

Hallituksen esitys Eduskunnalle työttömyysturvalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyen toteutettavaksi työttömien toimeentuloturvaa koskeva kokonaisuudistus, jonka tarkoituksena on parantaa erityisesti pitkäaikaistyöttömien asemaa työttömyysetuuksien tasoa korottamalla ja saattamalla etuudet veronalaisiksi, päivärahan saamisen edellytysten yhtenäistäminen, hallinnon uudistaminen sekä muutoksenhakujärjestelmän kehittäminen. Esitys on jatkoa niille sosiaaliturvaa koskeville muutoksille, jotka toteutettiin sairausvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja liikennevakuutuslainsäädäntöä uudistettaessa vuoden 1982 alusta.

Ehdotuksen mukaan työttömyysturvana maksettava etuus olisi työttömyyspäiväraha. Päivärahaa voisi saada Suomessa asuva työtön työnhakija, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon. Yleisenä edellytyksenä ei siten enää olisi Suomen kansalaisuus.

Perusturva muodostuisi tasasuuruudesta tarveharkintaisesta peruspäivärahasta. Sen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaisivat kansaneläkelaitoksen sosiaalivakuutustoimikunnat. Ansio-
turvan eli vakuutusmuotoisen, ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan toimeenpanosta huo-

lehtisivat edelleen työttömyyskassat, joista säädetäisiin työttömyyskassalaissa.

Työttömyysturvan toimeenpanoa johtaisi, valvoisi ja kehittäisi ylimpänä viranomaisena toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö sekä työvoimapolitiittisten asioiden osalta työvoimaministeriö.

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksiä määriteltäessä on ehdotuksessa otettu huomioon työllistämistavoitteen tärkeys. Työvoimatoimikunta antaisi sosiaalivakuutustoimikuntaa ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä.

Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi muita sosiaalivakuutuslakeja vastaava muutoksenhakujärjestelmä. Muutoksenhakuelimiä olisivat työttömyysturvalautakunta ja vakuutusosasto.

Uudistus lisäisi työttömien etuuksia 475 miljoonalla markalla. Lisäkustannuksista olisi valtion osuus 245 miljoonaa markkaa, kuntien 20 miljoonaa markkaa ja yksityisen sektorin työnantajien 185 miljoonaa markkaa ja vakuutettujen osuus 25 miljoonaa markkaa. Etuuksien lisäykset on arvioitu 6 %:n työttömyysasteen mukaisina.

Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT.....	3	4. Vaikutukset työllisyyskoulutuksen koulutustukseen ja muihin työllisyyden hoidon erityistimenpiteisiin.....	16
1. Työttömyysturvan kokonaisuudistuksen yhteiskunnallinen merkitys.....	3	5. Esityksen taloudelliset vaikutukset.....	17
1.1. Nykyinen tilanne ja uudistuksen tavoitteet.....	3	5.1. Menojen kasvu sekä kokonaisrahoitus.....	17
1.2. Keinot.....	5	5.2. Lisääntyvät verotulot.....	17
1.2.1. Soveltamisala.....	5	5.3. Rahoitusosuudet.....	17
1.2.2. Työttömyysturvan saamisen edellytykset.....	5		
1.2.3. Etuudet.....	6	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	18
1.2.3.1. Perusturva.....	7	1. Lakiehdotusten perustelut.....	18
1.2.3.2. Ansioturva.....	7	1.1. Työttömyysturvalaki.....	18
1.2.3.3. Nettokorvaustaso.....	8	1.2. Työttömyyskassalaki.....	29
1.2.4. Päiväraha-ajan kesto.....	12	1.3. Tulo- ja varallisuusverolaki.....	34
1.2.5. Osa-aikaisten työntekijäin työttömyysturva.....	13	1.4. Julkisen sektorin työnantajan sosiaaliturvamaksusta.....	35
1.2.6. Työttömyyspäivärahan veronalaisuus.....	13	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	35
2. Asian valmistelu.....	13	3. Voimaantulo.....	35
2.1. Aikaisemmat hallituksen esitykset.....	13	LAKITEKSTIT.....	36
2.2. Eduskunnan toivomukset ja lausumat.....	13	1. Työttömyysturvalaki.....	36
2.3. Valmisteluelimet.....	14	2. Työttömyyskassalaki.....	45
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset.....	14	3. Laki tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta...	54
3.1. Toimeenpano ja hallinto.....	14		
3.1.1. Työttömyyskassalaki.....	15		
3.1.2. Työvoimatoimikunta.....	16		
3.2. Muutoksenhaku.....	16		

YLEISPERUSTELUT

1. Työttömyysturvan kokonaisuu- distuksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Nykyinen tilanne ja uudistuksen tavoit- teet

Työttömien toimeentuloturva toteutetaan maassamme usealla tavalla. Näitä ovat

— työttömyyskorvausjärjestelmä, joka perustuu työllisyyslakiin (946/71),

— työttömyysvakuutusjärjestelmä, joka perustuu lakiin valtakunnallisista työttömyyskassoista (työttömyyskassalakiin) (125/34),

— erorahajärjestelmä, joka perustuu erorahalakiin (947/78) sekä valtioneuvoston päätökseen valtion virkamiesten erorahasta (1075/77) ja

— työttömyyseläkejärjestelmä, joka perustuu lähinnä kansaneläkelakiin (347/56), työntekijäin eläkelakiin (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakiin (134/62).

Työttömyyskorvausjärjestelmä (korvausjärjestelmä) kuuluu työvoimaministeriön toimialaan. Työttömyysvakuutusjärjestelmä (kassajärjestelmä) sekä eroraha- ja työttömyyseläkejärjestelmä kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Kassa- ja korvausjärjestelmät muodostavat työttömyysturvan keskeisen osan. Kassajärjestelmän toteuttamisesta huolehtii 75 työttömyyskassaa. Ne toimivat yleensä ammattijärjestöjen yhteydessä. Korvausjärjestelmän toteuttamisesta huolehtivat paikalliset työvoimatoimistot ja työvoimatoimikunnat.

Kassajärjestelmän kustannuksiin osallistuvat valtio, työnantajat sekä kassojen jäsenet. Korvausjärjestelmän kustannukset maksaa valtio.

Maamme työttömyysturvajärjestelmä on kehittynyt osaratkaisujen tietä kullakin hetkellä vallinneiden sosiaali- ja työvoimapolitiittisten tavoitteiden ja taloudellisten edellytysten mukaisesti. Koordinoinnin puuttuessa tämä on johtanut siihen, että työttömyysturvan saamisen yleiset edellytykset ovat kassa- ja korvausjärjestelmissä poikenneet toisistaan. Vaikka työllisyyslakia ja lakia valtakunnallisista työttömyyskassoista on muutettu useita kertoja, on niihin jäänyt epäkohtia,

jotka haittaavat järjestelmien toimivuutta. Työttömyysturvajärjestelmämme on sen vuoksi tavoitteiltaan osin määrittelemätön ja sisällöltään epäyhtenäinen. Turvan sisällössä ei riittävässä määrin toteudu nykyaikaisen sosiaaliturvan perusajatuksat vähimmäisturvasta ja ansiotason turvasta.

Täyttä selkeyttä ei ole myöskään ollut siitä, millä tavalla työvoimapolitiittiset ja koulutukselliset näkökohdat tulisi turvajärjestelmässä ottaa huomioon. Tavoitteiston määrittelemättömyys ja turvajärjestelmän sisällön epäyhtenäisyys johtuvat suurelta osin siitä, että työttömyysturvan toteuttaminen ja kehittäminen jakautuvat kahden ministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja työvoimaministeriön toiminta-alueelle.

Työttömyysturvajärjestelmämme organisatoriseen hajanaisuuteen kiinnitettiin huomiota Valtion keskushallintokomitean I osamietinnössä (Komiteanmietintö 1975:120, ss. 155—156), jossa työttömyysturvan todettiin olevan osa toimeentulajärjestelmien kokonaisuutta. Komitea totesi, että tarkoituksenmukaisen toimeentulajärjestelmän luomiseksi tarvitaan osajärjestelmien koordinoitua. Keskushallintokomitean yksimielisen kannanotton mukaan toimeentulajärjestelmien kokonaiskoordinointi, mukaan lukien erityisesti mainittu työttömyysturvan koordinoitua, tulisi kuulua sosiaali- ja terveysministeriölle.

Kansalaisten oikeusturvan on katsottu työttömien toimeentuloturvan osalta olevan puutteellinen, koska muutoksenhakumahdollisuus kokonaan puuttuu työttömyysvakuutuksessa ja -korvausten osalta muutoksenhakuelimenä on järjestelmä soveltava viranomainen. Työttömyysvakuutuksessa muutoksenhakuelimenä toimii käytännössä työttömyysvakuutusasiain neuvottelukunta, jolle työttömyyskassat lähettävät asioita käsiteltäviksi ja jossa käsitellään sosiaali- ja terveysministeriölle tehtyjä työttömyyskassan jäsenien valituksia. Työttömyyskorvausjärjestelmässä työvoimatoimikunnan päätökseen tyytymätön hakija voi valittaa päätöksestä 30 päivän kuluessa työvoimaministeriöön. Valituksen oltua lausunnolla työvoimatoimikunnassa, työvoimapiirissä sekä ministeriön työllisyysasiain neuvottelukun-

nan korvausjaostossa, se ratkaistaan ministeriön päätöksellä, eikä siitä voida valittaa edelleen.

Työttömyyskorvauksen ja työttömyyskassavastuksen verovapaus johti 1970-luvun rahanarvon heikkenemisen ja veroasteen nousun myötä tilanteeseen, jossa eräät lyhytaikaiset korvaukset nousivat menetettyä työansiota korkeammiksi. Etuuksia ei sen vuoksi ole voitu korottaa siten, että keskituloisten ja pitkäaikaistyöttömien korvaustaso olisi säilynyt 1970-luvun alun tasolla. Muissa Pohjoismaissa myös työttömyysturvaetudet saatettiin 1970-luvun kuluessa verotettavaksi tuloksi.

Nyt ehdotettavan uudistuksen tavoitteena on työttömyysturvajärjestelmämme kehittäminen siten, että

- työttömyysturvan tavoitteet voidaan määrittellä nykyistä täsmällisemmin ottaen huomioon sosiaalivakuutuksen ja eri toimeentulojärjestelmien tavoitteet,

- järjestelmän yhtenäistämisen avulla voidaan estää väliinputoamiset ja välttää hallinnolliset päällekkäisyydet,

- työttömyysturvan toissijaisuus suhteessa työhön ja koulutukseen otetaan yhtenäisesti huomioon.

Tällöin työttömyysturvan tulisi:

- 1) ulottua sekä niihin, jotka ovat olleet työelämässä mutta joutuneet ilman omaa syytään työttömiksi että niihin, jotka aktiivisesti työmarkkinoille pyrkimällä ovat osoittaneet halukkuutensa työhön, jota kuitenkin eivät ole saaneet,

- 2) rajoittaa yhdessä aktiivisen työvoimapolitiikan kanssa työttömyyden riskiä ja varmistaa turvan piiriin kuuluvalla mahdollisuus siirtyä työhön sekä mikäli työllistäminen ei onnistu,

- 3) taata turvan piiriin kuuluvalla ja hänen huollettavinaan oleville kohtuullinen toimeentuloturva.

Edellä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi esityksessä ehdotetaan työttömien toimeentuloturvasta säädettäväksi työttömyysturvalailla. Työttömyysturvana maksettava taloudellinen etuus olisi työttömyyspäiväraha, jota maksettisiin peruspäivärahana (perusturva) tai ansioon suhteutettuna päivärahana (ansioturva).

Työttömyyspäivärahan saamisen yleiset edellytykset olisivat perusturvan ja ansioturvan osalta yhdenmukaiset. Päivärahan saamisen edellytyksiä määriteltäessä on kiinnitetty erityistä huomiota työvoima- ja koulutuspoliittisiin näkökohtiin sekä työttömän työnhakijan työllistämiseen. Työttömyyspäivärahan saamisen erityisedellytys-

ten osalta perusturva ja ansioturva poikkeaisivat toisistaan näiden tavoitteita vastaavasti.

Peruspäivärahaa maksettaisiin henkilölle, joka täyttäisi työttömyysturvan saamisen yleiset edellytykset ja joka lisäksi olisi taloudellisen tuen tarpeessa. Samoin kuin nykyinen työttömyyskorvaus olisi peruspäivärahakin tasasuuruinen ja tarveharkintainen. Tarveharkintaa kuitenkin lievennettäisiin siten, että nykyisen korvausjärjestelmän ulkopuolelle tulorajan vähäisen ylittymisen vuoksi rajautuville, lähinnä keskituloluokkiin kuuluville henkilöille, jotka muutoin täyttävät työttömyysturvan saamisen edellytykset, voitaisiin mak-
saa osapäivärahaa.

Ansioon suhteutetun, vakuutusmuotoisen päivärahan saamisen edellytyksiä lievennettäisiin nykyistään siten, että muun muassa osa-aikatyöntekijöiden olisi nykyistä helpompi päästä vakuutusmuotoisen työttömyysturvan piiriin.

Esitys merkitsee päivärahajärjestelmän rakenteen muuttamista sekä päivärahajärjestelmän tason korottamista ja niiden saattamista veronalaiseksi tuloksi. Päivärahajärjestelmän suuruuden määrittämisestä paikakuntakalleusluokan mukaan ehdotetaan luovuttavaksi. Peruspäiväraha on pyritty rahoitusmahdollisuuksien puitteissa mitoittamaan vähimmäistoimeentulon turvaavaksi. Ansioon suhteutettu päiväraha on ajallisesti porrastettu ja tulojen mukaan asteittain aleneva taaten keskeisillä tuloalueilla sairauspäivärahaa alemman korvaustason.

Esityksessä päivärahakauden kesto on ansioturvassa rajattu yhteensä 500 päivään neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Perusturva olisi ajallisesti rajoittamaton.

Esityksen mukaan työttömyysturvan toimeenpanon johto, valvonta ja kehittäminen kuuluisi toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle ja työvoimapolitiittisten asioiden osalta työvoimaministeriölle. Työttömyysturvan hoitamisesta vastaisivat perusturvan osalta kansaneläkelaitoksen sosiaalivakuutustolimit ja ansioturvan osalta työttömyyskassat, joista säädettäisiin työttömyyskassalaissa.

Koska sosiaalivakuutuksessa on vakuutetulle yleensä suotu mahdollisuus muutoksenhakuun, on ehdotuksessa pidetty muutoksenhakumahdollisuuden kehittämistä välttämättömänä. Tämä on esitetty järjestettäväksi eräiden muiden sosiaalivakuutusjärjestelmien tapaan siten, että muutoksenhakuelimenä olisi ensimmäisenä asteena työttömyysturvalautakunta ja ylimpänä asteena vakuutusosasto. Työttömyysturvalautakunnasta säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Uudistuksen työvoima- ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden toteutumisesta on tarkoitus seurata työttömyysturva-asiaain neuvottelukunnassa ja työvoimaneuvostossa, joiden on määrä myös raportoida tavoitteiden toteutumisesta. Seurannassa on tarkoitus kiinnittää erityistä huomiota osakäytöä koskevien säännösten soveltamiseen sekä työvoimatoimikuntien, sosiaalivakuutus-toimikuntien ja työttömyyskassojen väliseen yhteistyöhön.

1.2. Keinot

1.2.1. Soveltamisala

Työttömyyskorvausjärjestelmän piiriin kuuluu Suomessa asuva henkilö, kun taas työttömyysvakuutuksen piiriin voi kuulua vain Suomen kansalainen ellei kansainvälisillä vastavuoroisuussopimuksilla ole toisin säädetty.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvaa voisi saada Suomessa asuva työtön työnhakija, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon.

Ehdotuksen mukaan vakuutusmuotoisen ansioturvan saamisen yleisenä edellytyksenä ei enää olisi Suomen kansalaisuus. Ulkomailla asuva Suomen kansalainen ei olisi laissa tarkoitettuna työttömyysturvan piirissä. Sosiaalivakuutuksessa ei yleensä, eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta, makseta etuuksia ulkomailla asuvalle. Eräiden maiden kanssa tehdyissä sosiaaliturvasopimuksissa on omaksuttu periaate, jonka mukaan henkilö saa työttömyysturvaa kulloisenkin asuinmaansa työttömyysturvajärjestelmän puitteissa. Esityksen mukaan kansainvälisillä vastavuoroissopimuksilla sovittaisiin vieraan maan kansalaisen oikeudesta lukea hyväkseen ansioon suhteutettuna työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksiä.

Yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle, jolla ei väliaikaisesti ole yritystoimintaa, voidaan nykyisin eräin edellytyksin maksaa työttömyyskorvausta.

Esityksessä ehdotetaan, että yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle voitaisiin pääsäännön mukaan maksaa työttömyyspäivärahaa, jos hänen aikaisemman työhistoriansa tai yritystoiminnan vaatiman työmäärän olennaisen vähenemisen perusteella voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Ansioon suhteutettua päivärahaa maksettaisiin työttömyyskassan jäsenelle, joka on ollut vakuu-

tettuna vähintään kuusi lähinnä edellistä kuu-kautta ja joka niin ikään on ollut vakuutettuna vähintään 26 viikkoa työssä. Työttömyyskassan jäseneksi pääsisi Suomessa asuva palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta. Palkkatyöntekijänä pidettäisiin sellaista henkilöä, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatuaan palkkatuloon. Tämä käsite ehdotetussa työttömyyskassalaissa on täten tehty yhdenmukaiseksi ehdotetun työttömyysturvalain kanssa.

1.2.2. Työttömyysturvan saamisen edellytykset

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan poikkeavat työttömyyskorvauksen ja -avustuksen saamisen edellytykset eräissä tapauksissa toisistaan. Työttömyysturvan kokonaisuudistuksen tarkoituksena on osaltaan myös yhtenäistää työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksiä. Tämän tavoitteen mukaisesti esityksessä ehdotetaan työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittiseksi edellytykseksi, että henkilö on ilmoittautunut työvoimatoimistoon koko-aikatyötä hakevaksi, on työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja että hänelle ei ole voitu osoittaa työtä tai koulutusmahdollisuuksia.

Työllisyyslain mukaan työttömyyskorvausta ei saa suorittaa henkilölle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta (1.4.1984 alkaen) tai on täyttänyt 65 vuotta. Työttömyyskassaan liittymiselle ja avustusoikeuden hankkimiselle ei ole määrätty aläikärajaa, mutta työttömyyskassalain 20 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan avustusta ei saa suorittaa jäsenelle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta. Yläikärajan osalta todetaan, että yli 60-vuotias ei voi liittyä kassan jäseneksi kuin siirtyvänä jäsenenä. Sen sijaan laissa ei ole säädetty yläikärajaa, jolloin jäsenellä ei enää olisi avustusoikeutta kassasta.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa ei maksettaisi henkilölle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta tai joka on täyttänyt 65 vuotta.

Työttömyyspäivärahaa ei myöskään maksettaisi henkilölle, joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä. Henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavien ehtojen tai koulutukseen osallistumisen.

Työllisyysasetuksen (948/71) mukaan työttömyyskorvausta ei saa suorittaa henkilölle, joka sairauden tai ruumiinvian takia on työhön kyke-

nemätön. Työttömyyskassalain mukaan avustusta ei saa suorittaa jäsenelle, joka sairauden tai muun syyn vuoksi on työhön kykenemätön. Työhön kykenemättömänä ei kuitenkaan pidetä jäsentä, joka on hakenut sairauden, vian tai vamman perusteella sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, mutta jonka sosiaalivakuutustoimikunta on katsonut olevan työkykyisen.

Esityksen mukaan työttömyyspäivärahaa ei maksettaisi henkilölle, joka sairauden, vian tai vamman vuoksi on työkyvytön. Henkilöä pidettäisiin työkyvyttömänä, jos hän saa työkyvyttömyyden johdosta korvausta sairausvakuutuslain, kansaneläkelain tai täyden työkyvyttömyyden perusteella jonkin muun lain nojalla.

Työttömyyspäivärahaa ei myöskään maksettaisi henkilölle, joka saa äitiyspäivärahaa tai jolle on myönnetty lomaa synnytyksen taikka muutoin lapsen hoidon vuoksi.

Työllisyysasetuksen mukaan työttömyyskorvausta ei voida suorittaa henkilölle, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta hänelle tarjona olevaa, työlakosta, työsulusta tai muusta näihin verrattavasta työriidasta vapaata työtä, jota hänen ammattitaitonsa ja työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisessa työssä käypä palkka. Sen jälkeen kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa vähintään kolme kuukautta, on hän velvollinen ottamaan vastaan myös muuta kuin ammatiaan vastaavaa työtä.

Työttömyyskassalain mukaan avustusta ei saa suorittaa jäsenelle, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta hänelle tarjona olevaa työlakosta, työsulusta ja saarrosta vapaata työtä, jota hänen ammattitaitonsa ja työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja josta maksetaan työpaikkakunnalla käypä palkka. Kassajärjestelmässä ei siten ammattisuojan pysyvyyteen nähden ole säädetty aikaa. Käytännössä työttömyyden kesto on kuitenkin otettu huomioon.

Esityksessä ehdotetaan työn vastaanottovelvollisuus yhtenäistettäväksi siten, että pääsääntöisesti henkilö voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana työstä, jota hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen ei voida pitää hänelle sopivana. Jos henkilö kuitenkin kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana tekee työsopimuksen työstä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen tekemisestä, hän voi päivärahoi-

keuttaan menettämättä kieltäytyä työstä, joka olisi esteenä sopimuksen mukaisen työn vastaanottamiselle.

Esityksessä ehdotetaan myös selkiinnyttäväksi sitä, millä edellytyksellä alle 50-vuotias henkilö voi kieltäytyä työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjotusta työstä. Yksinäinen henkilö voisi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta työstä, ellei työpaikkakunnalta olisi kohtuudella saatavissa asuntoa. Perheellinen henkilö rinnastettaisiin yksinhuoltajaan, mikäli hänen puolisonsa ei käy ansiotyössä eikä ole päätoiminen yrittäjä tai jos hänen puolisonsakin on työtön. Perheellinen henkilö, jolla on alaikäisiä lapsia, voisi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä työssäkäyntialueen ulkopuolelta tarjotusta työstä, mikäli toinen puolisoista ei kykene käymään päivittäin ja toinen ainakin viikoittain kotona.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan työttömyyskorvausta ja -avustusta ei saa suorittaa sellaiselle alle 50-vuotiaalle henkilölle, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä työllisyyskoulutuksesta annetussa laissa (31/76) tarkoitettulle kurssille taikka joka ilman pakottavaa syytä on eronnut tai muutoin omasta syystään joutunut eroamaan sanotulta kurssilta. Esityksessä ehdotetaan koulutuksen vastaanottovelvollisuutta laajennettavaksi siten, ettei työttömyyspäivärahaa maksettaisi henkilölle, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo kohtuullisesti turvataan.

Omapastuuajaksi, jonka jälkeen työttömyyspäivärahaa alettaisiin maksaa, esitetään edelleen viittä päivää. Omapastuuajan kertymäaikaa kuitenkin muutettaisiin nykyisestä viidestä viikosta kahdeksaan viikkoon. Lisäksi yhdenmukaistettaisiin osa- ja kokoaikatyöntekijöiden omapastuuajat.

Esityksessä on ehdotettu myös eräitä yhtenäistäviä muutoksia rangaistuskarensseihin tapauksissa, joissa henkilö on ilman pätevää syytä kieltäytynyt työn vastaanottamisesta tai eronnut työstä taikka on muutoin omasta syystään työttömänä.

1.2.3. *Etuudet*

Voimassa olevan työttömyyskassalain mukaan työttömyyskassa voi myöntää päivä-, vuokra-, vaatus- ja matka-avustusta sekä erityispäivä-avustusta. Avustus voidaan antaa joko rahassa

taikka luontoisetuna. Työllisyyslain mukaan voidaan valtion varoista suorittaa työttömyyskorvausta.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvana maksettava taloudellinen etuus olisi työttömyyspäiväraha, jota maksettaisiin peruspäivärahana tai ansioon suhteutettuna päivärahana.

1.2.3.1. Perusturva

Nykyisen työttömyyskorvausjärjestelmämme tarkoituksena on taata vähimmäis- eli perusturva niille, jotka täyttävät työttömyysturvan saamiselle säädettyt yleiset edellytykset. Työttömyyskorvauksen suuruus on perheelliselle kuntaryhmästä riippuen 60,50 tai 61,50 markkaa ja yksinäiselle vastaavasti 41,50 tai 42,50 markkaa päivässä viitenä päivänä viikossa. Jokaista huollettavana olevaa lasta kohti korotetaan perheellisen päivärahaa 3 markalla. Työttömyyskorvauksia maksettiin vuonna 1982 noin 170 000 henkilölle.

Perusturvan tavoitteena on taata turvan piiriin kuuluvalla sekä hänen huollettavinaan oleville riittävä vähimmäistoimeentulo. Perusturvan saaminen ei kuitenkaan saisi muodostua työhön tai koulutukseen hakeutumista rajoittavaksi tekijäksi. Näin ollen peruspäivärahan tason tulisi olla työstä saatavan ansiotason alapuolella, mikä käytännössä merkitsee virka-, toimi- ja työehtosopimusten alimpien palkkojen mukaista tasoa alhaisempaa päivärahaa.

Työttömyyskorvausjärjestelmän tarkoittamaa perusturvaa voi nykyisin saada vain taloudellisen tuen tarpeessa oleva työtön. Tarveharkintaa on perusteltu ensisijaisesti sillä, että kyseessä on valtiovallan kokonaan verovaroilla kustantama toimeentuloturva. Tarkoituksena on, että tarveharkinnan nykyisiä kaavamaisuuksista johtuvia epäkohtia korjataan.

Esityksen mukaan peruspäiväraha olisi kuntaryhmästä riippumatta 70 markkaa päivässä. Peruspäivärahan saajalle, jolla olisi huollettavanaan 18 vuotta nuorempi lapsi, maksettaisiin päivärahaa korotettuna lapsikorotuksella, jonka suuruus yhdestä lapsesta olisi 12 markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta yhteensä 20 markkaa.

Hallitus selvittää erikseen perusturvan tarveharkinnan tarpeellisuuden ja kehittämistarpeet.

1.2.3.2. Ansioturva

Työttömyyskassajärjestelmän tarkoituksena on alunperin ollut ansioon suhteutetun vakuutusmuotoisen työttömyysturvan takaaminen niille, jotka omalla kustannuksellaan ovat liittyneet työttömyyskassojen jäseniksi. Päiväavustuksen suuruus on enintään kolme neljäsosaa avustusta saavan jäsenen ammatissa maksettavasta päiväpalkasta, ei kuitenkaan enempää kuin 78 markkaa omaisiaan huoltavalle jäsenelle ja 53 markkaa muulle jäsenelle. Jokaista alle 17-vuotiaasta lasta kohti korotetaan edellä sanottua korkeampaa päiväavustusta 3 markalla, kuitenkin enintään 9 markalla.

Päiväavustuksia maksettiin vuonna 1982 noin 195 000 henkilölle.

Vahvistetut päiväavustukset oli alunperin tarkoitettu katoksi, joka vähentää suurituloisten ansiosidonnaisuutta. Alkuperäisen kaksi kolmasosa ja myöhemmin kolme neljäsosa -säännön tarkoituksena oli suhteuttaa päiväavustukset ansioihin matala- ja keskipalkkaisten ryhmissä. Nykyisin kolme neljäsosa -sääntöä sovelletaan vain kaikkein alimman palkkatason huoltovelvollisten avustustapauksissa. Kehitys on siten johtanut tasapäivärahajärjestelmään, jossa erityisesti keskituloisten ja pitkäaikaistyöttömien osalta korvaustaso on jäänyt selvästi alunperin tarkoitettua alhaisemmaksi. Voimassa olevat päiväavustukset merkitsevät kolmen kuukauden pituisen työttömyyden aikana huoltovelvollisilla vuonna 1984 keskimäärin noin 60 %:n ja yksinäisillä noin 50 %:n korvausta nettopalkasta työttömyysjaksolla, kun otetaan huomioon työttömyydestä aiheutuva verotuksen keventyminen. Työttömyyden pitkityessä korvaustaso alenee siten, että se koko vuoden kestävä työttömyyden sattuessa on huoltovelvollisilla keskimäärin noin 45 % ja yksinäisillä noin 35 %.

Vakuutusmuotoisen ansioon suhteutetun työttömyysturvan tarkoituksena on säilyttää työttömyyden sattuessa vakuutetun tulotaso kohtuullisessa suhteessa hänen vakiintuneeseen ansiotasoonsa. Työttömyysturvan korvaustason tulisi keskeisillä tuloalueilla olla sairausvakuutuksen päivärahan tason alapuolella. Tätä voidaan perustella sillä, että sairastamisesta yleensä aina aiheutuu lisäkustannuksia työttömyyteen verrattuna.

Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan rakennetta määriteltäessä on lähtökohtana pidetty perusturvan tasosta lähtevää ansioon suhteutettua vakuutusturvaa. Ansioon suhteutetun työttö-

myydyturvan korvausaste olisi tulojen ja työttömyyden keston mukaan asteittain aleneva.

Esityksessä ehdotetaan, että ansioon suhteutettu päiväraha muodostuisi peruspäivärahan suuruudesta perusosasta, joka olisi 70 markkaa, lisätynä ansio-osalla. Tämän suuruus olisi 45 % päiväpalkan ja peruspäivärahan erotuksesta 6 300 markan taitekohtaan saakka. Tulojen mukaan asteittain alenevan korvausasteen toteuttamiseksi otettaisiin taitekohdan ylittävistä lisätuloista huomioon 20 %. Ylikompensaatioiden välttämiseksi päiväraha saisi kuitenkin olla enintään 90 % päiväpalkasta mahdollisine lapsikorotuksineen. Ansioon suhteutettu päiväraha olisi aina vähintään täyden peruspäivärahan suuruinen siihen liittyvine lapsikorotuksineen. Lapsikorotukset olisivat perusturvan tapaan yhdestä lapsesta 12

markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta 20 markkaa.

Ansioon suhteutettu päiväraha alenisi esityksen mukaan 100 työttömyyspäivän jälkeen 25 %, ei kuitenkaan perusosaa ja mahdollisia lapsikorotuksia alemmaksi.

Uudistuksessa nykyisen kassajärjestelmän tasa-päivärahasta tulisi siten ansioon suhteutettu päiväraha. Tämä merkitsisi sitä, että erityisesti keskituloisilla työttömyyden aikainen toimeentulon taso paranisi huomattavasti. Päiväraha olisi työehtosopimusten alimpien palkkojen tasolla lapsikorotuksista riippuen 70 %:sta 90 %:iin päiväpalkasta ja korkeimmilla tulotasoilla vastaavasti 45 %:sta 55 %:iin päiväpalkasta.

Päivärahan suuruus ja korvausasteet eri tulotasoilla käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta:

Palkka		Päiväraha			
mk/kk	mk/pv	ei lapsikorotuksia		täydet lapsikorotukset	
		mk/pv	% päiväpalkasta	mk/pv	% päiväpalkasta
3 000	140	101	73	121	87
4 200	195	126	65	146	75
5 400	251	152	60	172	68
6 600	307	173	56	193	63
8 400	391	190	49	210	54
Keskimäärin		132	62	156	70
		(yksinäisillä)		(huoltovelvollisilla)	

Keskimääräinen korvausaste olisi noin 65 % työttömyyskauden alussa ja 100 päivän jälkeen noin 50 %.

Valittu päivärahan laskentakaava sekä nykyisen 200 päivän kalenterivuositason poistaminen merkitsisivät erityisesti pitkään työttöminä olevien henkilöiden turvan olennaista paranemista.

1.2.3.3. Nettokorvaustaso

Seuraavassa asetelmassa on vertailtu sekä perusturvan että ansioturvan nettokorvaustasoa nykyisiin etuuksiin.

Verotuksen luonteesta johtuen nettomääräiset päivärahojen tasot ja korvausasteet riippuvat muun muassa perhesuhteista ja työttömyyskauden pituudesta. Nettomääräinen korvausaste voidaan ilmaista vuositason lukuna tai työttömyyskauteen kohdistettuna.

Korvausaste vuositasolla saadaan suhteuttamalla työttömänä olleen henkilön käytettävissä olevat vuositulot niihin käytettävissä oleviin vuositu-

loihin, jotka hänellä olisi ollut ilman työttömyyttä. Korvausaste työttömyysjaksolla saadaan suhteuttamalla käytettävissä olevat tulot työttömyysjaksolla vastaavan jakson käytettävissä oleviin tuloihin, mikäli työttömyyttä ei olisi ollut ollenkaan. Perheellisellä korvausaste saadaan vertaamalla koko perheen käytettävissä olevia tuloja.

Laskentatavasta johtuen korvausaste vuositasolla on sitä korkeampi mitä lyhyempi on työttömyysjakso. Samoin ero vuositason korvausasteen ja työttömyysaikaisen korvausasteen välillä on sitä suurempi mitä lyhyemmästä työttömyysjaksosta on kysymys.

Samoin kuin bruttomääräiset korvausasteetkin ovat myös nettomääräiset korvausasteet korkeammat alemmissa tuloluokissa ja alenevat palkkatason noustessa. Verotuksen moninaisista vaikutuksista johtuen eräissä tuloluokissa saattaa kuitenkin olla pientä poikkeamaa tämän säännön suhteen.

Laskelmat on tehty vuoden 1984 verotusperustein. Laskelmissa on oletettu, että menoperusteiset vähennykset olisivat 7 % työtuloista.

Asetelma 1. Yksinäisen nettokorvaustaso ehdotetussa ja nykyisessä järjestelmässä.

Nettokorvaus työttömyyskaudella (%)

Nettokorvaus vuositasolla (%)

Työttömyyden kesto 1 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	57.1	43.1	48.1	40.9		96.4	95.3	95.7	95.1
3 600	58.2	42.7	48.2	42		96.5	95.2	95.7	95.2
4 200	57.9	42.8	49.9	44.5		96.5	95.2	95.8	95.4
4 800	55.3	38.6	46.5	41.6		96.3	94.9	95.5	95.1
5 400	53.7	36.1	43.6	39.1		96.1	94.7	95.3	94.9
6 000	51.9	33.2	40.1	36		96	94.4	95	94.7
6 600	50.2	31.2	37.6	33.8		95.8	94.3	94.8	94.4
Kesk.	56.2	60.2	46.9	59.1	Kesk.	96.3	96.6	95.5	96.6

Työttömyyden kesto 3 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	67.1	49.8	53.1	44.5		91.8	87.5	88.3	86.1
3 600	64.4	44.3	49.3	42		91.1	86.1	87.3	85.5
4 200	63.9	44	49.8	43.2		91	86	87.4	85.8
4 800	62	42	49.6	43.8		90.5	85.5	87.4	85.9
5 400	60.3	38.8	47.4	42		90.1	84.7	86.8	85.5
6 000	58.4	36	44	39		89.6	84	86	84.8
6 600	56.2	33.5	41.1	36.5		89.1	83.4	85.3	84.1
Kesk.	62.6	63.6	48.7	60.6	Kesk.	90.6	90.9	87.1	90.1

Työttömyyden kesto 9 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	62.8	50.2	48.6	39.5		72.1	62.6	61.4	54.6
3 600	59.9	43.7	42.5	34.7		69.9	57.8	56.9	51.1
4 200	58.8	39.9	39.2	32.3		69.1	55	54.4	49.2
4 800	58	37	36.8	30.6		68.5	52.7	52.6	47.9
5 400	57.3	34.6	35	29.3		68	51	51.2	47
6 000	56	32.7	33.4	28.2		67	49.5	50.1	46.1
6 600	53.9	30.9	32.1	27.3		65.4	48.2	49.1	45.4
kesk.	58.4	62.9	38.4	56.1	Kesk.	68.8	72.2	53.8	67

Asetelma 2. Huoltovelvollisen (puoliso + 1 lapsi; puoliso tuloton) nettokorvaustaso ehdotetussa ja nykyisessä järjestelmässä.

Nettokorvaus työttömyyskaudella (%)

Nettokorvaus vuositasolla (%)

Työttömyyden kesto 1 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	59.2	43.1	53.2	42.6		96.6	95.3	96.1	95.2
3 600	62.7	47.7	62.4	53.4		96.9	95.6	96.1	96.1
4 200	60.9	45.4	62.2	54.2		96.7	95.5	96.8	96.2
4 800	60.6	44.9	61.7	54.4		96.7	95.4	96.8	96.2
5 400	58.4	41.4	57	50.4		96.5	95.1	96.4	95.9
6 000	56.6	38.8	53.5	47.4		96.4	94.9	96.1	95.6
6 600	54.1	36.1	49.7	44		96.2	94.7	95.8	95.3
Kesk.	59.8	45.6	59.7	51.2	Kesk.	96.6	95.4	96.6	95.9

Työttömyyden kesto 3 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	71.4	52.1	64.2	51.4		92.8	88.0	91.1	87.9
3 600	70.4	48.9	59.3	48.4		92.6	87.2	89.8	87.1
4 200	68.6	48.9	63.6	53.9		92.2	87.2	90.9	88.5
4 800	67.3	46.7	64.1	55.4		91.8	86.7	91	88.8
5 400	65.1	44.7	61.7	53.7		91.3	86.2	90.4	88.4
6 000	63.3	41.6	58.9	51.5		90.8	85.4	89.7	87.9
6 600	60.7	39.0	55.1	48.2		90.2	84.7	88.8	87.1
Kesk.	67.0	49.7	61.8	52.3	Kesk.	91.7	87.4	90.4	88

Työttömyyden kesto 9 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	67.0	55.3	69.6	56.1		75.2	66.4	77.2	67.1
3 600	63.5	47.4	58.3	46.9		72.6	60.6	68.7	60.2
4 200	63.0	43.3	52.9	42.8		72.2	57.4	64.7	57.1
4 800	62.9	40.5	49.2	40.0		72.1	55.3	61.9	55.0
5 400	61.7	38.3	46.3	37.9		71.3	53.7	59.8	53.4
6 000	60.3	36.6	44.0	36.2		70.2	52.5	58.0	52.2
6 600	58.1	35.1	42.0	34.8		68.6	51.3	56.5	51.1
Kesk.	62.3	47.5	50.2	47.4	Kesk.	71.6	60.6	62.6	60.6

Asetelma 3. Huoltovellollisen (puoliso + 2 lapsi; puoliso tuloton) nettokorvaustaso ehdotetussa ja nykyisessä järjestelmässä.

Nettokorvaus työttömyyskaudella (%)

Nettokorvaus vuositasolla (%)

Työttömyyden kesto 1 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	63.6	47.7	55.6	45		97.0	95.6	96.3	95.4
3 600	58.5	39.9	46.5	37.7		96.5	95.0	95.5	94.8
4 200	64.2	49.1	64.7	56.9		97.0	95.8	97.1	96.4
4 800	63.4	48.1	64.0	56.9		97.0	95.7	97.0	96.4
5 400	61.0	44.5	59.2	52.8		96.8	95.4	96.6	96.1
6 000	59.0	41.7	55.6	49.6		96.6	95.1	96.3	95.8
6 600	56.4	38.8	51.8	46.2		96.4	94.9	96.0	95.5
Kesk.	61.7	46.0	59.4	48.3	Kesk.	96.8	95.5	96.6	95.6

Työttömyyden kesto 3 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	76.6	57.4	66.9	54.2		94.1	89.4	91.7	88.6
3 600	70.0	47.6	55.5	45.0		92.5	86.9	88.9	86.2
4 200	72.1	50.8	57.7	48.4		93.0	87.7	89.4	86.2
4 800	70.5	50.4	64.1	55.7		92.6	87.6	91.0	87.1
5 400	67.9	48.0	64.0	56.2		92.0	87.0	91.0	88.9
6 000	65.8	44.7	61.1	53.9		91.5	86.2	90.3	89.1
6 600	63.1	41.9	57.2	50.5		90.8	85.5	89.3	88.5
Kesk.	69.6	51.8	60.2	50.6	Kesk.	92.4	87.9	90.0	87.6

Työttömyyden kesto 9 kk

Palkka mk/kk	Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv		Uusi ans.	Uusi per.	Nyk. avus	Nyk. korv
3 000	71.9	60.9	73.7	60.3		78.9	70.7	80.2	70.2
3 600	66.0	50.8	60.2	49		74.5	63.1	70.1	61.8
4 200	64.7	45.8	53.2	43.3		73.5	59.4	64.9	57.5
4 800	64.7	42.9	49.6	40.6		73.5	57.2	62.2	55.4
5 400	64.7	40.6	46.7	38.5		72.2	55.5	60.1	53.9
6 000	63.0	38.7	44.4	36.8		70.5	54.1	58.3	52.6
6 600	60.7	37.2	42.4	35.4		65.3	52.9	56.8	51.5
Kesk.	64.4	51.0	50.8	49.3	Kesk.	73.3	63.3	63.1	61.9

Suoritettaessa veronalaista työttömyysetuutta vakuutetulle ennakonpidätys toimitettaisiin verohallituksen erikseen vahvistamien laskentaperusteiden mukaan. Ennakonpidätyksen suorittaisi perusturvan osalta kansaneläkelaitos ja ansioturvan osalta työttömyyskassa tai etuuden välittävä rahalaitos. Tällä tavoin ennakonpidätys saataisiin

vastaamaan mahdollisimman tarkasti lopullista pidätystä. Tarvittaessa muutetaan ennakoperintää koskevia säännöksiä.

Edellä olevissa nykyisten ja ehdotettujen työttömyysturvaetuuksien työttömyysjaksokohtaisissa korvausasteen vertailuissa on otettu huomioon verokevennys, joka on kohdistettu työttömyysjak-

solle. Työttömyydestä aiheutuva verokevennys tulee kuitenkin nykyisin kokonaan jälkikäteen. Jos vastaava vertailu suoritettaisiin siten, ettei jälkikäteen tulevaa verokevennystä otettaisi huomioon, olisivat erot suuremmat ehdotettujen etuuksien eduksi.

Tämä voidaan todeta seuraavasta asetelmasta, jossa on vertailtu nykyisen korvauksen ja ehdotetun perusturvan mukaisia maksettavia päiväavustuksia.

Asetelma 4. Nykyisen korvausjärjestelmän ja ehdotetun perusturvan mukaiset päiväavustukset eri perhetyypeissä

	Uusi perusturva mk/pv	Ennakonpidätys keskimäärin mk	Uusi nettoetuus keskimäärin	Nykyinen korvaus	Muutos keskimäärin
yksinäinen huoltovelvollinen (ei lapsia, puoliso tuloton)	70	13	57	41,50/42,50	+ 15,00
huoltovelvollinen (1 lapsi, puoliso tuloton)	70	13	57	60,50/61,50	— 4,00
huoltovelvollinen (2 lasta, puoliso tuloton)	82	15	67	63,50/64,50	+ 3,00
	90	15	75	66,50/67,50	+ 8,00

Nykyisen korvauksen piirissä on arviolta 200—400 sellaista työtöntä, jolla ei ole lapsia ja jonka puolison tulot ovat niin alhaisia, että hän saa huoltovelvollisen päivärahaa. Näillä korvaustensaajilla maksettava päiväavustus saattaisi eräissä tapauksissa laskea, minkä takia heidän nykyisen tasoinen etuustaso on tarkoitus turvata suojaan.

1.2.4. Päivärahakauden kesto

Työllisyyslaki ei määrää enimmäisaikaa korvauksen suorittamiselle, ja näin ollen korvausta voidaan suorittaa koko työttömyyden kestoajalta.

Kansainvälisessä selvityksessä on työttömyysturvan aikarajoitus todettu säännöksi maissa, joissa on olemassa erillinen työttömyysturva. Poikkeuksena on Suomen työttömyyskorvausjärjestelmä, jossa korvausta voidaan maksaa ajallisesti rajoittamattomasti.

Työttömyyskassalain mukaan päiväavustusta voidaan suorittaa yhden kalenterivuoden aikana enintään 200 työttömyyspäivältä. Avustuspäivien lukumäärä kolmen peräkkäisen vuoden aikana saa olla enintään 450. Tämän ohella on vuositain säädetty, että päiväavustusta saa lisäksi suorittaa enintään 50 työttömyyspäivältä eli yhteensä

500 päivältä. Tämän jälkeen jäsen voi saada avustusta oltuaan työssä vähintään kuusi kuukautta. Sen jälkeen kun jäsen on saanut avustusta kassaltaan enimmäisajalta, joko vuotuiselta tai kolmen peräkkäisen vuoden ajalta, hänellä on mahdollisuus saada työttömyyskorvausta edellä mainituilla ehdoilla.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturva olisi ansioturvan osalta ajallisesti rajoitettu. Ehdotuksen mukaan ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa maksettaisiin enintään 500 päivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Esitys merkitsisi vuotuisen päivärahakauden keston yhtenäistymistä kalenterivuosisarajoituksen poistuessa ansioturvasta.

Jos henkilö on täyttänyt 55 vuotta, voitaisiin hänelle 500 päivän lisäksi maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa enintään 250 päivältä. Näin voitaisiin ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien toimeentuloturva huolehtia pysyväisjärjestelyin ja samalla korottaa työttömyyseläkkeen saamisen ikäraja asteittain lain alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti 60 ikävuoteen.

Peruspäivärahaa maksettaisiin ajallisesti rajoitusta koko työttömyyden ajan.

1.2.5. Osa-aikaisten työntekijäin työttömyysturva

Nykyisessä työttömyyskassajärjestelmässä osa-päivätyötä tekevät eivät saa työttömyysturvaa. Sen sijaan osaviikkotyötä tekevät ovat oikeutettuja kassa-avustukseen työttömyyspäiviltä. Korvausjärjestelmässä voidaan osa-aikatyöntekijöille maksaa soviteltua korvausta.

Esityksessä ehdotetaan, että kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön joutuneet voisivat tietyin edellytyksin olla oikeutettuja työttömyyspäivärahaan riippumatta työajan lyhentämistavasta.

Mikäli lyhennys on toteutettu päivittäisen työajan lyhentämisenä, olisi oikeus päivärahaan tiukemmin rajattu kuin siinä tapauksessa, että lomautus on toteutettu lyhentämällä viikoittaista työaika yhdellä tai useammalla päivällä.

Lisäksi työtön henkilö, joka ottaa vastaan osa-aikatyötä, voisi eräissä tapauksissa saada työttömyyspäivärahaa. Päivärahan saamisen edellytyksenä olisi kaikissa tapauksissa kokoaikatyön haku.

Osa-aikatyötä tekevän työttömyyspäiväraha mitoitettaisiin esityksen mukaan siten, että se yhdessä osa-aikatyöstä saatavan palkan kanssa olisi suurempi kuin se päiväraha, jonka hän saisi ollessaan kokonaan työtön. Päiväraha ja osa-aikatyöstä saatu palkka yhteensä eivät saisi kuitenkaan ylittää päivärahan perusteena olevaa palkkaa.

1.2.6. Työttömyyspäivärahan veronalaisuus

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan työttömyysavustukset ja -korvaukset ovat verovapaita. Sairaus-, tapaturma- ja liikennevakuutuslakien nojalla suoritettavat etuudet, jotka ovat korvausta ansiotulon vähentymisestä, on saatettu veronalaiseksi tuloksi vuoden 1982 alusta. Tällöin etuudet saatettiin samaan verotusasemaan kuin niiden korvaama ansiotulo ja nettokorvaustaso saatiin näin riippumattomaksi korvausajasta ja muista tuloista. Tämä merkitsi erityisesti pitkäaikaisten etuuksien tason paranemista. Samalla perusteella olisi myös työttömyysturvalain nojalla maksettava työttömyyspäiväraha saatettava veronalaiseksi tuloksi. Tätä koskeva tulo- ja varallisuusverolain muutos sisältyy tähän hallituksen esitykseen.

2. Asian valmistelu

2.1. Aikaisemmat hallituksen esitykset

Vuoden 1958 työttömyysvakuutuksen periaatekomitean mietinnön pohjalta annettiin eduskunnalle lakiesitykset, jotka hallitus sittemmin lähinnä työttömyysvakuutuksen rahoitukseen liittyvien erimielisyyksien takia peruutti. Pääasiassa vuoden 1969 työttömyysvakuutuskomitean mietinnön pohjalta hallitus antoi eduskunnalle toukokuussa 1972 työttömyyskassalakiesityksen. Tämänkin lakiesityksen hallitus myöhemmin peruutti.

2.2. Eduskunnan toivomukset ja lausumat

Eduskunta edellytti

— vuoden 1976 vp:llä (227 §), että niin sanotun karenssiajan aiheuttamat epäkohdat tulisi poistaa;

— vuoden 1977 vp:llä (201 §), että olisi aiheellista selvittää valtion mahdollisuudet maksaa työttömyyskassojen keskuskassalle ennakkoa ja alentaa työttömyyskassojen omavastuuta sekä tutkia työnantajien nykyisen suuruisen työttömyysvakuutusmaksun tarkoituksenmukaisuus.

Vuoden 1977 vp:llä (216 §) eduskunta totesi, että hallituksen esitys työttömyyskassapäivien lisäämisestä on tilapäinen ratkaisu ja edellyttää hallituksen jatkavan toimenpiteitään työttömien toimeentuloturvan parantamiseksi. Tämän vuoksi eduskunta haluaa kiirehtiä työttömyysturvakomitean työtä. Työttömyysturvaa kehitettäessä tulee selvittää ennen muuta nuorten työttömien toimeentuloturva ikäkysymyksineen sekä irtisanomis- ja lomautussuojineen.

Eduskunnan sosiaalivaliokunta kiirehti mietinnössään n:o 15 riittävän toimeentulon ja kattavan työttömyysturvauudistuksen toteuttamista vuoden 1982 vp:llä.

Valtion tilintarkastajat totesivat vuodelta 1982 antamassaan kertomuksessa, että nykyinen työttömyyskassajärjestelmä on avustuksen saajan kannalta varsin joustava eikä sitä vaivaa liiallinen byrokraattisuus. Lisäksi tilintarkastajat totesivat, että nykyisen avustuksen riittämättömyyden takia monet avustuksen saajat joutuvat usein turvautumaan myös huoltoapuun. Työttömyyskorvausjärjestelmän osalta valtion tilintarkastajat totesivat muun muassa, että päivärahojen reaaliarvo on nykyisen työllisyyslain voimassaoloaikana laske-

nut. Lisäksi tilintarkastajat kiinnittivät huomiota muutoksenhakujärjestelmän puuttumiseen.

2.3. Valmisteluelimet

Työttömyysturvan uudistaminen on ollut maassamme jo pitkään valmisteilla. Työttömyysvakuutuksen periaatekomitea katsoi vuonna 1958, että maassamme olisi toteutettava yleinen työttömyysvakuutus. Lähinnä rahoitukseen liittyvien erimielisyyksien takia mietinnön ehdotukset jäivät toteutumatta.

Seuraavan kerran maamme työttömyysturvaa tutki vuoden 1969 työttömyysturvakomitea, jonka tehtävänä oli harkita keinoja ja tutkia mahdollisuuksia työttömyysvakuutuksen kehittämiseen. Komitea antoi mietintönsä (1970:B100) joulukuussa 1970.

Lokakuussa 1976 mietintönsä jättänyt sosiaali-etuusien verovapauden merkitystä korvaustoon selvittänyt työryhmä ehdotti työttömyysturvaetuusien veronalaistamista ja ansioon suhteutettua päiväavustusta. Työryhmä esitti myös työttömyyskorvausten korottamista ja saattamista veronalaisiksi.

Maaliskuussa 1977 asetetun työttömyysturvakomitean tehtävänä oli tutkia työttömyysturvajärjestelmämme kokonaiskehittämistä kiinnittämällä työssään erityistä huomiota työttömyysturvan yhtenäistämiseen ja toimeentulojärjestelmien kokonaiskoordinaation tarpeellisuuteen sekä työvoimapolitiisiin näkökohtiin. Komitea antoi mietintönsä (1979:27) huhtikuussa 1979.

Sosiaalietuuksien verotuskysymystä selvittänyt työryhmä käsiteli muistiossaan (Työryhmämuistio 1980:VM 11) muiden sosiaalietuuksien verotuskysymysten ohella myös työttömyyskorvausten ja työttömyyskassa-avustusten verotettavuutta ja totesi, että koska verotettavuuden toteuttamista ja sen edellyttämää turvatason korottamista ja ainakin osittaista ansioihin suhteuttamista muusta kehittämistyöstä erillisenä on pidettävä epätarpeellisuuden mukaisena ratkaisuna, joudutaan työttömyysturvan muihinkin kehittämisspyrkimyksiin näin ollen etsimään samanaikaisesti ratkaisut. Työttömyysetuusien verotuksen ja kokonaiskehittämisen pitäisi tämän vuoksi kulkea yhdessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti toukokuussa 1980 työttömyysturvatoimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin työttömyysturvajärjestelmämme kokonaisuudistusta koskevan työn loppuunsaattaminen tarpeellisine lakiehdotuksineen. Toimikunnan toimeksiannossa todettiin, että sen tuli

tehdä ehdotuksensa työttömyysturvakomitean mietinnön (1979:27) pohjalta sekä siten, että myös työttömyysturva-etuudet voidaan saattaa veronalaisiksi. Toimikunta antoi mietintönsä 16 päivänä heinäkuuta 1982.

Työttömyysturvatoimikunnan ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö asetti 13.12.1982 työryhmän, jonka tehtävänä on ollut työttömyysturvakomitean mietinnössä esitettyjen periaatteiden sekä työttömyysturvatoimikunnan mietinnön pohjalta tästä saadut lausunnot huomioon ottaen laatia luonnos hallituksen esitykseksi työttömien toimeentuloturvajärjestelmän uudistamisesta. Esitystä laadittaessa työryhmän oli selvitettävä ne kysymykset, joiden osalta mietintöihin on liittynyt eräviä mielipiteitä.

Työttömyysturvan uudistamisen toteuttamisesta vuoden 1985 alusta on sovittu kevään 1984 tulopolitiisissa kokonaisratkaisussa.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvan toimeenpano ja hallinto uudistettavaksi sekä muutoksenhakujärjestelmää kehitettäväksi oikeusturvavaatimukset paremmin täyttäväksi.

Työttömyysturvan toimeenpanoa johtaisi, valvoisi ja kehittäisi ylimpänä viranomaisena toimeentuloturvan osalta sosiaali- ja terveysministeriö sekä työvoimapolitiisten asioiden osalta työvoimaministeriö.

Työttömyyspäivärahan myöntämisestä ja muista toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaisivat perusturvan osalta kansaneläkelaitoksen sosiaali-vakuutustoimikunnat vahvistetun piirijaon mukaisilla toimialueillaan ja ansioturvan osalta työttömyyskassat, joista säädettäisiin työttömyyskassalaissa.

Työvoimatoimikunta, josta säädettäisiin erikseen asetuksella, antaisi sosiaalivakuutustoimikuntaa ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiisista edellytyksistä.

Muutoksenhakuelimiä olisivat ensimmäisenä asteena työttömyysturvalautakunta ja ylimpänä asteena vakuutusosasto.

3.1. Toimeenpano ja hallinto

Työttömyysturvan toimeenpanon ylin johto ja

kehittäminen keskitettäisiin sosiaali- ja terveystoimintoihin.

Työttömyysturvan toimeenpanoon liittyvien työvoimapolitiittisten asioiden keskittäminen työvoimaministeriön merkitsi työvoimapolitiittisten näkökohtien huomioon ottamista nykyistä paremmin päätettäessä työttömyyspäivärahoista. Työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevalla työvoimatoimikunnan lausunnolla, joka on sekä sosiaalivakuutustoitunkuntaa että työttömyyskassaa sitova, olisi päivärahojen myöntämiskäytäntöä yhtenäistävä vaikutus.

Perusturvan (nykyinen työttömyyskorvaus) toimeenpano siirtyisi työvoimaministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveystoimintoihin hallinnonalalle kansaneläkelaitoksen sosiaalivakuutustoitunkuntien tehtäväksi. Työvoimaministeriön hallinnonalalla vapautuisi siten voimavaroja varsinaisten työvoimapalvelujen tehtäviin. Toteutuksessa oleva kansaneläkejärjestelmän yksinkertaistaminen vähentää kansaneläkelaitoksessa eläkeasioiden valmistelu- ja ratkaisutoiminnan edellyttämää työmäärää sekä paikallis- että keskushallinnossa (kansaneläkelaitoksen henkilöstötarvetyöryhmän muistio, Työryhmämuistio 1982:4 STM). Näin ollen kansaneläkelaitos kykenee hoitamaan perusturvan toimeenpanon ilman olennaisia muutoksia laitoksen hallinnossa ja henkilöstön määrässä.

Vakuutusmuotoisen työttömyysturvan toimeenpanosta huolehtisivat edelleen työttömyyskassat, joista säädettäisiin työttömyyskassalaissa.

3.1.1. Työttömyyskassalaki

Työttömyyskassojen hoitama vapaaehtoinen työttömyysvakuutus perustuu valtakunnallisista työttömyyskassoista 23 päivänä maaliskuuta 1934 annettuun lakiin (125/34) ja samana päivänä annettuun asetukseen.

Voimassa olevan lain mukaan työttömyyskassan jäseneksi pääsee jokainen palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 60 vuotta ja on Suomen kansalainen sekä täyttää kassan säännöissä määrätty ehdot. Kuitenkin voidaan 60 vuotta täyttänytkin hyväksyä kassan jäseneksi, jos hän sitä hakee 60 päivän kuluessa siitä lukien, kun hän on eronnut toisesta työttömyyskassasta, jolla on oikeus saada apurahaa valtion varoista.

Ehdotuksessa esitetään yhdenmukaisesti muun sosiaalilainsäädännön kanssa, että kassan jäseneksi pääsisi jokainen Suomessa asuva palkkatyöntekijä.

Lakiehdotuksessa on palkkatyöntekijäkiäsettä myös täsmennetty. Väliinputoajaongelman poistamiseksi ehdotetaan kassan jäseneksi pääsemisen ikärajaa korotettavaksi vanhuuseläkkeen eli 65 vuoden ikärajaan. Mikäli työttömyyskassa on hylännyt jäseneksi pääsyn, olisi siitä lakiehdotuksen mukaan oikeus valittaa työttömyysturvalautakuntaan.

Voimassa olevan asetuksen mukaan työttömyyspäivärahoihin kohdistuva valtionosuus työttömyyskassoille maksetaan neljännesvuosittain, mikä on aiheuttanut epätarkoituksenmukaista hallinnollista työtä. Esityksessä ehdotetaan, että työttömyyspäivärahoihin kohdistuva valtionosuus maksettaisiin kultakin kalenterivuodelta. Kassojen maksukyvyyn turvaamiseksi ehdotetaan, että työttömyyskassalle voitaisiin sen hakemuksesta suorittaa valtionosuus etukäteen nykyisen käytännön mukaisesti.

Sosiaalivakuutuksen rahoitukseen osallistuvat yleensä vakuutetut, työnantajat ja valtio, joiden osallistumista on myös työttömyysvakuutuksen taloudellisen rasituksen tasaamiseksi pidettävä tarpeellisenä. Nykyistä käytäntöä seuraten perittävä maksu määrättäisiin työpalkkojen määrän perusteella, jonka mukaan työnantajan tapaturmavakuutusmaksu määräytyisi. Maksun teknisestä määrittäytavasta ja perimismenettelystä johtuen valitusasteena olisi tapaturmavakuutuslain mukainen tapaturmalautakunta.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä työttömyyskassan jäsenten erottamisperusteista, työttömyyskassan luottamushenkilöiden vastuuvollisuudesta eikä kassojen hallintotoimenä nykyisin yleisesti toimivasta hallintoneuvostosta. Laista puuttuvat myös säännökset kahden tai useamman kassan mahdollisuudesta tehdä sopimus sulautumisesta ilman, että olisi tarpeen ryhtyä hankalaan ja pitkälliseksi menettelyksi osoittautuneeseen kassan purkamismenettelyyn. Lisäksi puutteena on pidettävä sitä, että voimassa olevassa laissa on kassan rekisteröimisestä vain maininta, että soveltuvin osin on noudatettava, mitä avustuskassan rekisteröimisestä on säädetty. Niin ikään voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä työttömyyskassan hallituksen kokoonpanosta, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien vastuuvollisuudesta eikä tilintarkastajien kelpoisuusehdoista ja tehtävästään vapauttamisesta. Edellä mainittujen puutteellisuuksien korjaamiseksi on lakiehdotukseen otettu näitä koskevat säännökset.

Nykyisessä järjestelmässä on työttömyyskassojen maksukykyisyys varmistettu lisäjäsenmaksun

perintämahdollisuudella ja valtion lisäavustuksella. Käytännössä ainoaksi varmistukseksi korvausten pitkäaikaisen nousun varalle on jäänyt valtion lisäavustus. Tämä lisäavustuksen käyttö johtaa siihen, ettei laissa säädetty kustannusjako toteudu, vaan vakuutettujen kustannusosuutta siirtyy lopullisesti valtion kustannukseksi. Vakuutusteknisesti turvaavaksi määriteltyä varaus- ja tasoitusjärjestelmää laskuperusteinen ei nykyinen laki edellytä.

Ehdotuksessa on työttömyyskassojen kyky selviytyä omasta rahoitusosuudestaan varmistettu pakollisella tasoitusrahostolla, kassojen keskinäisellä tukikassalla ja valtion lisäosuudella. Säännökset on laadittu siten, että myös jotakin yksittäistä kassaa kohtaava pitkäaikainen korkea työttömyyskausi tasoitetaan vakuutettujen maksuista kerätyllä tukirahasto-osuudella eikä valtion lisäosuudella, joka jää rahoitusjaon kannalta merkityksettömäksi ääritilanteiden varmistusmenetellyksi.

Voimassa olevan lain mukaan työttömyyskassalle ei suoriteta valtion apurahaa sellaiselta ajalta, jona kassan jäsenluku on ollut sataa pienempi. Rajan alhaisuus on osaltaan aiheuttanut sellaisten pienten kassojen perustamisen, joilla ei ole ollut riittäviä toimintaedellytyksiä. Tämän vuoksi kassojen toimintaedellytysten parantamiseksi ehdotetaan, että valtionosuuteen oikeuttavan kassan jäsenmäärän tulee olla vähintään 3 000. Ehdotuksen mukaan ei valtion apurahaa rajaa pienemmiltä kassoilta kokonaan evättäisi, vaan sitä alennettaisiin jäsenmäärän suhteessa. Tätä ei kuitenkaan sovellettaisi ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröityihin kassoihin.

3.1.2. Työvoimatoimikunta

Voimassa olevan työllisyyslain mukaan työttömyyskorvauksen suorittamisesta päättää ja siihen liittyvistä tehtävistä huolehtii työvoimatoimiston yhteydessä toimiva työvoimatoimikunta. Koska uudistukseen liittyvän organisaatioehdotuksen mukaan työttömyyspäivärahasta päättäisivät ja muista työttömyysturvalain toimeenpanemiseksi tarpeellisista tehtävistä huolehtisivat perusturvan osalta kansaneläkelaitoksen sosiaalivakuutuslaitokset, vahvistetun piirijonon mukaisilla toimialueillaan ja koska työvoimaviranomainen ainoastaan antaisi lausunnon työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä, olisi työllisyyslaissa kumottava työvoimatoimikuntaa koskevat säännökset. Työvoimatoimikunnat ehdote-

taan kuitenkin säilytettäväksi. Toimikuntien tehtävänä olisi päättää työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksiä koskevasta työvoimapolitiittisesta lausunnosta. Toimikunnille voitaisiin antaa myös muita tehtäviä.

Työvoimatoimikunnista ja niiden tehtävistä säädetään asetuksella.

3.2. Muutoksenhaku

Työttömyysturvauudistuksen yhteydessä on annettava säännökset myös etuuksia koskevasta muutoksenhausta. Ensimmäiseksi muutoksenhakuasteeksi perustettaisiin työttömyysturvalautakunta. Ylimpänä muutoksenhakuasteena olisi ehdotuksen mukaan vakuutus oikeus.

4. Vaikutukset työllisyyskoulutuksen koulutustukeen ja muihin työllisyyden hoidon erityistimenpiteisiin

Työllisyyskoulutuksen koulutustuki, kunnallinen työllistämistuki ja nuorten yhteiskuntatutkuun harjoitteluraha on nykyisin mitoitettu työttömyysavustuksen ja -korvauksen päivärahajonon mukaisiksi. Työllisyyskoulutuksen koulutustuki on katsottava osaksi toimeentuloturva, minkä takia koulutustuen rakenteeseen on tarkoitus tehdä tarvittavat muutokset ja saattaa koulutustuki veronalaiseksi.

Työllisyyskoulutuksen koulutustuen mitoituksessa on tarkoitus lähteä uuden perusturvan tasosta. Myöhemmin on tarkoitus selvittää mahdollisuuksia antaa työttömyyskassojen tehtäväksi maksaa koulutustuen ansioon suhteutettu osa. Jos työllisyyskoulutuksen koulutustuki maksetaan perusturvan suuruusena, aiheutuisi siitä bruttotasolla noin 80 miljoonan markan ja nettotasolla noin 20 miljoonan markan lisäkustannukset. Erikseen selvitetään, miten koulutustuen ansioon suhteutetun osan maksaminen järjestetään.

Työllisyyskoulutuksen koulutustuen rahoitusjärjestelyt toteutettaisiin samoin kuin perus- ja ansioturvan järjestelyt. Kansaneläkelaitoksen maksujen kasvu otetaan huomioon määriteltäessä valtion osuutta kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoihin. Kirkon ja kuntien saama verotulojen lisäys palautettaisiin etuisuuksien rahoitukseen korottamalla julkisen sektorin työnantajien sosiaaliturvamaksua.

Kunnallisen työllistämistuen ja nuorten yhteiskuntatakuun harjoittelurahan mitoitus on tarkoitettu säilyttää markkamääräisesti nykyisellä tasolla.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

5.1. Menojen kasvu sekä kokonaisrahoitus

Voimassa olevan lainsäädännön mukaiset verovapaan työttömyysturvan kokonaismenot olisivat arviolta vuoden 1984 hintatasossa 1310 miljoonaa markkaa, mikäli työttömyysaste olisi 6 %. Uudistuksen aiheuttama etuusmenojen lisäys olisi saman vuoden hintatasossa ilmaistuna 1215 miljoonaa markkaa, josta määrästä lisääntyvien verojen osuus olisi 740 miljoonaa markkaa, joten päivärahaetuksien nettolisäykseksi jäisi 475 miljoonaa markkaa. Se jakaantuisi perusturvan (nykyinen työttömyyskorvaus) ja ansioturvan (nykyinen työttömyysvakuutus) osalle seuraavasti:

Päivärahaetuksien nettolisäys

Perusturva	+ 160 Mmk
Ansioturva	+ 315 Mmk
Yhteensä	+ 475 Mmk

Perusturva rahoitettaisiin valtion varoin kuten nykyäänkin. Ansioturvan osalta valtio rahoittaisi 23 %, työnantajat 70 % ja vakuutetut 7 % nettomääräisistä menoista. Uudistuksessa syntyvä verotuoton lisäys on tarkoitus palauttaa takaisin työttömyysturvan rahoitukseen valtion budjetin kautta. Kun tämä verotuoton lisäys otetaan huomioon, ovat rahoitusosuudet seuraavat:

Ansioturvan rahoitusosuudet bruttomenoista

Valtio	48 %
Työnantajat	47 %
Vakuutetut	5 %
Yhteensä	100 %

Edellä mainitut rahoitusosuudet koskevat tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaan vuotta 1985. Tämän vuoksi hallitus tulee tarvittaessa erikseen antamaan esitykset rahoitusosuuksista vuodelle 1986 ja sen jälkeen.

5.2. Lisääntyvät verotulot

Perus- ja ansioturvan rahoitusjärjestelyt on mitoitettu siten, että kansaneläkelaitoksen osalle tuleva kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen kasvu, noin 80 miljoonaa markkaa, otettaisiin huomioon määriteltäessä valtion osuutta kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoihin. Kirkon ja kuntien saama verotulojen lisäys on tarkoitus palauttaa etuuksien rahoitukseen korottamalla julkisen sektorin ja kirkon työnantajina maksamaa sosiaaliturvamaksua noin kolmella prosenttiyksiköllä. Kansaneläkelaitokselle tuleva kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen kasvu, noin 80 miljoonaa markkaa, vähentää vastaavasti valtion osuutta kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoihin.

Tarkemmin verotulojen muutokset vuoden 1984 hintatasossa ilmenevät seuraavasta (milj. mk):

Verotulojen lisäys

Kunnat	405
Valtio	225
Kela	80
Kirkko	30

5.3. Rahoitusosuudet

Valtio

Lähtien 6 %:n keskimääräisestä työttömyysasteesta merkitsee uudistus kokonaisuudessaan valtion osalta vuositasolla 230 miljoonan markan menojen kasvua, kun otetaan huomioon julkisen sektorin ja kirkon työnantajan sosiaaliturvamaksun korottamisella aikaansaattava kuntien ja kirkon uudistuksen johdosta saamia verotuloja vastaavan summan palautus valtiolle.

Työnantajat

Työnantajan osalta menojen kasvu olisi työnantajan työttömyysvakuutusmaksun korottamisen takia noin 220 miljoonaa markkaa, josta kunta-sektorin osuus työnantajana on noin 35 miljoonaa markkaa. Yksityisen sektorin työnantajain menojen kasvu on siten noin 185 miljoonaa markkaa. Koska valtion osuus kuntien palkkausmenoista on lähes puolet, on kuntien menojen kasvuksi arvioitu noin 20 miljoonaa markkaa.

Menojen kasvu edellyttää työnantajain työttömyysvakuutusmaksun korottamista 0,2 prosenttiyksiköllä.

Työttömyyskassalain mukaan työnantajain työttömyysvakuutusmaksu vahvistettaisiin valtioneuvoston päätöksellä.

Vakuutetut (ansioturva)

Uudistuksen myötä työttömyyskassajärjestelmässä vakuutettujen omavastuuosuus kasvaa noin 25 miljoonalla markalla. Vakuutettujen jäsenmaksu määräytyisi edelleen työttömyyskassakohtaisesti kunkin työttömyyskassan menojen mukaan.

Bruttomääräiset rahoitusosuudet ilmenevät seuraavasta:

	Rahoitusosuudet, milj. mk		
	Taso 1984	Kasvu	Uusi taso
Kunnat	80	35	115
(työnantajana)			
Valtio	790	965	1 755
Yksityisen sektorin			
työnantajat	395	185	580
Vakuutetut	50	25	75

Kokonaisvaikutukset

Ottaen huomioon työnantajan työttömyysturvavakuutusmaksujen korotukset, päivärahaetuksien verolliset kasvut, verotulojen muutokset sekä

valtion osuudet kuntien palkkausmenoihin saadaan rahoituksen ja etuuksien osalta seuraava tulos (lisätulot (+) tai lisämenot (—)):

Kunnat	— 20
Valtio	—245
Kela	—
Kirkko	—
Yksityisen sektorin työnantajat	—185
Päivärahan saajat/vakuutetut	+ 450
— päivärahat ansioturvassa ...	+ 315
— päivärahat perusturvassa ...	+ 160
— jäsenmaksut	— 25

Edellisessä taulukossa ei ole otettu huomioon työllisyyskoulutuksen koulutustuen muutoksia.

Kuntien ja valtion kannalta on myös merkittävä toimeentulotukimenojen vähentyminen, mikä aiheutuu työttömyysturvaetuksien parantumisesta. Nykyisin yli kolmannes toimeentulotuen saajista on työttömiä. Toimeentulotukimenojen on arvioitu vähenevän 40 miljoonalla markalla. Kunnat ja valtio rahoittavat toimeentulotuesta kumpikin noin puolet.

Koska tarkoituksena on myös palauttaa asteittain työttömyyseläkeikä 60 ikävuoteen, tulee tämä merkitsemään työttömyyseläkemenojen supistumista. Esimerkiksi vuonna 1985 työttömyyseläkeikärajan korottamisen yhdellä ikävuodella arvioidaan pienentävän sekä kansaneläkelain että työeläkelakien mukaisia eläkemenoja molempia noin 40—50 miljoonaa markkaa eli yhteensä 80—100 miljoonaa markkaa.

Lisäksi on otettava huomioon valtion ja työnantajien osuuksien noin 2 miljoonan markan kasvu työttömyyskassojen hallintokuluihin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työttömyysturvalaki

1 §. Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi työttömyysturvan tarkoitus ja turvan saamisen perusehdot. Pykälä osoittaisi samalla yleiset puitteet lain soveltamiselle.

Pykälän mukaan työttömyysturvaa voisi saada Suomessa asuva työtön työnhakija, joka täyttää päivärahan saamisen edellytykset ja jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon.

Ehdotuksen mukaan ansioturvan saamisen yleisenä edellytyksenä ei olisi enää Suomen kansalaisuus. Toisaalta ulkomailta asuva Suomen

kansalainen ei olisi laissa tarkoitetun työttömyysturvan piirissä. Perusteena ehdotetulle sääntelylle on, että sosiaalivakuutuksessa ei yleensä, eräitä poikkeuksia lukuunottamatta, makseta etuuksia ulkomailla asuvalle ja että eräitten maiden kanssa tehdyissä sosiaaliturvasopimuksissa on omaksuttu periaate, jonka mukaan henkilö saa työttömyysturvan kulloisenkin asuinmaansa työttömyysturvajärjestelmän puitteissa. Kuitenkin kansainvälisillä vastavuoroisuussopimuksilla säädettäisiin nykyisen käytännön mukaisesti vieraan maan kansalaisen oikeudesta lukea hyväkseen ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksiä.

Työttömyysturvan tarkoituksena ei ole kompensoida yritystoiminnan riskejä. Yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle ei voida siten yleensä maksaa työttömyyspäivärahaa. Työttömyyspäivärahaa voidaan kuitenkin maksaa yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle mukaanlukien maatalousyrittäjät, jos hänen aikaisemman työhistoriansa tai yritystoiminnan vaatiman työmäärän olennaisen vähenemisen perusteella taikka muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

2 §. Lain mukaan korvattaisiin tai lievennettäisiin niitä menetyksiä, jotka ovat syntyneet siitä, ettei työtä ole saatavissa lainkaan tahi vain osaaikaisesti.

Työttömyysajan toimeentuloturva muodostuu nykyään tarveharkintaisesta valtion kustantamasta työttömyyskorvauksesta ja vakuutusmuotoisesta työnantajien, valtion ja vakuutettujen rahoittamasta työttömyysavustuksesta.

Lakiehdotuksessa nykyiseen työttömyyskorvaukseen rinnastettavana etuutena olisi peruspäiväraha. Työttömyysavustukseen rinnastettavana etuutena olisi ansioon suhteutettu päiväraha.

3 §. Pykälässä ehdotetaan, että työttömyysturvan toimeenpanoa johtaisi, kehittäisi ja valvoisi ylimpänä viranomaisena toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö.

Työvoimapolitiikkaan liittyvien asioiden ylin johto, valvonta ja kehittäminen olisi edelleen keskitetty työvoimaministeriön hallinnon alalle. Tällaisia asioita ovat muun muassa kysymykset henkilön työmarkkinoiden käytettävissä olost, omasyisestä työttömyydestä, työstä tai koulutuksesta kieltäytymisen vaikutuksesta työttömyyspäivärahan saamiseen. Näissä tapauksissa työvoimatoimikunta antaisi työttömyyskassaa tai sosiaali-

vakuutustoimikuntaa sitovan lausunnon. Työvoimatoimikunnan tehtävistä säädettäisiin erikseen.

Työttömyysturvan ollessa luonteeltaan lyhytaikaista ansiotyön menetystä korvaavaa toimeentuloa on sen katsottu parhaiten soveltuvan hallinnoltaan samaan yhteyteen sairausvakuutuksen kanssa. Kansaneläkelaitoksen valmisteilla oleva hallinnonuudistus edelleen parantaa edellytyksiä työttömyysturvan asianmukaiseen hoitoon kansaneläkelaitoksessa.

Etuusasioiden käsittely ja muut käytännön tehtävät olisivat perusturvan osalta sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen sosiaalivakuutustoimikuntien tehtävänä sekä ansioturvan osalta työttömyyskassoista annetussa laissa tarkoitettujen työttömyyskassojen tehtävänä.

4 §. Työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisena edellytyksenä on, että henkilö on ilmoittautunut työvoimatoimistoon kokoaikatyötä hakevaksi, on työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja että hänelle ei ole voitu osoittaa työtä tai koulutusmahdollisuutta.

Työttömyyspäivärahaoikeus edellyttää, että henkilö on ilmoittautunut työvoimatoimistoon työttömäksi kokoaikatyönhakijaksi. Esityksessä ei ole katsottu olevan mahdollisuuksia sisällyttää yksinomaan osa-aikatyötä hakevia työttömyysturvan piiriin, koska osa-aikatyön saanti on rajoitettua. Esitys ei kuitenkaan estä työttömyyspäivärahan maksamista henkilölle, joka ensisijaisesti hakee osa-aikatyötä mutta on valmis vastaanottamaan kokoaikatyötä. Työttömyyspäivärahan maksaminen voi alkaa 9 §:ssä mainittujen omavastuuajojen täyttymisen jälkeen. Työttömyyspäivärahaoikeuden säilyminen edellyttää työvoimatoimistossa ilmoittautumista toimiston määräämällä tavalla.

Työttömyysturvan saamiseksi edellytetään, että henkilö on työkykyinen. Mikäli työnhakija on ilmeisesti oikeutettu sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella sairauspäivärahaan tai työkyvyttömyyseläkkeeseen, hänet on ohjattava hakemaan sosiaaliturvaa näiden järjestelmien piiristä.

Työhön rinnastettavalla koulutusmahdollisuudella tarkoitetaan työvoimaviranomaisen osoittamaa ammatillista sekä uudelleen-, täydennys- ja jatkokoulutusta, jonka aikana työttömän henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo kohtuullisesti turvataan.

5 §. Työllisyysasetuksen 9 §:n mukaan työttömyyskorvausta ei saa maksaa henkilölle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta (1.4.1984 lukien) tai on täyttänyt 65 vuotta. Työttömyyskassaan liittymiselle ja avustusoikeuden hankkimiselle ei ole

määrätty alaikäraja, mutta työttömyyskassalain mukaan avustusta ei saa suorittaa jäsenelle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta. Yläikärajan osalta on todettava, ettei 60 vuotta täyttänyt voi uutena jäsenenä liittyä työttömyysvakuutukseen. Sen sijaan laissa ei ole säädetty yläikärajaa, jolloin jäsenellä ei enää olisi oikeutta saada työttömyysavustusta.

Kansaneläkelain mukainen vanhuuseläkeikärajaa on 65 vuotta. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa ei makseta 65 vuotta täyttäneelle.

Kun täyten vanhuuseläkkeeseen oikeuttavien palvelusvuosien perusteella eläkettä saavan henkilön toimeentulon pääasiallisena perustana ei enää voida katsoa olevan toiselle tehtävästä työstä saatava palkkatulo, ehdotetaan lisäksi, että työttömyyspäivärahaa ei maksettaisi tällaista eläkettä saavalle henkilölle, vaikka hän olisi 65 vuotta nuorempi. Samoin menetellään, kun henkilö saa työnantajan ja työntekijän välisen sopimuksen tai muun pysyvän perusteen (esim. yksityisen eläkevakuutus sopimuksen) mukaan täysimääräistä eläkettä.

Henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai koulutukseen osallistumisen.

Työmarkkinoilta poissaolo on perusteltua, jos se on johtunut opiskelusta, sairaudesta, laitoshoidosta tai muusta laitoksessa olostä, äitiyslomasta, asevelvollisuudesta tai muusta tekijästä, jonka ei voida katsoa olevan osoitus työnhalluttomuudesta.

Työttömyyseläkejärjestelmä tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1971. Järjestelmän tarkoitus on, että jo ikääntyneillä pitkäaikaisesti työttömillä on mahdollisuus siirtyä työttömyyseläkkeelle. Työttömyyseläkkeeseen on oikeutettu säädetyn iän saavuttanut henkilö, joka on saanut kassa-avustusta enimmäisajalta tai joka viimeksi kuluneen 60 viikon aikana on saanut työttömyyskorvausta tai kassa-avustusta taikka näitä molempia yhteensä vähintään 200 päivältä ja jolle ei ole voitu osoittaa sopivaa työtä. Kun työttömyyseläke on tarkoitettu rinnakkaiseksi etuudeksi näissä erityistilanteissa, ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa ei makseta henkilölle, joka saa työttömyyseläkettä. Rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista eläkettä saavat eivät olisi oikeutettuja työttömyyspäivärahaan pääosin samoilla perusteilla kuin työttömyyseläkkeensaajat.

Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan työttömyysturvan saamisen edellytyksenä on, että henkilö on työkykyinen. Lakiehdotuksen 5 §:n 6 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, missä tapauksissa henkilöä pidetään työkyvyttömänä. Työkyvyttömäksi katsotaan tällöin henkilö, joka saa korvausta työkyvyttömyyden johdosta sairausvakuutuslain, kansaneläkelain tai jonkin muun lain nojalla. Kysymykseen tulevat siten myös vastaavat täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnetty etuudet esimerkiksi työeläkelain nojalla. Eräissä tapauksissa korvausta ei voida maksaa jonkin laissa olevan rajoituksen vuoksi, vaikka henkilö olisikin todettu ko. lain perusteella työkyvyttömäksi. Tällaisena esteenä voi olla se, että henkilö ei kuulu asianomaisen lain soveltamispiiriin. Työttömyyspäivärahaa ei ehdotuksen mukaan maksettaisi silloin, kun työkyvyttömyys näissä tapauksissa on todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain nojalla. Säännös vastaa nykyistä työttömyyskassalakia ja käytäntöä molemmissa työttömyysturvajärjestelmissä.

Sairausvakuutuslain mukaista äitiysrahaa maksetaan raskauden ja synnytyksen johdosta ja sen tarkoituksena on lapsen äidin toimeentulon turvaaminen äitiysrahan suoritusajalta. Tietyin edellytyksin äitiysrahaa voidaan maksaa myös lapsen isälle sekä ottovanhemmille. Pykälän 7 kohdassa ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa ei tältä ajalta makseta. Myöskään silloin, kun henkilölle on myönnetty lomaa synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi, vaikka tältä ajalta ei maksettaisiakaan palkkaa tai äitiysrahaa, ei työttömyyspäivärahan maksaminen ole perusteltua, koska asianomaisen henkilön ei tällöin voida katsoa olevan työmarkkinoiden käytettävissä.

Työttömyyspäivärahan saamisen eräänä edellytyksenä on, että henkilö on työtön työnhakija. Pykälän 8 kohdassa ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa ei voida suorittaa ajalta, jona henkilön katsotaan työllistyvän omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä tai tätä vastaavalla tavalla omassa työssä. Yritystoiminnan monimuotoisuus edellyttää säännöskohdan soveltamisessa yksilöllistä harkintaa, jolloin on kiinnitettävä huomiota työn antamaan toimeentuloon. Eräisiin yritystoiminnan muotoihin liittyy olennaisesti kausiluontoinen työllistävyys.

Pykälän 9 kohdan mukaan sukupolvenvaihdo- seläkkeen saaminen olisi myös esteenä päivärahan saamiselle.

Pykälän 10 kohdan mukaan työttömyyspäivärahaa ei makseta henkilölle, joka on katsottava päätoimiseksi opiskelijaksi. Ratkaisevana on pi-

dettävä sitä, ettei opiskelu estä kokoaikaista työntekoa. Opiskelun päätoimisuutta selvitetessä otetaan yksilöllisen harkinnan perusteella huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat mm. oppilaitoksessa kirjoillaolo, pohjakoulutus, opiskelun laatu, työhistoria ja tosiasialliset mahdollisuudet työn vastaanottamiseen.

6 §. Pykälän mukaan työttömyyspäivärahaa ei saa työriidan aikana maksaa henkilölle, joka on välittömästi lakon tai työsulun tai muun näihin verrattavan riidan takia joutunut työttömäksi tai joka välillisesti lakon tai työsulun tai muun näihin verrattavan riidan johdosta on joutunut työttömäksi, jos asiaan liittyvistä seikoista voidaan päätellä, että työriidan tarkoituksena on aikaansaada muutoksia myös hänen työ- ja palkkasuhteisiinsa. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälän tarkoituksena on estää työttömyyspäivärahan maksaminen työriitaan osallisena olevalle henkilölle.

Pykälää sovellettaisiin siten, ettei työttömyyspäivärahaa maksettaisi työriidan aikana henkilölle, jotka ovat joutuneet välillisesti työttömiksi oman sopimusalan tai oman ammattijärjestön muuta sopimusta koskevan lakon takia. Työttömyyspäivärahaa ei myöskään maksettaisi työriidan aikana saman työehtosopimuksen piiriin kuuluvassa yrityksessä osalakon takia työttömiksi joutuneille. Todettu sovellutus vastaa korkeimman hallinto-oikeuden nykyisen lain tulkinnassa omaksumaa kantaa.

7 §. Voimassa olevan työttömyyskassalain mukaan ammattityöntekijäksi katsottava kassan jäsen voi menettämättä oikeuttaan päivärahaan kieltäytyä sellaisesta työstä, joka ei ole hänen ammattitaitonsa nähden sopivaa. Yleisenä sääntönä on, että edellä tarkoitettu jäsen voi työttömyysturvaa menettämättä kieltäytyä työstä, jonka suorittaminen ei vaadi ammattitaitoa. Tämä kuitenkin edellyttää, että hänen voidaan odottaa työllistyvän oman ammattinsa mukaiseen työhön kohtuullisen ajan kuluessa. Tällä edellytyksellä on pyritty lisäämään työvoiman ammatillista liikkuvuutta sekä parantamaan työnvälityksen mahdollisuuksia.

Harkittaessa onko tarjottua työtä pidettävä ammattitaitoon nähden sopivana, on huomiota kiinnitetty siihen, onko jäsen aikaisemmin tehnyt tarjottua työtä, missä määrin hän tarjotussa työssä joutuisi käyttämään ammattitietojaan ja työkokemustaan ja vastaisiko tarjottu työ vaativuusasteeltaan sitä työtä, jota hän aikaisemmin on tehnyt.

Hakijan ammattitaito selvitetään koulu- ja työtodistuksilla. Ammattityöntekijäksi luetaan ammatillisen koulutuksen suorittanut henkilö, jolla on riittävä työkokemus ko. ammatissa. Nuorilla ammatillisesta koulutuksesta valmistuneilla olisi laajempi työn vastaanottovelvollisuus työkokemuksesta riippumatta.

Voimassa olevassa vakuutusmuotoisessa työttömyyskassajärjestelmässä mainittu käytäntö on periaatteessa pysyvä, joskin työttömyyden kesto laajentaa työn tai koulutuksen vastaanottovelvollisuutta. Työllisyyslain mukaisessa korvausjärjestelmässä vastaavanlainen käytäntö on laissa rajattu kolmeen kuukauteen.

Pykälän 1 momentissa ehdotettu työn vastaanottovelvollisuutta koskeva käytäntö vastaisi pääpiirteissään nykyisen lainsäädännön mukaista käytäntöä.

Esityksen mukaan, henkilö voisi päiväraha-oikeuttaan menettämättä kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Ammattitaitoisella henkilöllä tarkoitettaisiin tässä laissa työnhakijaa, jolla on joko ammatillinen koulutus sekä siihen liittyvä välttämätön työkokemus tai vastaavasti ammattitaidon saavuttamiseksi riittävän pitkä työkokemus kyseisellä työalalla. Työnhakija olisi velvollinen selvittämään, että hänellä on kyseisen ammattitaidon edellyttämä koulutus ja työkokemus.

Jos henkilö kuitenkin tekisi kolmen kuukauden kuluessa työsopimuksen ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivasta työstä, joka alkaisi kolmen kuukauden kuluessa työsopimuksen tekemisestä, hänellä olisi päiväraha-oikeuttaan menettämättä oikeus kieltäytyä sellaisesta työstä, joka olisi esteenä työsopimuksessa tarkoitettun työn vastaanottamiselle.

Työttömyysturvajärjestelmä ei saa hidastaa työttömän hakeutumista työmarkkinoilla avoinna oleviin työpaikkoihin. Työn saantia ja työpaikkojen täyttymistä voidaan edistää liikkuvuusavustuksilla, koulutuksella, eräillä työvoimaviranoimaisen toimenpiteillä ja työn vastaanottovelvollisuutta koskevilla säännöksillä.

Pykälän soveltamiseen liittyy ammatillisen liikkuvuuden lisäksi alueellinen liikkuvuus. Alueellisen liikkuvuuden osalta esitykseen sisältyy eräitä tarkennuksia nykykäytäntöön. Muilta osin lain soveltamisessa pyritään noudattamaan nykyistä käytäntöä. Jos työttömän työllistäminen ammattitaitonsa mukaiseen työhön hänen työssäkäyntialueellaan ei ole todennäköistä, niin hänen on

työttömyyspäivärahaa saadakseen laajennettava työn vastaanottoa joko toiselle paikkakunnalle tai omalla paikkakunnalla tarjolla oleviin muihin hänen työkykyysnä nähteen sopiviin töihin.

Henkilön tulee ottaa vastaan työtä työssäkäyntialueellaan. Työssäkäyntialueeksi katsotaan yleensä henkilön asuinkunnan alue. Jos seudulta, jossa hän asuu, yleisesti käydään työssä toisen kunnan alueella olevissa työpaikoissa, kuuluvat myös nämä hänen työssäkäyntialueeseensa. Eri-tyisillä ammattiryhmillä työssäkäyntialue voi olla laajempikin. Tällaisia ammattiryhmiä ovat esimerkiksi metsurit, myyntiedustajat, muusikot, matka-asentajat ja muut sellaiset ammattiryhmät, joiden työn luonteeseen matkustaminen oleellisesti kuuluu.

Alueellinen liikkuvuus tulee kysymykseen silloin, kun työnhakijan työllistämisen tavanomaisella työssäkäyntialueella ennustetaan muodostuvan vaikeaksi tai mahdottomaksi hänen omalla työalallaan tai ammatissaan taikka muilla työaloilla tai ammateissa. Alueelliseen liikkuvuuteen tähtäävien säännösten soveltaminen edellyttää lisäksi, että ensin on pyritty käyttämään työvoimaa siltä työssäkäyntialueelta, jolla avoin työpaikka sijaitsee.

Jos tarjottu työpaikka sijaitsee henkilön työssäkäyntialueen ulkopuolella ja sieltä on kohtuudella saatavissa asunto, ei yksinäisellä henkilöllä ole pätevää syytä kieltäytyä työstä. Perheellinen henkilö voi päivärahoikeuttaan menettämättä kieltäytyä tällaisesta työstä, ellei hänellä ole mahdollisuutta käydä kotona viikottain. Jos perheessä on alaikäisiä lapsia, henkilö voi kieltäytyä työstä siinä tapauksessa, ettei hänellä ole päivittäistä kotonakäyntimahdollisuutta eikä sitä ole myöskään hänen puolisolllaan. Sama koskee yksinhuoltajaa. Molempien puolisoitten ollessa työttöminä tai jos toinen puoliso ei ole ansiotyössä eikä ole päätoiminen yrittäjä, noudatetaan, mitä edellä on sanottu yksinäisestä henkilöstä edellyttäen, että perheelle on kohtuudella saatavissa asunto. Asunnon katsotaan olevan saatavissa kohtuullisin ehdoin silloin, kun se pääpiirteittäin vastaa kustannuksiltaan ja laadultaan työttömän ja hänen perheensä aikaisempia oloja.

Työvoimatoimiston tulee tarjota kaikkia käytettävissä olevia hakijalle mahdollisesti soveltuvia työpaikkoja, myös muita kuin hakijan ammattia vastaavia, ja tarvittaessa myös hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, jos paikkaa ei saada täytenä työpaikkakunnan työvoimalla. Nykyisen työnvälityskäytännön epäkohtana on nähty työtarjousten rajoittuminen liian ahtaasti hakijan

aikaisemman työn mukaiseen ammatti- tai työnimikkeeseen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ne aikarajat, jolloin ilman pätevää syytä työstä kieltäytynyt työtön ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tämä ns. karenssiaika on vähintään kuusi viikkoa. Joissakin tapauksissa kuuden viikon vähimmäisaika on osoittautunut liian ankaraksi. Sanottu aika olisi syytä asettaa riippuvaksi tarjotun työn kestosta ja kieltäytymisten toistumisesta. Tämän vuoksi 1 momentissa ehdotetaan, että henkilölle, joka ilman pätevää syytä on kieltäytynyt työstä, maksetaan työttömyyspäivärahaa vasta, kun hän on ollut työssä tai työnhakijana kuusi viikkoa sanotun tapauksen sattumisesta lukien. Kun kysymyksessä on enintään viisi päivää kestävästä työstä kieltäytyminen, ehdotetaan karenssiajaksi kolme viikkoa. Näitä karenssiaikoja sovellettaisiin myös alle 50-vuotiaaseen henkilöön, joka kieltäytyy sellaisesta työvoimaviranomaisen osoittamasta koulutuksesta, jossa hänen ja hänen huollettaviensa toimentulo on kohtuullisesti turvattu.

Jos työstä kieltäytyminen tai siitä eroaminen on ollut toistuvaa ja perusteetonta, työttömyyspäiväraha voidaan evätä, kunnes henkilö on ollut työssä kahdeksan viikkoa.

8 §. Pykälässä ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa ei makseta henkilölle, joka on ilman pätevää syytä eronnut työstään tai on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt tai on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen taikka joka on ollut viimeisen kuuden kuukauden ajan tai sen aikana pitkähkön ajan ilman hyväksyttävää syytä poissa työmarkkinoilta eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen ennenkuin hän on ollut työssä tai työnhakijana kuusi viikkoa. Lainkohta vastaa nykyistä käytäntöä. Lainkohdan soveltaminen edellyttää tapauskohtaista harkintaa.

Henkilön voidaan katsoa olevan omasta syystään työtön, mikäli hän omalla menettelyllään on aikaansaanut sen, että työnantaja on päättänyt työsuhteen tai että uutta työsuhdetta ei ole syntynyt. Myös epäsäännöllinen työhön hakeutuminen ja puutteellinen yhteistoiminta työvoimatoimiston kanssa ovat sellaisia henkilöistä itsestään johtuvia syitä, joihin tätä lain kohtaa voidaan soveltaa.

9 §. Nykyisen työllisyysasetuksen 8 pykälän mukainen karenssiaika edellyttää työttömänä työnhakijana oloa yhdenjaksoisesti viisi työpäivää ja osaviikkotyöntekijän osalta yhteensä viittä työ-

päivää enintään viiden peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Nykyisen työttömyyskassalain 14 §:n mukainen karenssiaika kertyy, kun työttömyyskassan jäsen on ollut viiden peräkkäisen viikon aikana työttömänä yhteensä viisi työpäivää. Karenssiaikaan luetaan myös ne työpäivät, jotka jäsen välittömästi ennen työttömyyttä on ollut työkyvytön saamatta tältä ajalta sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai työnantajalta sairausajan palkkaa. Karenssiaika on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona se on kokonaan hankittu. Milloin kuitenkin henkilö on kalenterivuoden päättyessä hankkinut karenssiajan tai saanut työttömyysetuutta taikka milloin henkilön karenssiaika ajoittuu kahdelle kalenterivuodelle, uutta karenssiaikaa ei lasketa alkavan kalenterivuoden aikana niin kauan kuin jäsen yhdenjaksoisesti on edelleen työttömänä ja saa työttömyysetuutta.

Lakiehdotuksessa on karenssiajan sijasta otettu käyttöön nimitys omavastuu aika. Nykyiset säännökset aiheuttavat lyhyen kertymäajan vuoksi lyhennettyä työviikkoa tekeville perusteettomia päivärahaoikeuden menetyksiä. Tämän vuoksi ehdotetaan viiden päivän omavastuuaajan kertymäajaksi viiden viikon sijasta kahdeksaa viikkoa.

Muilta osin lakiehdotus vastaa nykyistä lainsäädäntöä.

Voimassa olevien lakien mukaan karenssipäiväksi kelpaa vain kokonaan työttömänä oltu päivä. Osapäivätyötä tekeväälle ei ole voitu laskea karenssiaikaa.

Omavastuu aika katsotaan hankituksi myös, kun lyhennettyä työviikkoa tai osa-aikatyötä tekevän työntekijän 14 ja 15 §:ssä tarkoitettua työttömyysaikaa on kertynyt yhteensä viittä työttömyyspäivää vastaava aika.

10 §. Peruspäivärahaa ehdotetaan maksettavaksi henkilölle, joka on ilmoittautunut koko-aikatyötä hakevaksi työvoimatoimistoon, on työkykyinen ja työmarkkinoiden käytettävissä ja jolle ei ole voitu osoittaa työtä tai koulutusmahdollisuutta ja joka on lisäksi taloudellisen tuen tarpeessa.

Tarveharkinnan säilyttämistä pidetään perusteltuna ensi sijassa siitä syystä, että kyseessä on valtiovallan kokonaan verovaroilla kustantama toimeentuloturva. Jos tarveharkinta poistettaisiin kokonaan, lisääntyisivät kustannukset olennaisesti. Lisäys olisi bruttotasolla noin 300 miljoonaa ja nettoetuuksina 250 miljoonaa markkaa. Tämän vuoksi perusturvan mukaista päivärahaa tulisi maksaa edelleenkin vain niille, jotka eivät muutoin saa kohtuullista toimeentuloa.

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa pidetään lähtökohtana sitä, että edellä mainitut yleiset edellytykset täyttävällä työttömällä henkilöllä, joka ei saa riittävää toimeentuloaan työstä, lakiin tai sopimukseen perustuvan huoltosuhteen tai eläkkeen perusteella taikka varallisuudesta ja sen tuotosta tai muulla tavoin, on oikeus työttömyysaikaiseen toimeentuloturvaan.

Työttömyysturva ei saisi muodostua työntekohalukkuutta rajoittavaksi tekijäksi mutta ei myöskään työmarkkinoille pyrkimisen motiiviksi. Toimeentuloturva työttömyyden aikana tukee ja korvaa sitä, että henkilö pysyy aktiivisesti työmarkkinoille pyrkivänä ja työmarkkinoiden käytettävissä kulloinkin tarjolla olevien työtilaisuuksien rajoissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että myös työmarkkinoille tulevat otetaan työttömyysturvan piiriin, mutta heille asetetaan ennen päivärahan maksamista kuuden viikon määräaika työhön tai koulutukseen hakeutumista varten. Sitä ei kuitenkaan tule asettaa oppilaitoksista ammattiin valmistuneille henkilöille, jotka välittömästi tulevat työnhakijoiksi. Tällaisia oppilaitoksia ovat korkeakoulut, ammattikasvatushallituksen alaiset oppilaitokset sekä näihin verrattavat ammattioppilaitokset.

Lisäksi ehdotetaan, että jos työmarkkinoille pyrkijä on aikaisemmin toiminut yrittäjänä ja hänen voidaan katsoa ammattitaitonsa ja tekemänsä työ huomioon ottaen olleen työmarkkinoilla ja hän on lopettanut tai keskeyttänyt yritystoimintansa, ei kuuden viikon työhönhakeutumisaikaa sovellettaisi. Lainkohdan soveltaminen edellyttää tapauskohtaista harkintaa.

11 §. Perusturvan tarveharkinta ehdotetaan säilytettäväksi pääpiirteissään nykyisen käytännön mukaisena, kuitenkin siten muutettuna, että nykyiset tarveharkinnan kaavamaisuuksista johtuvat epäkohdat poistuisivat.

Harkittaessa taloudellisen tuen tarvetta ehdotetaan 1 momentissa otettavaksi huomioon henkilön omat ja hänen puolisonsa tulot, joihin sisältyvät eläkkeet ja muut etuudet lukuun ottamatta lapsilisää, asumistukea, sotilasavustusta sekä vian, vamman tai haitan perusteella maksettavaa erityisten kustannusten korvausta. Tarveharkinnan perusteista ehdotetaan tarkemmin säädettäväksi asetuksella. Hallituksen tarkoituksena on korjata nykyisen tarveharkinnan epäkohtia siten, että korjauksesta aiheutuvat nettolisäuskustannukset olisivat vuonna 1985 noin 45 miljoonaa markkaa. Lopullinen kustannusvaikutus selvitetään tarveharkinnan yksityiskohtien valmistelun yhteydessä.

Tulojen arvioinnista muulla tavoin kuin kuukausittain kertyvien tulojen kohdistamisen osalta ja tilapäistulojen, pääomatulojen sekä yrittäjien ja maatalousyrittäjien tulojen määrittelyperusteista ehdotetaan säädettäväksi erikseen asetuksella.

12 §. Mahdollisten tulkintaongelmien välttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että peruspäivärahaa ei makseta siltä ajalta, jolta henkilö on oikeutettu saamaan ansioon suhteutettua päivärahaa. Säännös antaa mahdollisuuden maksaa peruspäivärahaa tapauksissa, joissa kassan jäsen ei vielä ole täyttänyt työssäoloa 13 §:n mukaisesti tai päivärahan maksukausi 22 §:n mukaan on päättynyt.

13 §. Voimassa olevan työttömyyskassalain 14 §:n 1 momentin mukaan avustusta saa maksaa ainoastaan sille, joka on ollut vakuutettuna yhdessä tai useammassa kassassa ainakin kuusi lähinnä edellistä kuukautta sekä kassan jäsenenä niin ikään on ollut työssä ainakin kuusi kuukautta. Edellä sanotut ehdot ehdotetaan säilytettäväksi ansioon suhteutetun päivärahan osalta. Työssäoloehdon tarkoituksena on osoittaa, että henkilö on pysyvästi työmarkkinoilla palkkatyöntekijänä.

Esityksen mukaan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 26 viikkoa sellaisessa palvelusuhteessa, jossa työaika kunakin viikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on taustoitumisjakson aikana ollut vähintään keskimäärin 18 tuntia viikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai ellei työalalla ole työehtosopimusta, paikkakunnalla maksettavan käyvän palkan mukainen. Lisäksi ehdotetaan, että asetuksella voitaisiin työaikaajärjestelyltään epätavallisille työaloille, esimerkiksi opetuslalle, säätää poikkeuksia sanotusta 18 tunnin viikottaisesta työaikaedellytyksestä.

Mainittua 24 kuukauden aikaa pidentävät muun muassa jäsenen sairaus-, äitiysloma-, asepalvelus- ja opiskeluaika tai näihin rinnastettavat ajat.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettuun 26 viikkoon luetaan palkallinen palvelussuhde aika, jolla tarkoitetaan aikaa, jolloin työ-, toimi- tai virkasuhde on voimassa ja jolta ajalta henkilö saa työnantajalta palkkaa.

Lakiesityksen tarkoituksena on nykyisestä käytännöstä poiketen ottaa käytäntöön työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa viikkokohtainen tarkastelutapa.

Työssäoloehdon tavoitteen mukaisesti ehdotetaan, että mikäli vakuutettu on ollut pitkähkön

ajan poissa palkkatyöstä ilman hyväksyttävää syytä olematta myöskään työnhakijana, hänelle ei maksettaisi ansioon suhteutettua päivärahaa ennen kuin hän olisi täyttänyt uudelleen työssäoloehdon. Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tällaisena pitkähkönä aikana pidettäisiin yli kuuden kuukauden aikaa. Ehdotus vastaa nykyistä käytäntöä.

14 §. Pykälän tarkoituksena on saattaa osa-aikatyöntekijät työaikaajärjestelystä riippumatta työttömyysturvaan oikeutetuiksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että koko-aikatyötä tehneelle työntekijälle, jonka työaika on lyhennetty yhdellä tai useammalla päivällä viikossa ja palkkaa vähennetty lomautuksen tai muun hänestä itsestään riippumattoman syyn johdosta, voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa menetetyltä työajalta. Henkilön täyttää työpäivää vastaava työajan menetyks lasketaan yhdeksi työttömyyspäiväksi. Mikäli palkan vähennys on suhteellisesti työajan menetyksestä oleellisesti vähäisempi, katsotaan työajan lyhentyneen vain palkan vähennystä vastaavasti.

Edellytyksenä tämän pykälän mukaisen osa-aikatyöntekijän päivärahan maksamiselle on, että henkilö on 1 momentissa tarkoitettua viikottaisen työajan lyhennystä välittömästi edeltäneen kuuden kuukauden ajan ollut samassa työsuhteessa ja että hänen työaikansa on ollut alalla sovellettavan koko-aikaisen työntekijän enimmäistyöajan mukainen. Edellytystä ei kuitenkaan sovelleta työntöön ja palkanmaksun keskeytyessä pakkasen tai muun työehtosopimuksessa tarkoitetun sääolosuhteen johdosta. Päivärahaa voidaan näiltä ajoilta maksaa aikaisemman käytännön mukaisesti edellyttäen, että henkilö muuten täyttää työttömyyspäivärahan saantiedellytykset.

Mikäli työajan lyhennys on toteutettu päivittäistä työaika lyhentämällä siten, että keskimääräinen työaika viikossa lyhentyy vähintään neljänneksellä, edellytettäisiin päivärahan saamiseksi vähintään kolmen edellisen vuoden työsuhdetta samaan työnantajaan.

Päivärahaa maksettaisiin lomautuskertaa kohti enintään 75 päivältä.

15 §. Työttömyyspäivärahaan oikeutetulle henkilölle, joka ottaa vastaan osa-aikatyötä, voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa, mikäli työaika ei ylitä neljä viidesosaa alalla sovellettavasta koko-aikatyön työajasta. Tällöin työttömyysaika lasketaan vastaan otetun työn työalan työehdon mukaisen koko-aikatyön ja osa-aikatyön työajan erotuksena siten, että täyden työpäivän suuruinen erotus vastaa yhtä työttömyyspäivää. Työttömyyspäivärahaa voidaan tämän pykälän nojalla mak-

saa kuitenkin enintään niin paljon, että se ja kolme neljäsosa osa-aikatyön palkasta nousevat määrään, joka henkilölle olisi voitu maksaa, mikäli hän olisi kokonaan työtön.

16 §. Pykälän mukaan 14 ja 15 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa päiväraha ja palkka yhteensä eivät saa ylittää 90 % henkilön 19 §:ssä tarkoitusta palkasta.

17 §. Pykälässä ehdotetaan, että jos henkilö on joutunut työttömäksi päätoimestaan ja hänellä on ollut sen ohella sivutyö, ei siitä saatua palkkaa tai muuta tuloa oteta huomioon ansioon suhteutetun päivärahan suuruutta määriteltäessä.

Ansioon suhteutettua päivärahaa maksettaessa otetaan sivutyöstä saatu palkka ja muu tulo huomioon siten, että päiväraha ja kolme neljäsosa tästä palkka- tai tuloista voivat yhteensä kuukaudessa nousta enintään määrään, joka päivärähanä muutoin olisi voitu maksaa.

18 §. Nykyisen työttömyyskorvausjärjestelmän tarkoituksena on turvata vähimmäistoimeentulo kaikille sitä tarvitseville työttömyysturvan piiriin kuuluville työttömille ja heidän huollettavilleen. Tämän vuoksi päiväraha on tarveharkintainen tasapäiväraha, joka on porrastettu huoltovelvollisuuden mukaan. Esityksessä ehdotetaan näiden samojen periaatteiden jatkamista perusturvan osalta.

Nettomääräisiä päivärähasoja korotettaessa on pidettävä lähtökohtana periaatetta, jonka mukaan perusturvan taso ei saisi olla niin korkea, että se rajoittaisi hakeutumista työhön tai koulutukseen. Tämän vuoksi perusturvan tason tulisi olla työstä saatavan ansion alapuolella. Lisäksi lähtökohtana on ollut periaate, jonka mukaan peruspäiväraha muodostaa perustan ansioturvan ansioon suhteutetun päivärahan määrittelylle.

Näitä periaatteita noudattaen esityksessä ehdotetaan, että peruspäivärahan suuruus olisi yksinäisellä henkilöllä 70 markkaa. Kuten 20 §:ssä esitetään, maksetaan päivärahan lisäksi lapsikorotukset kummallekin lapsen huoltajalle siitä riippumatta, kumpi on suurituloisempi.

19 §. Työttömyysvakuutusjärjestelmän tarkoituksena on ollut luoda ansioon suhteutettu päivärähajärjestelmä niille, joiden työssäolo on ollut vakiintunutta ja jotka ovat liittyneet oman alansa työttömyyskassaan ja maksaneet tietyn ajan jäsenmaksuja. Tämä tavoite ei ole nykyään toteutunut, sillä päivärähojen verottomuuden vuoksi alunperin luotu kaksi kolmasosaa -sääntö ja myöhemmin muutettu kolme neljäsosa -sääntö eivät ole toteutuneet. Käytännössä päivärähasta on tullut tasapäiväraha, jolloin jo keskeisillä tuloalu-

eilla olevien ammattitaitoisten työntekijöiden työttömyysturva on ollut riittämätön.

Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuisi vähimmäistoimeentulon antavasta peruspäivärähan suuruudesta osasta, 70 markkaa, lisättynä ansioon suhteutetulla osalla. Ansioon suhteutettu päiväraha olisi siten aina vähintään peruspäivärähan suuruinen, mutta se maksettaisiin ilman tarveharkintaa. Toisaalta on pidetty työvoimapolitiisesti tarkoituksenmukaisena, että ansioon suhteutettu osa voisi olla korkeintaan niin suuri, että päiväraha yhteensä olisi enintään 90 % työttömyyttä edeltäneestä päiväpalkasta.

Esityksessä todetaan, että ansioon suhteutetun osan suuruus olisi pääsääntöisesti 45 % päiväpalkan ja peruspäivärähan välisestä erotuksesta. Tätä sääntöä sovelletaan peruspäivärähan 90-kertaiseen kuukausituloon saakka eli kun työttömyyttä edeltäneet tulot ovat olleet kuukaudessa alle 6 300 markkaa. Tätä tulorajaa nimitetään jäljempänä taitekohdaksi. Päivärähan määräytymissääntö merkitsee sitä, että ansioon suhteutettu päiväraha alkaa palkkatason ylittäessä 1 500 markkaa kuukaudessa. Päiväraha kasvaa tulojen myötä siten, että se on taitekohdassa ilman lapsikorotuksia 170 markkaa. Päiväraha kasvaa suoraviivaisesti päiväpalkan suhteessa, niin että päivärähan osuus päiväpalkasta alenee lapsikorotuksesta riippuen taitekohtaan mennessä 58—65 %:ksi, kun se 2 400 markan kuukausitulon kohdalla on 80—97 %.

Työttömyyttä edeltäneiden tulojen ylittäessä taitekohdan 6 300 markkaa kuukaudessa on katsottu tarpeelliseksi korvata taitekohdan jälkeisestä tulon ylityksestä 20 %. Siten kuukausitulon ollessa esim. 8 400 markkaa olisi päivärähan suuruus 190—210 markkaa eli 49—54 % päiväpalkasta.

Edellä esitetyt päivärähat koskevat työttömyyden alkujaksoa. Kuten 22 §:ssä esitetään, päiväraha alenisi 25 % sen jälkeen, kun päivärähaa on maksettu 100 päivän ajan. Ansioon suhteutettu päiväraha olisi kuitenkin vähintään peruspäivärähan suuruinen. Porrastetun päivärähan suuruus taitekohdassa olisi 145—165 markkaa eli 49—56 % päiväpalkasta. Kuukausitulon ollessa 8 400 markkaa, porrastettu päiväraha olisi 161—181 markkaa eli 41—46 % päiväpalkasta.

Keskimääräinen ansioon suhteutettu verollinen päiväraha olisi ennen porrastusta 140 markkaa eli 65 % päiväpalkasta ja porrastuksen jälkeen 120 markkaa eli 56 % päiväpalkasta. Näiden päivärähojen työttömyyden kestojakautumalla painotet-

tu keskiarvo on 132 markkaa eli 62 % päiväpalkasta.

Kun otetaan huomioon verotuksen ja omavastuun vaikutus, saadaan keskimääräiseksi käytettävissä olevien tulojen korvausasteeksi, nettokorvausasteeksi 65 %.

Koska ansioon suhteutetun päivärahan tarkoituksena on korvata työttömyyden johdosta pois jäänyt ansiotulo, on päivärahan perusteena oleva työtulo pyrittävä määrittämään mahdollisimman lyhyen työttömyysaikaa edeltävän aikavälin pohjalta mutta kuitenkin vakiintuneen palkkatason mukaiseksi. Vakiintuneeksi katsottavan palkkatason määrittäminen edellyttää kuitenkin noin puolen vuoden tarkastelukautta. Etuuden perusteena olevan palkan määrittämisestä säädetään tarkemmin asetuksella.

20 §. Ehdotuksen mukaan lapsikorotus maksetaan päivärahan saajalle hänen huollettavanaan olevien alle 18-vuotiaiden lasten lukumäärän perusteella. Lapsikorotuksen perusteena voivat olla päivärahan saajan kotona huollettavina olevat lapset sekä lapset, joita päivärahan saaja on velvollinen huoltamaan. Lapsikorotus maksetaan molemmille puolisoille.

21 §. Valtioneuvostolla on oikeus, jos yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu, tarkistaa palkkatason muutosta vastaavassa suhteessa, 18 ja 20 §:ssä säädettyjä markkamääriä.

22 §. Ehdotetun säännöksen mukaan ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa maksettaisiin enintään 500 päivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana siten, että työ-, omavastuu- ja korvauspäivien lukumäärä kunakin kalenteriviikona saa olla enintään viisi ja että henkilölle, joka on saanut päivärahaa mainitulta ajalta, voitaisiin maksaa uudelleen päivärahaa sen jälkeen, kun hän on ollut työssä vähintään kuusi kuukautta.

Tarveharkintainen perusturva ehdotetaan ajallisesti rajoittamattomaksi ja sitä maksettaisiin samalla tavoin kuin ansioon suhteutettua päivärahaa.

Mikäli henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan, voidaan hänelle maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa, kun hän on uudelleen täyttänyt 13 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon.

Ikääntyneiden työttömien uudelleen työhön sijoittaminen on osoittautunut vaikeaksi. Tästä johtuen heidän työttömyysaikansa on huomattavasti keskimääräistä pitempi. Työttömien toimeentuloturvan kokonaisuudistusta valmisteltaessa on ikääntyneiden pitkäaikaisesti työttömien toimeentuloturva hoidettu tilapäisjärjestelyillä

alentamalla työttömyyseläkkeen saamisen ikäraja poikkeuslaeilla. Alle 60-vuotiaiden pitkäaikaisesti työttömien toimeentulo olisi kuitenkin hoidettava työttömyysturvajärjestelmällä pidentämällä työttömyyspäivärahakauden enimmäisikää eikä eläketurvan avulla. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että jos henkilö on täyttänyt 55 vuotta ennen kuin työttömyyspäivärahan enimmäisaika on kulunut loppuun, niin hänelle saadaan maksaa ansioturvan mukaista päivärahaa 500 työttömyyspäivän lisäksi enintään 250 työttömyyspäivältä. Tarkoituksena on korottaa työttömyyseläkkeen saamisen ikäraja asteittain 60 ikävuoteen.

23 §. Pykälässä säädetään ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan yhteensovittamisesta muiden sosiaalietuuksien kanssa.

Jos henkilö saa muuta kuin 5 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta, hänelle maksettavaa työttömyyspäivärahaa vähennetään etuutta vastaavalla määrällä. Laskettaessa kuukausietuuden vaikutusta työttömyyspäivärahaan on jakajana 21,5.

24 §. Peruspäivärahaa olisi haettava kirjallisesti sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa henkilöllä on varsinainen asunto ja koti. Ansioon suhteutettua päivärahaa olisi haettava kirjallisesti asianomaiselta työttömyyskassalta. Molemmissa tapauksissa olisi kuitenkin päivärahahakemus toimitettava asianomaiseen työvoimatoimistoon. Jos hakemusta ei ilman kohtuutonta häittää voitaisi jättää työvoimatoimistoon, voitaisiin perusturvaa koskeva hakemus jättää kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon ja ansioturvaa koskeva hakemus asianomaiselle työttömyyskassalle. Sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan tulee tällöin pyytää asiasta lausunto asianomaiselta työvoimatoimikunnalta.

Siltä osin kuin hakemus koskee työttömyysturvan saamista koskevia työvoimaviranomaiselle esitettäviä selvityksiä, olisi hakijan esitettävä ne henkilökohtaisesti oman alueensa työvoimatoimistolle, jollei työvoimatoimisto sallisi muuta menettelyä.

Työttömyyspäivärahaa on haettava kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, josta sitä halutaan maksettavaksi.

25 §. Päivärahahakemusten ratkaisemisessa olennaisten tosiseikkojen selville saamiseksi työttömyysturvan toimeenpanosta huolehtivat viranomaiset tarvitsevat tietoja mm. hakijan työhistoriasta, terveydentilasta ja taloudellisista oloista. Kysymys on monessa tapauksessa tiedoista, jotka on hankittava hakijan aikaisemmalta työnantajalta tai tietyiltä viranomaisilta.

Lainsäädännössä ei ole yleissäännöstä siitä, että viranomainen on oikeutettu saamaan toiselta viranomaiselta tai yksityiseltä sellaisia tietoja, joita se tarvitsee tehtäviensä hoitamisessa. Tavanomainen käytäntö tosin on, että pyydettyä viranomaiset antavat toisilleen hallussaan olevia tietoja, vaikka eivät olekaan siihen oikeudellisesti velvoitettuja. Toisaalta on täysin selvää, että ilman erityissäännöksissä olevia perusteita viranomaisen ei voi saada yksityiseltä tämän hallussa olevia tietoja muutoin kuin tämän suostumuksella.

Viranomaisen mahdollisuudet saada tarvitsemiaan tietoja muuttuvat edellä todettua huomattavasti vaikeammiksi silloin, kun se, jonka hallussa tiedot ovat, on velvollinen pitämään ne salassa. Yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) 23 §:n 1 momentin tulkinnaksi onkin vakiintunut, että oikeus viranomaisen hallussa olevien ja lailla salassapidettäviksi säädettyjen tietojen luovuttamiseen toiselle viranomaiselle ja tämän viranomaisen oikeus vaatia kysymyksessä olevia tietoja käyttöönä edellyttää laintasoisia erityissäännöksiä.

Jotta edellä todetut yleiset oikeudelliset näkökohdat huomioon ottaen voitaisiin taata päivärahahakemusten ratkaisemisessa tarpeellisten tietojen saaminen, pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset työnantajan sekä valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen kuten myös vakuutus- ja eläkelaitoksen sekä eläkesäätiön velvollisuudesta antaa sanotunlaisia tietoja työttömyysturvan toimeenpanoviranomaisille.

Vaikka valvovalla viranomaisella tehtävänsä perusteella useimmiten katsotaan olevan oikeus saada tarpeelliset tiedot valvonnallaiselta, pykälän 2 momentissa ehdotetaan kuitenkin tätä koskevaa erityissäännöstä. Säännös olisi aiheellinen erityisesti siitä syystä, ettei työttömyyskassojen yhteisöoikeudellinen erityisluonne aiheuttaisi epäselvyyttä niiden velvollisuudesta antaa kassojen valvonnasta tarpeellisia tietoja sosiaali- ja terveysministeriölle. Tämän lisäksi ministeriöllä olisi ehdotuksen mukaan oikeus saada valvonnassa tarvittavia tietoja myös etuuksia maksavilta rahalaitoksilta. Tiedot olisivat päivärahojen maksutukseen liittyviä ATK-tietoja.

26 §. Jotta voitaisiin lisätä takeita sille, että työttömyysturvan toimeenpanosta huolehtiville ei annettaisi virheellisiä tietoja, ehdotetaan lakiin otettavaksi rangaistussäännös sovellettavaksi silloin, kun joku on tahallaan antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon tahi väärä tietoja anta-

malla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että työttömyyspäivärahaa on maksettu perusteettomasti. Säännöksen mukaan tulisi siis rangaistavaksi paitsi väärin tietojen tahallinen antaminen myös oikean tiedon salaaminen eli poikkeaminen ns. aktiivisesta totuudessa pysymisvelvollisuudesta silloin, kun salaaminen johtaa päivärahan perusteettomaan maksamiseen. Mikäli on ilmeistä, että lomauttamisen tai muun työaikajärjestelyn tarkoituksena on ollut työttömyysturvajärjestelmän väärinkäyttö, sovellettaisiin myös tämän pykälän säännöksiä.

Säännöksissä tulisi rangaistavaksi sellainen menettely, jolloin joku nostaa oikeudettomasti etuuden, vaikka hänen olisi pitänyt tietää, ettei hänellä ollut etuuteen oikeutta. Tällä pyritään estämään perusteeton hyötyminen virheelliseksi tiedettävästä päätöksestä, vaikka hyödyn saaja ei olisikaan ollut virhettä aiheuttamassa.

Pykälän mukaisesti tuomittava rangaistus olisi nimikkeeltään työttömyysturvarikkomus. Rangaistuksena olisi sakko, jollei teosta muussa laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

27 §. Pykälän 1 momentin mukaan siinä tarkoitettu perusteeton etu olisi pääsääntöisesti aina perittävä takaisin. Takaisinperintämenettely ehdotetaan samansisältöiseksi kuin sairausvakuutuslaissa.

Aiheettomasti maksettu etuus voidaan kuitenkin jättää takaisin perimättä laissa mainituin ehdoin.

Pykälän 4 momentin mukaan takaisinperittävä määrä voidaan kuitata henkilölle myöhemmin maksettavista työttömyyspäivärahaeristä. Kuitauksessa sovellettaisiin palkan ulosmittauksesta ulosottolaissa olevia säännöksiä.

28 §. Pykälässä ehdotetaan, että jos sosiaalilautakunta on maksanut sosiaalihuoltolain 38 §:n mukaisesti ennakkoa työttömälle henkilölle, maksetaan työttömyyspäivärahaan ennakkoa vastaavalta osalta sosiaalilautakunnalle sen pyynnöstä.

29 §. Työttömyysturvan yleinen toimeenpano jakautuu siten, että osan tehtävistä hoitaa sosiaali- ja terveysministeriö ja osan kansaneläkelaitos. Ministeriön tehtävänä on sen mukaan kuin asetuksella tultaisiin säätämään antaa päätökset tärkeimmistä perusturvan toimeenpanossa noudatettavista yleisistä periaatteista. Kansaneläkelaitokselle, joka on eduskunnan valvonnan alainen laitos, tulisi asetuksen mukaan kuulumaan perusturvan toimeenpanosta tarvittavien yksityiskohtaisten ohjeiden antaminen sosiaaliva-

kuutustoimikunnille sekä niiden toiminnan valvominen ja seuraaminen.

30 §. Pykälässä ehdotetaan, että tämän lain toimeenpanoon liittyvistä, työvoimatoimiston yhteydessä olevista työvoimatoimikunnista ja niiden tehtävistä säädettäisiin erikseen.

31 §. Pykälässä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriössä olisi valtioneuvoston asettama työttömyysturva-asiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä olisi sosiaali- ja terveysministeriön ja työvoimaministeriön apuna tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja työttömyysturvan kehittämistä ja toteuttamista koskevista asioista. Tarkemmat määräykset neuvottelukunnasta ehdotetaan annettaviksi asetuksella.

Neuvottelukuntaan, joka asetettaisiin kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, kuuluisi puheenjohtaja ja tarpeellinen määrä jäseniä, joille kullakin olisi nimettävä henkilökohtainen varamies.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi sen lisäksi, mitä laissa on määrätty, seurata työttömyysturvan kehitystä ja tehdä esityksiä ja aloitteita työttömyysturvan kehittämiseksi sekä suorittaa muut sosiaali- ja terveysministeriön sille antamat työttömyysturvan alaan kuuluvat tehtävät.

Säännöksissä ehdotetaan myös kansaneläkelaitoksen perustettavaksi kansaneläkelaitokseen työttömyysturva-asiain neuvottelukunta, jonka asettaisi valtioneuvosto.

32 §. Pykälässä ehdotetaan lakiin otettavaksi vaitiolovelvollisuutta koskeva säännös.

Pykälän 1 momentin mukaan tulisi vaitiolovelvollisuuden rikkomisena rangaistavaksi, jos joku ilmaisee luvottomasti, mitä hän on saanut työttömyysturvalain mukaista tehtävää suorittaessaan tietää yhteisön tai yksityisen henkilön taloudellisesta asemasta tahi liike- tai ammatillisaisuudesta taikka yksityisen henkilön terveydentilasta. Rangaistuksena olisi sakko, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Ehdotetut vaitiolovelvollisuuden asettaminen ja sen loukkaamisen rangaistavuus ovat tarpeellisia, jotta estettäisiin työttömyysturvan toimeenpanossa esiintulevien arkaluontoisten tietojen käyttäminen kenenkään etuja tai oikeuksia vahingoittavasti tai yksityisyyden suojaa loukkaavasti. Asiaa koskevan säännöksen sisällyttäminen lakiin olisi aiheellista erityisesti siitä syystä, että lain toimeenpanoon osallistuu huomattavassa määrin muitakin henkilöitä kuin sellaisia virkamiehiä, joiden vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta on rangaistussäännös rikoslain 40 luvussa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että työttö-

myysturvalaissa säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkominen olisi ns. asianomistajarikos.

33 §. Pykälässä ehdotetaan, että peruspäiväraha ja siihen liittyvä lapsikorotus maksettaisiin valtion varoista. Ansioon suhteutettuun päivärahaan kohdistuvasta valtionosuudesta sekä työttömyyskassojen keskuskassan tukimaksusta ehdotetaan säädettäväksi työttömyyskassalaissa.

34 §. Päivärahaoikeudesta olisi annettava kirjallinen päätös.

35 §. Työllisyysasetuksen 24 §:n mukaan työvoimatoimikunnan päätökseen tyytymättömällä on oikeus hakea siihen valittamalla muutosta työvoimaministeriöltä. Valtion puolesta muutoksenhakuoikeutta käyttää valtion asiamies. Ministeriön valituksen johdosta antamaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Työllisyyslain ja -asetuksen soveltamiessa on ilmennyt ongelmia. Tämä on koskenut erityisesti työttömyyskorvauksen saamisen ehtojen määrittämistä yksityiskohtaisemmin hallinnollisilla ohjeilla ja ehtoja koskevien säännösten soveltamista yksittäistapauksissa. Käytännössä hallintoviranomaisille on jäänyt huomattavan paljon liikkumavaraa. Noudatettavalla työvoimapolitiikalla näyttää olleen vaikutusta säännösten soveltamistapaan. Tarkasteltaessa järjestelmää ja sen soveltamista yksittäisen, toimeentuloturvaan hakevan henkilön kannalta, voidaan todeta, että oikeus-suoja ei ole toteutunut riittävästi.

Ainoana valitusviranomaisena työttömyyskorvausasioissa on työvoimaministeriö. Säännönmukaisen muutoksenhaun järjestäminen on tällä tavoin poikkeuksellista ja epätyydyttävää oikeusturvan kannalta. Työvoimaministeriö on työvoima-asiain ylin hallintoviranomainen. Se on myös osallisena hallinnonalaan koskevien säädösten valmistelussa. Ministeriön toimiminen ylimpänä ja ainoana valitusviranomaisena on tämä huomioon ottaen huono hallintolainkäyttöorganisaatorinen järjestely. Valitusjärjestelmä ei ole myöskään muuten täysin tarkoituksenmukainen, koska ainoassa valitusasteessa on suuri määrä muutoksenhakuja. On ilmeistä, että tällaisesta valitusjärjestelmästä on seurannut käytännössä epäkohtia. Toisaalta työttömyyskorvausasioiden luonne ja suuri lukumäärä tekevät vaikeaksi löytää kokonaisuutena ottaen tarkoituksenmukaisempaa valitusjärjestelmää. Työvoimaministeriötä ei kuitenkaan voida pitää asianmukaisena valitusviranomaisena — ei myöskään siinä tapauksessa, että ministeriön päätöksestä saataisiin tehdä jatkovalitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO). Ylin hallintotuomioistuin ei ole sopiva

valitusinstanssi ratkaisemaan tämäntyyppisiä asioita. Ainakin ensimmäiseksi valitusasteeksi tarvitaan erityisasiantuntemusta omaava elin. Tällaisena tulisi kysymyksen työvoimaministeriöstä erillään oleva lautakuntatyyppinen elin, jonka kokoonpanossa otettaisiin huomioon alan asiantuntemus. Yksiasteinen muutoksenhakujärjestelmä ei sellaisenaan ole näissä asioissa riittävä, vaikka ensimmäisen valitusasteen laadullinen taso olisikin nykyistä parempi. Jatkomuutoksenhaku olisi myös järjestettävä. KHO:n toimimista ylimpänä muutoksenhakuasteena vaikeuttaisi se, että muutoksenhakujen määrä saattaisi nousta suureksi. Tämä ei olisi suotava kehitys KHO:n nykyisessä työtilanteessa.

Työttömyysvakuutuksen osalta on todettava, että vaikkakaan järjestelmässä muodollisesti ei ole valitusteitä, niin käytännössä kassan jäsenellä on oikeus saattaa asiansa työttömyysvakuutusasiain neuvottelukunnan käsiteltäväksi. Etuna tällaisessa menettelyssä on käsittelyn nopeus käsittelyajan ollessa neuvottelukunnassa noin kaksi—kolme viikkoa.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan, että työttömyysturvaa koskeissa asioissa ovat muutoksenhakueliminä ensimmäisessä asteessa työttömyysturvalautakunta ja ylimmässä asteessa vakuutusoikeus. Lakiehdotuksen 38 §:n mukaan työttömyysturvalautakunnan päätökseen saisi haakea muutosta vakuutusoikeudelta.

36—38 §. Pykälät säätelevät muutoksenhakumenettelyä. Muutoksenhakumenettely vastaa pääosin sairausvakuutusasioissa noudatettavaa menettelyä.

39 §. Säännökset sisältävät päätöksen purkua ja ylimääräistä muutoksenhakua koskevia toimenpiteitä. Säännökseen on sisällytetty myös itseoikaisumenettely.

40 §. Nykyinen työttömyyskorvaus maksetaan vähintään kahdesti kuukaudessa. Työvoimatoimistoon ilmoittautumisvälin ollessa neljä viikkoa merkitsee tämä käytäntö sitä, että kahden viikon erä maksetaan etukäteen. Työttömyyskassa-avustuksen maksatus tapahtuu jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa.

Etukäteismaksatuksesta aiheutuvien takaisinperimisten vähentämiseksi 1 momentissa ehdotetaan menettelyä, jonka mukaan työttömyyspäiväraha maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan maksuerät tasoitettavaksi lähimpään täyteen markkaan. Samansuuntainen käytäntö on voimassa myös

muussa sosiaalivakuutuksessa sekä laissa maksujen pennimäärien pyöristämisestä (1024/79).

41 §. Säännös määrittelee työttömyyspäivärahojen ja eräiden muiden etuuksien yhteensovittamista.

42 §. Aviopuolisoihin rinnastettaisiin myös avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvat henkilöt.

43 §. Suomi on tähän mennessä tehnyt työttömyysturvaa koskevat vastavuoroisuussopimukset Islannin, Norjan, Ruotsin, Tanskan, Englannin ja Saksan Liittotasavallan kanssa.

Pykälässä ehdotetaan, että tämän lain säännöksistä voidaan asetuksella poiketa, mikäli vieraan valtion kanssa tehty vastavuoroinen sopimus sitä edellyttää.

44 §. Laki tulisi voimaan vuoden 1985 tammi-kuun alusta lukien. Voimaantulosäännöksessä otetaan huomioon työntekijän ennen lain voimaantuloa edeltänyt työhistoria.

Suojasäännöksellä pyritään takaamaan, että lain voimaan tullessa työttömänä oleva henkilö saa aina päivää kohti laskettuna etuutena vähintään saman suuruista etuutta kuin ennen lain voimaantuloa.

1.2. Työttömyyskassalaki

1 luku Yleiset säännökset

Luku käsittää ehdotuksen työttömyyskassan perustamistoimenpiteiksi.

Kassan perustaminen koostuu teknisistä toiminnaista, jotka voidaan pääpiirteittäin jakaa neljään vaiheeseen: sopimuskirjan ja sääntöjen laatiminen, perustamiskokouksen pitäminen, sääntöjen vahvistuttaminen ja kassan rekisteröiminen.

1 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työttömyyskassan oikeudelliset periaatteet ja tarkoitus. Tämän mukaan työttömyyskassa on keskinäisen vastuun periaatteella toimiva yhteisö, jonka tarkoituksena on työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työttömyysturvan järjestäminen jäsenilleen.

Työttömyydestä aiheutuvan rasituksen tasoitamiseksi ehdotetaan, että työttömyyskassan toiminta-alueena on koko maa. Säännös estää erillisten työttömyyskassojen perustamisen edullisemmille työllisyysalueille.

Työttömyyskassat toimivat yleensä ammattijärjestöjen yhteydessä vaikkakin näistä erillään olevina itsenäisinä yhteisöinä. Kassojen itsenäisyyden säilyttämiseksi ehdotetaan, että kassa ei saa harjoittaa muuta kuin työttömyysturvalaissa tarkoitettua toimintaa eikä se myöskään saa olla

sellaisessa yhteydessä muunlaista toimintaa harjoittamaan yhdistykseen, järjestöön tai muuhun yhteenliittymään, jossa kassan itsenäisyys tulisi rajoitetuksi. Säännös vastaa nykyisen lain vastavaa säännöstä ja nykyistä käytäntöä.

2 §. Pykälässä ehdotetaan, että työttömyyskassa perustetaan sopimuskirjalla, jonka vähintään kymmenen kassan jäseneksi aikovaa allekirjoittaa ja joka sisältää kassan säännöt. Säännöissä on mainittava muun muassa ne ammatit ja työalat, jotka kassan toiminta käsittää. Lainkohta antaa mahdollisuuden perustaa myös kassan, jonka toimiala käsittää kaikki ammatit ja työalat. Ehdotuksen mukaan kassan säännöt vahvistaisi sosiaali- ja terveysministeriö. Kun kassan säännöt on vahvistettu, olisi kassalla 24 §:ssä mainitulla edellytyksellä oikeus saada maksamiinsa työttömyyspäivärahoihin valtionosuus.

2 luku Jäsenyys ja jäsenmaksut

Luvun säännökset koskevat työttömyyskassan jäseneksi pääsemistä, jäsenenä pysymistä, kassan toimenpiteitä jäsenen vilpillisestä menettelystä, jäsenmaksun määräämistä ja seuraamuksia jäsenmaksujen laiminlyömisestä.

3 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työttömyyskassan jäseneksi pääsemisen ja jäsenenä pysymisen ehdot. Ehdotuksen mukaan jäseneksi pääsisi jokainen toisen palveluksessa pääasiallisen toimeentulonsa saava Suomessa asuva alle 65-vuotias henkilö, joka työskentelee kassan toimialueella. Mikäli työttömyyskassa on hylännyt jäseneksi pääsyn, olisi siitä oikeus valittaa työttömyysturvain 10 luvun mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa määritellään palkkatyöntekijä. Palkkatyöntekijänä pidetään sellaista henkilöä, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatuun palkkatuloon.

Koska kassat ovat itsenäisiä yhteisöjä, niin pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei jäseneksi pääsemisen ja jäsenenä pysymisen ehtona saa olla, että jäseneksi pyrkivä tai jäsen kuuluu tai liittyy johonkin muuhun yhdistykseen, järjestöön tai yhteenliittymään.

Työttömyysvakuutuksen väärinkäyttämisen estämiseksi ehdotetaan pykälän 5 momentissa säädettäväksi, että kassan jäsen ei saa samanaikaisesti olla jäsenenä toisessa työttömyyskassassa.

4 §. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä siitä, missä tapauksessa jäsen voidaan erottaa työttömyyskassasta. Tämän vuoksi ehdotetaan,

että työttömyyskassa voi erottaa jäsenyydestään toiselle alalle pysyvästi siirtyneen ja sen, joka on menetellyt vilpillisesti jäseneksi pyrkiessään tai työttömyyspäivärahaa hakiessaan, sekä sen, joka kieltäytyy noudattamasta kassan sääntöjä tai kassan hallituksen antamia ohjeita. Lisäksi ehdotetaan, että jäsen, joka ei säännöissä määrätyn ajan kuluessa suorita jäsenmaksuaan, erotetaan kassasta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan, että eronneella tai erotetulla jäsenellä ei ole oikeutta saada takaisin kassalle suorittamiaan jäsenmaksuja. Tämä vastaa nykyistä lakia.

3 luku Kassan kokous ja edustajisto

Luku käsittää säännökset työttömyyskassan ylintä päätösvaltaa käyttävästä elimestä.

Kassan ylintä päätösvaltaa käyttää kassan kokous, joka voi olla joko jäsenten kokous tai edustajiston kokous (6 §). Kokous olisi pidettävä vähintään joka viides vuosi (8 §). Ylimääräinen kokous olisi pidettävä, jos kassan hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kun valvontaviranomainen tai tilintarkastajat sitä vaativat tahi milloin vähintään kymmenesosa jäsenistä sitä vaatii määrätyn asian käsittelemiseksi. Jos kassan hallitus ilman laillista syytä kieltäytyisi kutsumasta jäseniä kokoukseen, on valvontaviranomaisen toimitettava kutsu (10 §).

4 luku Hallitus ja valtuuskunta

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä valtuuskunnasta, hallituksen kokoonpanosta eikä hallituksen jäsenen vastuusta. Työttömyyskassan hallituksessa tulisi olla vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Hallituksen jäseneksi ja varajäseneksi voitaisiin valita vain Suomen kansalainen, joka on kassan jäsen (11 §).

Hallituksen jäsen ja kassan vastuunalainen toimihenkilö olisivat velvolliset korvaamaan vahingon, jonka he toimimalla vastoin lakia tai kassan sääntöjä tahi valvontaviranomaisen antamia ohjeita taikka muutoin tahallisesti tai huolimattomuudella ovat kassalle aiheuttaneet. Jos vahinkoon syypäitä on useampia, he olisivat vastuussa myös toistensa puolesta (14 §).

Kassan kokoukset pidetään yleensä harvemmin kuin kerran vuodessa, yleensä joka neljäs tai viides vuosi. Valtuuskunta on tämän vuoksi osoittautunut tarpeelliseksi kassojen hallinnossa.

Ehdotuksen mukaan työttömyyskassan säännöissä voitaisiin määrätä, että kassan kokoukselle kuuluvia tehtäviä sekä hallituksen toiminnan ohjaaminen ja valvominen uskottaisiin kassan kokouksen valitsemalle valtuuskunnalle. Valtuuskunnasta ja sen jäsenistä olisi voimassa, mitä hallituksesta ja sen jäsenistä on säädetty (15 §).

5 luku Hallinnon ja tilien tarkastaminen

Luvun säännökset koskevat työttömyyskassan tilintarkastajien valintaa, pätevyysvaatimuksia, tehtäviä ja vastuuta sekä heidän vapautumistaan tehtävistään. Nykyisestä laista puuttuvat sanotut säännökset.

Työttömyyskassan hallintoa ja tilejä tarkastamaan on kassan kokouksessa valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet. Ehdotuksen mukaan tilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen ja taloudellisten asioiden tuntemus ja kokemus kuin kassan toiminnan laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi. Ainakin yhden tilintarkastajan tulee olla kauppakamarin tai Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Tilintarkastajaksi voitaisiin valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Mikäli tilintarkastajaksi on valittu edellä mainittu yhteisö, ei tilintarkastajien varamiehiä tarvitse valita. Tilintarkastajan toimikausi jatkuisi, kunnes uusi vaali on toimitettu.

Tilintarkastaja voi kuten hallituksen jäsenetkin erota tai joutua erotetuksi ennen toimikauden päättymistä. Eroamisen syynä voi olla esimerkiksi pitkäaikainen sairaus tai esteellisyys. Hallitukselle asetettu velvollisuus huolehtia tilintarkastajan valitsemisen järjestämisestä koskee sekä kassan varsinaisessa että ylimääräisessä kokouksessa valittavia tilintarkastajia. Uusi tilintarkastaja tulee eronneen tilalle. Hänen toimikautensa kestää sen ajan, mikä eronneen toimikaudesta vielä oli jäljellä (16 §).

Tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta on aiheuttanut kassalle. Jos tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö, vastaavat vahingosta yhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta (18 §).

6 luku Rahoitus

19 §. Pykälässä ehdotetaan, että työttömyyskassan jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä yhdessä valtion osuuden ja työnantajan rahoittaman työttömyyskassojen keskuskaassan tukimaksun kanssa voidaan pitää riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Pykälän 2 momentin mukaan jäsenmaksun suuruuden vahvistaisi valvontaviranomainen. Hakiessaan jäsenmaksun vahvistamista kassan tulisi esittää laskelma jäsenmaksun riittävyydestä huomioon ottaen kassan toimiala, suhdannevaihtelut, maksettavat työttömyyspäivärahat ja hallintomenot. Huomioon ottaen jäljempänä 25 §:ssä määritelty valtionosuus sekä 30 §:ssä määritelty työnantajien osuus, työttömyyskassan jäsenmaksuina kerättävä osuus tulisi olemaan 5 prosenttia työttömyyspäivärahojen kokonaismäärästä, mikä vastaa nykyistä työttömyyskassalain mukaista vakuutettujen osuutta työttömyysavustuksiin.

20 §. Pykälässä ehdotetaan, että työttömyyskassalla tulisi olla tasoitusrahasto.

Työttömyyskassan toiminnan turvaamiseksi ehdotetaan, että vuotuinen ylijäämä siirrettäisiin tasoitusrahastoon, kunnes tasoitusrahasto olisi valvontaviranomaisen vahvistaman täyden määrän suuruinen. Vahvistaessaan tasoitusrahaston suuruuden valvontaviranomainen ottaisi huomioon kassan toimialan, suhdannevaihtelut, maksettavat työttömyyspäivärahat ja hallintomenot. Tavoitteena on tukikassan käytön riskin minimoiminen ja valtion lisäosuuden (22 §:n) käytön riskin eliminointi.

21 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että eri aloilla vallitsevan työttömyysrasituksen tasoitamiseksi toimii keskinäisen vastuun pohjalla työttömyyskassojen tukikassa, johon kaikki kassat kuuluvat. Varat tukikassaan kerättäisiin ensisijaisesti kassojen maksamilla jäsenmaksuilla. Maksun suuruus määräytyisi kassan jäsenten lukumäärän mukaan. Tukikassaan kerättävä maksu olisi aina, milloin on jouduttu käyttämään 22 §:n mukaista valtion lisäosuutta tai sellainen mahdollisuus on ilmeinen, vahvistettava enimmäismääräiseksi.

Tukikassa täyttäisi kassan vajauksen 22 §:n 1 momentissa mainitun tasoitusrahaston käytön jälkeen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että työttömyyskassojen tukikassan sääntöjen hyväksymistä sekä hallinnosta ja valvonnasta olisi voimassa, mitä työttömyyskassoista on tässä laissa säädetty.

22 §. Lakiehdotuksen 19 §:n mukaan kassan jäsenmaksu on määrättävä siten, että sitä yhdessä

valtionosuuden ja 30 §:ssä mainitun työttömyyskassojen keskuskassan tukimaksun kanssa voidaan pitää riittävänä kassan sitoumuksen täyttämiseen. Jäsenmaksun suuruuden vahvistaa valvontaviranomainen. Jos kassan tilinpäätös osoittaa vajuusta, käytetään sen täyttämiseen tasoitusrahastosta enintään 50 prosenttia. Jos kassan vajuusta ei voitaisi täyttää 22 §:n 1 ja 2 momentissa mainituilla tavoilla, kassan vajuus täytettäisiin valtion varoista myönnettävällä lisäosuudella. Mainittu järjestelmä korvaisi nykyisen valtion lisäavustusjärjestelmän. Pyrkimyksenä kuitenkin on, että lisäosuutta ei normaalisti tarvita.

23 §. Lakiehdotuksen 23 §:ssä ehdotetaan, että työttömyyskassan varoja ei saa käyttää muihin tarkoituksiin kuin työttömyysturvallain perusteella maksettavien työttömyyspäivärahojen ja tarpeellisten hallintokulujen suorittamiseen.

Hyväksyttäviä hallintokuluja ovat esimerkiksi palkat ja palkkiot, toimistokulut, vuokrat, valaistus- ja lämmityskustannukset, painatuskulut, kotimaisille ja kansainvälisille järjestöille maksetut jäsenmaksut sekä kassan hallintoelinten kokouskulut. Sen sijaan korkokulut eivät ole hyväksyttäviä hallintokuluja.

7 luku Valtionosuus

Luku käsittää säännökset työttömyyskassoille maksettavista valtionosuuksista. Valtionosuus kohdistuisi kassan maksamiin työttömyyspäivärahoihin ja hallintokuluihin.

Voimassa olevan lain mukaan työttömyyskassalle ei makseta valtionosuutta ajalta, jona kassan jäsenluku on ollut sataa pienempi. Rajan alaisuus on osaltaan aiheuttanut sellaisten pienten kassojen perustamisen, joilla ei ole ollut riittäviä toimintamahdollisuuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtionosuuteen oikeuttavan kassan jäsenmäärä tulee olla vähintään 3 000, jäsenmäärän ollessa alle 3 000 alennetaan valtionosuutta suhteessa jäsenmäärään. Tämän estämättä olisi kassalla, jonka säännöt on vahvistettu ennen tämän lain voimaantuloa oikeus saada valtionosuus. (60 §).

Lakiehdotuksen 25 §:n mukaan valtionosuus olisi 48 prosenttia työttömyyskassan maksamien ja valvontaviranomaisen hyväksymien työttömyyspäivärahojen kokonaismäärästä.

Työttömyyskassoille hallintokuluihin kohdistuvan valtion ja keskuskassan osuuksien laskemisperusteet eivät voimassa olevassa laissa ota riittävästi huomioon kassojen maksamien työttömyyspäivä-

rahojen määrää. Ehdotuksen mukaan hallintokuluihin kohdistuva valtionosuus muodostuisi jäsenmäärään suhteutetusta prosentuaalisesta osuudesta. Tämän mukaan ehdotetaan, että hallintokuluihin kohdistuvana valtionosuutena maksettaisiin työttömyysturvallain 18 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti ja lisäksi 0,35 % niistä kassan viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana maksamista työttömyyspäivärahoista, joihin suoritettiin valtionosuus. Ehdotus merkitäisiin vuositasetilla valtiolle menoja työttömyyskassojen hallintokuluihin noin 6 miljoonaa markkaa, mikä lisäisi valtion osuutta hallintokuluihin noin 2 miljoonalla markalla.

Hallintokuluihin kohdistuva valtionosuus ja työttömyyskassojen keskuskassan tukimaksu eivät yhteensä kuitenkaan saisi olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista (26 §). Hallintokuluihin kohdistuva keskuskassan tukimaksu on yhtä suuri kuin valtionosuus (31 §). Hallintokuluihin kohdistuva valtionosuus ja keskuskassan tukimaksu maksettaisiin kalenterivuosittain.

Sekä valtionosuus että keskuskassan maksu on työttömyyskassan kahtena ensimmäisenä kalenterivuonna kaksinkertainen siihen verrattuna, mitä muuten määräytyy 26 §:n 1 kohdasta. Tätä ei kuitenkaan sovelleta tapauksiin, jossa ennestään toiminut kassa muuttaa sääntöjään.

Voimassa olevan lain mukaan maksettuihin työttömyyspäivärahoihin kohdistuva valtionosuus työttömyyskassoille maksetaan kultakin kalenterivuoden neljännekseltä. Työttömyyskassalla on ollut oikeus saada hakemuksesta valtionosuutta etukäteen. Valtionosuuden maksaminen neljännesvuosittain on aiheuttanut epätarkoituksemukaista hallinnollista työtä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että työttömyyspäivärahoihin kohdistuva valtionosuus maksetaan kultakin kalenterivuodelta. Siitä selvityksestä, joka työttömyyskassan tulee antaa valtionosuuden määräämistä varten, säädettäisiin asetuksella (27 §).

Koska työttömyyspäivärahoihin kohdistuva valtionosuus maksettaisiin kultakin kalenterivuodelta jälkikäteen, niin kassojen maksukyvyyn turvaamiseksi ehdotetaan, että työttömyyskassalle voitaisiin sen hakemuksesta suorittaa valtionosuutta ennakkona. Asetuksella säädettäisiin siitä selvityksestä, joka työttömyyskassan tulisi esittää hakieksaan valtion osuutta etukäteen (28 §). Järjestelmän tarkoitus on huolehtia kassan maksukyvyn säilymisestä.

8 luku Työttömyyskassojen keskuskassa ja tukimaksu

Luku käsittää ehdotukset työnantajien rahoittamasta työttömyyskassojen keskuskassasta ja sen tehtävistä.

Työttömyyskassojen tukena toimisi työttömyyskassojen keskuskassa, jonka säännöt vahvistaisi ja sen yleistä päätösvaltaa käyttävän toimielimen jäsenet nimittäisi valtioneuvosto työnantajien edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Keskuskassalle asetettujen velvollisuuksien täyttämistä valvoisi työttömyyskassojen valvontaviranomainen (29 §).

Keskuskassa maksaisi työttömyyskassalle, jolla on oikeus saada valtionosuus, tukimaksua 47 % työttömyyskassan maksamista työttömyyspäivärahoista. Tukimaksua ei kuitenkaan maksettaisi sellaisista päivärahoista, joiden osalta työttömyyskassalla ei ole oikeutta valtion osuuteen (30 §). Lisäksi keskuskassa maksaisi työttömyyskassalle hallintokuluihin kohdistuvana tukimaksuna yhtä suuren markkamäärän kuin valtio (31 §).

9 luku Työttömyysvakuutusmaksu

Luku käsittää säädökset työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta.

Työttömyysvakuutuksen rahoitukseen osallistuvat vakuutetut, työnantajat ja valtio.

Työnantaja, joka tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaan on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, olisi velvollinen maksamaan työttömyysvakuutusmaksun, joka perittäisiin tapaturmavakuutuslain mukaisesta vakuutuksesta, lukuun ottamatta sanotun lain 57 §:ssä tarkoitettuja vakuutuksia, maksuunpannun vakuutusmaksun lisämaksuna.

Vakuutusyhtiöllä olisi oikeus vuoden alussa tai sen aikana alkavalta vakuutukselta kantaa työttömyysvakuutusmaksun ennakkoa. Maksun lopullinen määrä olisi erikseen vahvistettava vakuutuskauden päätyttyä (33 §). Työttömyysvakuutusmaksun ja sen ennakon määräämisestä voitaisiin valittaa tapaturmalautakuntaan 30 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta.

Ehdotuksen mukaan työttömyysvakuutusmaksun suuruus vahvistettaisiin vuosittain valtioneuvoston päätöksellä siten, että keskuskassa voisi suoriutua velvoitteistaan. Maksu määrättäisiin perustuen siihen työpalkkojen määrään, jonka mukaan työnantajan tapaturmavakuutusmaksu määrätään (34 §). Työttömyysvakuutusmaksuna

kertyneet varat suoritettaisiin keskuskassalle (35 §).

Työnantajien työttömyysvakuutusmaksujärjestelmän kehittämistä koskevia selvityksiä on tarkeitus jatkaa. Tavoitteena on maksujärjestelmä, joka suosisi työvoimavaltaita yritystoimintaa.

10 luku Työttömyyskassan rekisteröiminen

Työttömyyskassan rekisteröimisestä on voimassa olevan lain 31 a §:ssä ainoastaan maininta, että työttömyyskassa on merkittävä työttömyyskassarekisteriin, jota pitää sosiaali- ja terveysministeriö, sekä että työttömyyskassan rekisteröimisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä avustuskassan rekisteröimisestä on säädetty. Työttömyyskassoista annetun lain kokonaisuuden kannalta on pidetty tarpeellisenä ehdottaa lakiin otettavaksi myös kassan rekisteröimistä koskevat säännökset.

Lakiehdotuksen mukaan työttömyyskassa on viipymättä ilmoitettava rekisteriin merkittäväksi sen jälkeen, kun kassan säännöt on vahvistettu. Kassan oikeustoimikelpoisuus alkaa rekisteröinnistä. Ilmoitus olisi tehtävä valvontaviranomaisen vahvistamalla lomakkeella (38 §). Rekisteriin merkitseminen on viipymättä toimitettava, jos rekisteriin ilmoittaminen on tapahtunut säädetyllä tavalla. Lakiehdotuksen 40 §:ssä on mainittu ne työttömyyskassaa koskevat tiedot, jotka työttömyyskassarekisteriin on merkittävä. Lakiehdotuksen 41 §:ssä on säännös rekisteriviranomaiselle tehtävästä ilmoituksesta. Sen mukaan ilmoitus on tehtävä työttömyyskassan toiminnan lakkaamisesta sekä sellaisten olosuhteiden muutoksista, jotka on rekisteriin merkitty. Myös tuomioistuimella on velvollisuus antaa rekisteriviranomaiselle tieto julkisesta haasteesta silloin, kun kassa asetetaan konkurssitilaan taikka kun velkojalle haetaan julkinen haaste. Rekisteriviranomaisena toimisi lakiehdotuksen mukaan valvontaviranomainen.

11 luku Työttömyyskassan selvitys- ja konkurssitila sekä purkaminen

Voimassa olevassa laissa on työttömyyskassan purkamisesta säädetty vain, että mikäli työttömyyskassa puretaan, niin viimeksi valittu hallitus suorittaa siitä johtuvat toimet, ellei tähän tehtävään aseteta erityisiä selvitysmiehiä. Muut purkamista sekä selvitys- ja konkurssitilaa koskevat

säännökset ovat voimassa olevassa asetuksessa. Lakiehdotuksessa on täydennetty ja täsmennetty nykyisiä kassan purkamistoimia koskevia säännöksiä sekä otettu lakiehdotukseen sellaiset nykyisessä asetuksessa olevat säännökset, jotka sisältonsä puolesta kuuluvat lähinnä lakiin.

Lakiehdotuksen 42 § sisältää säännöksen kassan taloudellisen tilan selvittämisestä siinä tapauksessa, ettei kassa ilmeisesti kykene täyttämään sitoumuksiaan.

Kassan selvitysmiesten asettamisesta, selvitysmiesten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tehtävistä ovat säännökset lakiehdotuksen 43 §:n 1 momentissa, 44, 45, 47, 48 §:ssä ja 50 §:n 1 momentissa. Jos työttömyyskassa puretaan muulla kuin sillä perusteella, ettei kassa kykene täyttämään sitoumuksiaan, viimeksi valitun hallituksen tulee lakiehdotuksen 43 §:n 2 momentin mukaan suorittaa kassan purkamisesta johtuvat toimet, jollei kassa ole valinnut selvitysmiehiä toimittamaan kassan selvitystä. Kassan joutumisesta konkurssitilaan olisi tuomioistuimen tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Lisäksi tuomioistuimen olisi, jos valvontaviranomainen tekee siitä esityksen, määrättävä uskotuksi mieheksi ja toimitsijamieheksi valvontaviranomaisen ehdottama henkilö valittujen lisäksi (52 §).

12 luku Työttömyyskassojen sulautuminen

Kahden tai useamman työttömyyskassan sulautuminen on voimassa olevan lain mukaan mahdollista vain siten, että kassa selvitystilaan asettamalla puretaan. Koska tämä on hidas ja hankala menettely, niin on pidetty tarpeellisena ehdottaa nopeutettavaksi kassojen sulautumismenettelyä. Ehdotuksen mukaan kassa voisi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen kassaan siten, että sulautuvan kassan varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyltä vastaanottavalle kassalle. Sulautumista koskeva sopimus olisi kummankin kassan hyväksyttävä. Päätös olisi sulautuvan kassan osalta pätevä vain, jos sitä olisi kannattanut äänten enemmistö, joka vaaditaan asetettaessa kassa selvitystilaan. Sulautumisesta voitaisiin päättää, vaikka sulautuva kassa olisi asetettu selvitystilaan (53 §). Sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi, kun siitä on tehty merkintä työttömyyskassarekisteriin (57 §).

13 luku Työttömyyskassojen valvonta

Kun työttömyysturvalakia koskevan ehdotuksen 3 §:n mukaan koko työttömyysturvan toimeenpanoa johtaa, valvoo ja kehittää toimeentuloturvan osalta ylimpänä viranomaisena sosiaali- ja terveysministeriö, niin on tarkoituksenmukaista, että se valvoo myös työttömyyskassoja.

Valvontaviranomaisen oikeuksista toimenpiteisiin ryhtymiseen silloin, kun kassan toiminnassa havaitaan huomautettavaa tai muutoin sellaisia epäkohtia, jotka vaativat korjaamista, on säännös lakiehdotuksen 59 §:ssä.

1.3. Tulo- ja varallisuusverolaki

17 b §. Pykälän 1 momentissa on lueteltu ansiotuloksi katsottavat tulot. Lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi 20 §:n 10 kohdan mukaan veronalaiseksi tuloksi katsottava työttömyysturvalain (/) nojalla maksettavat etuudet sekä työllisyyskoulutuslaissa (31/76) tarkoitettu koulutustuki. Näin ollen näistä etuuksista saataisiin, kuten muistakin ansiotuloista, tehdä työtulovähennys ja ylimääräinen työtulovähennys. Lisäksi lainkohdassa olevaan ansiotulojen luetteloon ehdotetaan lisättäväksi työvoimatoimiston myöntämä nuorten harjoitteluraha, jota maksetaan eräistä nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvistä toimenpiteistä annetun asetuksen (72/84) nojalla.

20 §. Pykälään, jossa on lueteltu esimerkkejä veronalaisista tuloista, ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 kohta, jossa on mainittu työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain nojalla maksettavat etuudet sekä työllisyyskoulutuslaissa tarkoitettu koulutustuki.

22 §. Pykälän 1 momentin 22 kohdassa on lueteltu verovapaana tulona lakimääräinen työttömyyskorvaus ja valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa tarkoitettu työttömyysavustus, jotka ehdotetaan jätettäväksi laista pois. Samassa yhteydessä ehdotetaan lainkohtaan tehtäväksi eräitä muussa lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista johtuvia tarkistuksia. Lainkohdassa mainitut avustukset ehdotetaan pysytettäväksi edelleen verovapaina, mutta eräät näitä etuuksia säätelevät lait ovat muuttuneet. Tämän johdosta ehdotetaan viittaukset lain nimikkeisiin tarkistettaviksi voimassa olevien lakien mukaisiksi. Samassa yhteydessä ehdotetaan lainkohtaan lisättäväksi myös viittaukset lakien säädöskokelmassa oleviin numeroihin.

Voimaantulosäätös. Laki ehdotetaan tulevaisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1985 toimitettavassa verotuksessa.

Jos lain voimaantulon jälkeen vielä maksetaan lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta lakimääräistä työttömyyskorvausta ja valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa (125/34) tarkoitettua työttömyysavustusta, ovat nämä verovaapaata tuloa.

1.4. Julkisen sektorin työnantajan sosiaaliturvamaksusta

Työttömyysturvaetuuksien veronalaistaminen lisää veronsaajien tuloja. Lisääntyneet verotulot on tarkoitus ohjata takaisin etuuksien rahoitukseen korottamalla julkisen sektorin ja kirkon työnantajan sosiaaliturvamaksua vuoden 1984 tasta 3,05 prosenttiyksiköllä. Sairausvakuutus- ja kansaneläkerahastoon kertyy tämän johdosta yhteensä noin 1 300 miljoonaa markkaa, joka vähentää vastaavalla summalla valtion kansaneläkelaitokselle maksamia suorituksia. Maksujen korottaminen lisää kuntien menoja vuositasona noin 450 miljoonaa markkaa, mikä vastaa työttömyysturvaetuuksien ja työllisyyskoulutuksen koulutustuen veronalaistamisesta kunnille vuositason-

la tulevia lisätuloveroja. Kirkon maksamat sosiaaliturvamaksut nousevat noin 30 miljoonalla markalla.

Rahoitusvaihtoehtoja selvitetessä pidetään lähtökohtana sitä, että kuntien ja kirkon saamat ylimääräiset verotulot palautetaan kokonaisuudessaan työttömyysturvan rahoitukseen. Esitys julkisen sektorin työnantajan sosiaaliturvamaksun korottamisesta annetaan erikseen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettujen työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltamista ja täytäntöönpanoa koskevat tarkemmat määräykset annetaan asetuksella ja alempiasteisilla säädöksillä myöhemmin erikseen.

3. Voimaantulo

Lakiehdotukset on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Työttömyysturvalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Suomessa asuvalla työttömällä työnhakijalla, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon, on oikeus työttömyysturvaan tämän lain mukaisesti.

Työttömyysturvaan on oikeus lisäksi yritystoimintaa harjoittavalla henkilöllä, jos hänen aikaisemman työssäolonsa tai yritystoiminnan vaatiman työmäärän olennaisen vähenemisen perusteella taikka muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

2 §

Työttömyysturvana maksettava etuus

Työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi ja työttömyydestä aiheutuvien taloudellisten menetysten korvaamiseksi tai lieventämiseksi maksetaan työttömyyspäivärahaa.

Työttömyyspäiväraha maksetaan joko peruspäivärahana (perusturva) tai ansioon suhteutettuna päivärahana (ansioturva).

3 §

Toimeenpanoelimet

Työttömyysturvan toimeenpanoa johtaa, valvoo ja kehittää ylimpänä viranomaisena toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö sekä työvoimapolitiittisten asioiden osalta työvoimaministeriö.

Työttömyysturvan hoitamisesta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, jollei tässä laissa toisin säädetä, perusturvan osalta, mitä sairausvakuu-

tuslaissa (364/63) on sairausvakuutuksen toimeenpanosta säädetty, ja ansioturvan osalta, mitä työttömyyskassalaissa on säädetty.

Työvoimatoimikunta antaa työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä sosiaalivakuutustoimikuntaa ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Työvoimatoimikunnan tulee työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan pyynnöstä täydentää lausuntoaan viipymättä.

2 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työttömyyspäivärahaan on oikeus työvoimatoimistoon ilmoittautuneella, kokoaikatyötä hakevalla, työkykyisellä työttömällä henkilöllä, joka on työmarkkinoiden käytettävissä ja jolle ei ole voitu osoittaa työtä tai koulutusmahdollisuutta.

5 §

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

- 1) joka ei ole täyttänyt 17 vuotta;
- 2) joka on täyttänyt 65 vuotta;
- 3) joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä; henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai koulutukseen osallistumisen;
- 4) joka täyteen eläkkeeseen oikeuttavien palvelusvuosien perusteella saa vanhuuseläkettä;
- 5) joka saa työttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista eläkettä;
- 6) joka sairauden, vian tai vamman vuoksi on työkyvytön, jolloin

työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkin muun lain nojalla. Työkyvyttömänä pidetään myös henkilöä, joka on todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömäksi, vaikka etuutta ei ole hänelle myönnetty;

7) jolla on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista äitiysrahaa tai jolle on myönnetty lomaa raskauden ja synnytyksen taikka lapsen hoidon vuoksi;

8) siltä ajalta, jona hänen on katsottava työllistytään omassa, puolisonsa tai vanhempiensa yrityksessä tai tätä vastaavalla tavalla omassa työsään;

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä; tai

10) joka on katsottava päätoimiseksi opiskelijaksi.

6 §

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutettu työriidan aikana henkilö:

1) joka välittömästi lakon, työsulun tai muun näihin verrattavan työriidan takia on joutunut työttömäksi tai

2) joka välillisesti lakon, työsulun tai muun näihin verrattavan työriidan johdosta on joutunut työttömäksi, jos asiaan liittyvistä seikoista voidaan päätellä, että työriidan tarkoituksena on aikaansaada muutoksia myös hänen työ-, toimintatavaksi tai virkasuhteensa ehtoihin.

Jos on epäselvää, onko henkilö työttömänä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta syystä, työvoimatoimikunnan tulee pyytää asiasta lausunto työttömyysturva-asiaain neuvottelukunnalta.

7 §

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta hänelle tarjona olevaa, lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta työtä, jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava käypä palkka, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä tai työnhakijana työvoimatoimistossa kuusi viikkoa työstä kieltäytymisestä lukien. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeus työttö-

myyspäivärahaan alkaa vastaavasti kolmen viikon kuluttua.

Henkilö voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Ammattitaitoisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa työnhakijaa, jolla on joko ammatillinen koulutus sekä siihen liittyvä välttämätön työkokemus tai vastaavasti ammattitaidon saavuttamiseksi riittävän pitkä työkokemus kyseisellä työalalla.

Jos henkilö edellä 2 momentissa tarkoitetun kolmen kuukauden aikana tekee työehtosopimuksen ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivasta työstä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluessa työehtosopimuksen tekemisestä, hänellä on päivärahaoikeuttaan menettämättä oikeus tänä aikana kieltäytyä sellaisesta työstä, joka olisi esteenä työehtosopimuksessa tarkoitetun työn vastaanottamiselle.

Jos henkilön työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä eikä hän ole halukas ottamaan vastaan sellaista työtä muualta eikä myöskään työkykynsä nähden sopivaa työtä työssäkäyntialueeltaan, katsotaan hänen kieltäytyneen työstä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Alle 50-vuotias yksinäinen henkilö ei voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjotusta sopivana pidettävästä työstä, jos työpaikkakunnalla on kohtuullisin ehdoin saatavissa asunto, ja milloin kysymys on yksinhuoltajasta, jos työ lisäksi on pysyväisluontoista. Yksinhuoltajaan rinnastetaan myös sellainen perheellinen henkilö, jonka puoliso on työtön tai ei käy ansiotyössä eikä ole päätoiminen yrittäjä. Muu alle 50-vuotias perheellinen henkilö, jolla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia, ei voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä edellä tarkoitetusta työstä, jos ainakin toinen puolisoista kykenee käymään päivittäin kotona samalla kun toisella puolisoilla on viikottainen kotonakäyntimahdollisuus.

Jos henkilö toistuvasti perusteettomasti kieltäytyy työstä tai tätä vastaavasta menettelystä muutoin voidaan päätellä, ettei henkilö halua ottaa vastaan hänelle sopivaksi katsottavaa työtä, hänellä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä kahdeksan viikkoa.

Edellä 4 ja 5 momentissa olevien säännösten soveltaminen edellyttää, että työssäkäyntialueen ulkopuolella olevaan työpaikkaan ei ole sopivaa

työvoimaa saatavissa siltä työssäkäyntialueelta, jolla avoin työpaikka sijaitsee.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, sovelletaan myös sellaiseen alle 50-vuotiaaseen henkilöön, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu tai joka aloitettuaan koulutuksen alle 50 vuotiaana ilman pätevää syytä on eronnut tai muutoin omasta syystään on joutunut eroamaan koulutuksesta. Tällaisena koulutuksena pidetään 17-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut ja jossa lukukausimaksu ei ylitä yleisissä ammattikouluissa oppilailta perittävää maksua.

Henkilö voi päivärahaoikeuttaan menettämättä kieltäytyä vastaanottamasta työtä valtakunnan rajojen ulkopuolelta.

8 §

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, tai on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen taikka joka on ollut pitkähkön ajan poissa työmarkkinoilta eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä tai työnhakijana työvoimatoimistossa kuusi viikkoa.

9 §

Omapastuuuauka

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Tältä viiden päivän omapastuuuajalta ei makseta päivärahaa.

Omapastuuuauka katsotaan hankituksi myös, kun lyhennettyä työviikkoa tai osa-aikatyötä tekevä työntekijän 14 ja 15 §:ssä tarkoitettua työttömyysaika on kertynyt yhteensä viittä työttömyyspäivää vastaava aika.

Omapastuuuaukaan luetaan myös ne päivät, jotka henkilö työttömyyden alkamisen jälkeen on ollut työkyvytön saamatta siltä ajalta sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa.

Omapastuuuauka on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona se on kokonaan hankittu. Myöskään uuden alkavan kalenterivuoden aikana

uutta omapastuuuaukaa ei edellytetä niin kauan kuin henkilö yhdenjaksoisesti on edelleen työttömänä ja saa työttömyyspäivärahaa tai kun omapastuuuauka on kalenterivuoden päättyessä täyttynyt ilman, että työttömyyspäivärahan maksu vielä on alkanut, taikka kun omapastuuuauka ajoittuu kahdelle kalenterivuodelle.

Työvoimatoimisto antaa työttömyyskassalle ja sosiaalivakuutustoimikunnalle todistuksen tässä pykälässä tarkoitetun määrääjän täyttymisestä.

3 luku

Peruspäivärahan saamisen erityisedellytykset

10 §

Peruspäivärahaan on oikeus henkilöllä, joka täyttää 2 luvun mukaiset työttömyysturvan saamisen yleiset edellytykset ja joka on taloudellisen tuen tarpeessa.

Henkilöllä, joka tulee ensimmäistä kertaa työmarkkinoille, on oikeus peruspäivärahaan vasta sen jälkeen, kun hän on ollut työssä tai työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa yhteensä kuusi viikkoa. Edellä sanottua rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta henkilöön, joka on tullut työnhakijaksi valmistuttuaan ammattiin oppilaitoksesta, eikä henkilöön, joka on aikaisemmin toiminut yrittäjänä ja hänen voidaan katsoa ammatitaitonsa ja tekemänsä työ huomioon ottaen olleen työmarkkinoilla ja hän on keskeyttänyt tai lopettanut yritystoimintansa.

11 §

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat ja hänen puolisonsa tulot lukuun ottamatta lapsilisää, asumistukea, sotilasavustusta sekä vian, vamman tai haitan perusteella maksettavaa erityisten kustannusten korvausta.

Tulojen huomioon ottamisesta peruspäivärahaa myönnettäessä ja tulojen määrittämisestä säädetään erikseen asetuksella.

12 §

Peruspäivärahaa ei makseta henkilölle siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada ansioon suhteutettua päivärahaa.

4 luku

Ansioon suhteutetun päivärahan saamisen erityisedellytykset

13 §

Ansioon suhteutettuun päivärahaan on oikeus työttömyyskassan jäsenenä (vakuutettu), joka on ollut vakuutettuna vähintään kuusi lähinnä edellistä kuukautta ja joka on vakuutettuna ollessaan täyttänyt työssäoloehdon.

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 26 viikkoa sellaisessa työssä, jossa työaika kunakin viikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia viikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen, tai ellei työalalla ole työehtosopimusta, paikkakunnalla maksettavan käyvän palkan mukainen.

Työaikajärjestelyiltään epätavallisilla työaloilla voidaan asetuksella tarkemmin säädetyillä edellytyksillä poiketa viikottaisesta työaikaedellytyksestä, jos henkilön voidaan hänen saamansa työansion perusteella katsoa saavan toimeentulonsa tästä työstä.

Jos henkilö on sairauden, laitoshoidon, asevelvollisuuden, opintojen, lastenhoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta estynyt olemasta työmarkkinoilla, voidaan 2 momentissa mainittua tarkastelujaksoa vastaavasti pidentää.

Jos vakuutettu on ollut poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta, hänelle ei makseta ansioon suhteutettua päivärahaa ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen 1 momentissa tarkoitettua työssäoloehdon. Tällöin 24 kuukauden tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on poissaolon jälkeen mennyt työhön.

5 luku

Osa-aika- ja sivutyö

14 §

Kokoaikatyötä tehneellä työntekijällä, jonka työaika on lyhennetty työnantajan tuotannollisista tai taloudellisista syistä suorittaman lomautuksen johdosta yhdellä tai useammalla päivällä viikossa ja palkkaa vähennetty vastaavasti, on oikeus työttömyyspäivärahaan näiltä työttömyyspäiviltä. Edellytyksenä päivärahan maksamiselle on, että henkilö on työajan lyhennystä välittömästi edeltäneen kuuden kuukauden ajan ollut

samassa työsuhteessa ja että hänen työaikansa on ollut alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen.

Jos kokoaikatyötä tehneen henkilön työajan lyhennys toteutetaan 1 momentissa tarkoitettua syytä lyhentämällä päivittäistä työaika, on hänellä oikeus työttömyyspäivärahaan työajan lyhennystä vastaavilta täysiltä työttömyyspäiviltä edellyttäen, että keskimääräinen työaika viikossa lyhentyy vähintään neljänneksellä ja henkilö on ollut yhdenjaksoisesti kokoaikaisessa työsuhteessa samaan työnantajaan vähintään edelliset kolme vuotta.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan tämän pykälän mukaan enintään 75 päivältä lomautuskertaa kohti.

Kun henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta työssä, jossa työaika on alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen, katsotaan sen jälkeen 1 momentin mukaisesti toteutettu työajan lyhentäminen uudeksi lomautuskeräksi.

15 §

Osa-aikatyön vastaanottaminen

Kun työtön henkilö ottaa vastaan osa-aikatyötä, hänellä on oikeus soviteltuun päivärahaan siten, että se ja 75 prosenttia osa-aikatyön palkasta yhteensä nousevat siihen määrään, johon hänellä olisi oikeus, mikäli hän olisi ollut kokonaan työtön.

Soviteltua päivärahaa ei kuitenkaan makseta, jos työaika ylittää neljä viidesosaa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Soviteltua työttömyyspäivärahaa maksetaan enintään 75 täyden työttömyyspäivärahan suuruisen määrä.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu henkilö työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan työssä, jossa työaika on alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen, työttömyyspäivien laskentajakso aloitetaan alusta henkilön otettua työttömäksi jouduttuaan uudelleen vastaan osa-aikatyötä.

16 §

Ansioon suhteutettua päivärahaa voidaan maksaa 14 ja 15 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa niin paljon, että se mahdollisine lapsikorotuksineen ja työstä saatu palkka yhteensä ovat enintään 90

prosenttia ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta palkasta.

17 §

Sivutyö

Jos henkilö on joutunut työttömäksi päätoimestaan ja hänellä on ollut sen ohella sivutyö, ei siitä saatua palkkaa tai muuta työtuloa oteta huomioon ansioon suhteutetun päivärahan suuruutta määriteltäessä.

Ansioon suhteutettua päivärahaa maksettaessa otetaan sivutyöstä saatu palkka ja muu työtulo huomioon siten, että päiväraha ja 75 prosenttia palkka- tai muusta työtulosta voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka päivärahana muutoin olisi voitu maksaa.

6 luku

Työttömyyspäivärahojen suuruus ja päivärahauden kesto

18 §

Peruspäivärahan suuruus

Peruspäiväraha on 70 markkaa päivältä.

19 §

Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus

Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus voi olla enintään lapsikorotuksineen 90 prosenttia vakuutetun päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen lapsikorotuksineen.

Muunnettaessa kuukautta kohti laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää.

Ansioon suhteutettu päiväraha lasketaan henkilön vakiintuneen palkan pohjalta tai mikäli palkkatulo on ollut kausiluontoista tai epäsäännöllistä vuositulon kuukautta kohti lasketusta määrästä. Asetuksella säädetään tarkemmin ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä.

20 §

Lapsikorotus

Päivärahan saajalle, jolla on huollettavanaan 18 vuotta nuorempi lapsi, maksetaan päiväraha korotettuna lapsikorotuksella, jonka suuruus yhdestä lapsesta on 12 markkaa ja kahdesta tai useammasta lapsesta yhteensä 20 markkaa.

21 §

Etuuksien korotus

Jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu, valtioneuvostolla on oikeus tarkistaa tämän lain 18 ja 20 §:ssä säädettyjä markkamääriä enintään palkkatason muutosta vastaavassa suhteessa.

22 §

Päivärahakauden kesto

Peruspäivärahaa maksetaan ajallisesti rajoittamattomana ja ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana siten, että työ-, omavastuu- ja korvattavien päivien lukumäärä kunakin kalenteriviikkona saa olla yhteensä enintään viisi. Omavastuupäiviksi katsotaan myös 7 §:n 1 momentin, 8 §:n ja 10 §:n 2 momentin mukaisiin määräaikoihin sisältyvät työttömyyspäivät.

Henkilön saatua ansioon suhteutettua päivärahaa 100 päivältä päiväraha alenee 25 prosenttia, ei kuitenkaan perusosaa ja lapsikorotusta pienemmäksi. Mainitun 100 päivän laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on sanotun määräajan täyttymisen jälkeen ollut 8 kuukauden tarkastelujakson aikana kokoaikatyössä vähintään 100 päivää.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana maksettavasta enimmäismäärästä, voidaan henkilölle, joka on täyttänyt 55 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä, maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa lisäksi enintään 250 päivältä.

Henkilölle, joka on saanut ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa 1 momentissa mainitun enimmäismäärän, voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa vasta sen jälkeen, kun hän uudelleen on täyttänyt 13 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon. Samaa rajoitusta sovelletaan, jos henkilö on jättämällä hakematta päivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei 1 momentissa mainittu päivärahakauden enimmäisaika ole tähtynyt.

Jos henkilö 1 momentissa sanotun neljän vuoden ajan kuluessa on täyttänyt 13 §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon kahdeksan kuukauden tarkastelujakson aikana, aloitetaan 1 momentin määrääjän laskeminen alusta, kun henkilö uudelleen alkaa saada päivärahaa.

23 §

Sosiaalietuuksien vaikutus ansioon suhteutettuun päivärahaan

Jos henkilö saa muuta kuin 5 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta, hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa vähennetään etuuden määrällä. Tällöin ei kuitenkaan seuraa eläkkeitä tai sosiaalietuuksia oteta huomioon:

perhe-eläkelain (38/69) ja tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaiset perhe-eläkkeet sekä työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien ja eläke- tai eläkeohjesääntöjen mukaiset perhe-eläkkeet,

tapaturmavakuutuslain mukainen haittaraha, invalidirahain (374/51) mukainen invalidiraha,

erorahain (947/78) mukainen eroraha ja valtion virkamiesten erorahasta annetun valtioneuvoston päätöksen (1075/77) mukainen eroraha, eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukainen asumistuki,

asumistukilain (408/75) mukainen asumistuki, lapsilisälain (541/48) mukainen lapsilisä, ylimääräiset sotaläkkeet,

sotilasavustuslain (566/48) mukainen sotilasavustus,

tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain (404/48) mukaiset erityisten kustannusten korvaukset.

Muutettaessa edellä 1 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päiväetuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

7 luku

Työttömyyspäivärahan hakeminen ja hakemusten käsittely

24 §

Päivärahan hakeminen

Peruspäivärahaa on haettava sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa henkilöllä on varsinainen asunto ja koti. Ansioon suhteutettua päivärahaa on haettava asianomaiselta työttömyyskassalta. Kirjallinen päivärahahakemus on

toimitettava sen alueen työvoimatoimistoon, jossa henkilöllä on varsinainen asunto ja koti.

Jos hakemusta ei ilman kohtuutonta haittaa voida jättää työvoimatoimistoon, voidaan perusturva koskeva hakemus jättää kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon ja ansioturvaa koskeva hakemus asianomaiselle työttömyyskassalle. Sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan tulee tällöin pyytää asianomaiselta työvoimatoimikunnalta 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu lausunto.

Työvoimatoimikunnan lausunnon edellyttämät selvitykset on hakijan esitettävä henkilökohtaisesti alueensa työvoimatoimistolle, jollei työvoimatoimisto anna ohjetta muusta menettelystä.

Työttömyyspäivärahaa on haettava kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, josta sitä halutaan maksettavaksi.

25 §

Oikeus saada eräitä tietoja

Työnantaja sekä valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos sekä eläkesäätiö ovat velvolliset pyynnöstä antamaan työvoimatoimistolle, työvoimatoimikunnalle, sosiaalivakuutustoimikunnalle ja työttömyyskassalle sekä tässä laissa tarkoitetuille muutoksenhakuviranomaisille maksutta työttömyyspäivärahan hakijan työttömyyspäiväraha-oikeuden ratkaisemisessa tarvittavia tietoja sekä asianomaiselle hakijalle maksutta häntä itseään koskevia tietoja.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada tämän lain toimeenpanosta huolehtivilta viranomaisilta, etuuksia maksavilta rahalaitoksilta ja työttömyyskassoilta lain toimeenpanon valvonassa tarvittavia tietoja.

26 §

Työttömyysturvarikkomus

Joka tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella annettavassa asiakirjassa on tahallaan antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon tai joka vääriä tietoja antamalla tai salaamalla todellisen asianlaidan on saanut aikaan sen, että päivärahaa on maksettu perusteettomasti tai joka on nostonut työttömyyspäivärahaa oikeudettomasti, vaikka hänen kohtuudella olisi pitänyt tietää, ettei hänellä ollut oikeutta siihen, on tuomittava työttömyysturvarikkomuksesta sakoon, jollei teosta muussa laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

27 §

Takaisinperintä

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa enemmän kuin mihin hänellä on ollut oikeus, on aiheettomasti maksettu päiväraha perittävä takaisin.

Päiväraha voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos se katsotaan kohtuulliseksi ja päivärahan maksamisen ei ole katsottava johtuneen hakijan vilpillisestä menettelystä tai törkeästä tuottamuksesta taikka jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Sosiaalivakuustoitimikunnan, työttömyyskassan tai työttömyysturvalautakunnan takaisinperimistä koskeva lainvoimainen päätös taikka vakuutusoikeuden mainitunlaisessa asiassa antama päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

Päivärahan takaisin perittävä määrä voidaan kuitata henkilölle myöhemmin maksettavilla työttömyyspäivärahaerillä ottaen kuitenkin huomioon, mitä ulosottolaissa palkan ulosmittauksen yhteydessä jätettävästä vähimmäistoimeentuloerästä on säädetty.

28 §

Työttömyyspäivärahan maksaminen sosiaalilautakunnalle

Jos sosiaalilautakunta on maksanut sosiaalihuoltolain (710/82) 38 §:n mukaisesti ennakkoa työttömälle henkilölle odotettavissa olevaa työttömyyspäivärahaa vastaan, maksetaan työttömyyspäiväraha ennakkoa vastaavilta osin sosiaalilautakunnalle sen pyynnöstä.

Työttömyyspäiväraha voidaan, jos sosiaalilautakunta sitä pyytää, erityisen painavasta syystä maksaa sosiaalilautakunnalle käytettäväksi työttömän henkilön ja hänen perheensä elatukseen, kuitenkin enintään kolme kuukautta kerrallaan.

8 luku

Toimeenpano ja hallinto

29 §

Asetuksella säädetään sosiaali- ja terveysministeriön ja kansaneläkelaitoksen tehtävien jaosta perusturvan yleisessä toimeenpanossa.

30 §

Tämän lain toimeenpanoon liittyvistä työvoimatoimikuntien tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

31 §

Sosiaali- ja terveysministeriössä on valtioneuvoston asettama työttömyysturva-asiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on sosiaali- ja terveysministeriön ja työvoimaministeriön apuna tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja työttömyysturvan kehittämistä ja sen toteuttamista koskevista kysymyksistä. Työttömyysturva-asiain neuvottelukunnasta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

Kansaneläkelaitoksessa on kansaneläkelaitoksen työttömyysturva-asiain neuvottelukunta, jonka tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään asetuksella.

32 §

Vaitiolovelvollisuus

Joka luvattomasti ilmaisee, mitä hän tämän lain mukaista tehtävää suorittaessaan on saanut tietää yhteisön tai yksityisen henkilön asemasta tahi liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilön terveydentilasta, on tuomittava työttömyysturvalaissa säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä tässä pykälässä mainitusta rikoksesta, jollei asianomistaja ole ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi.

9 luku

Työttömyysturvan rahoitus

33 §

Rahoitus

Perusturvan päiväraha ja siihen liittyvä lapsikotus maksetaan valtion varoista. Valtion on suoritettava kuukausittain enakkona määrä, joka vastaa kahdettatoista osaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioidusta määrästä. Valtion osuuden suorittamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Ansioturvan rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

10 luku

Muutoksenhaku

34 §

Sosiaalivakuustoitimikunnan ja työttömyyskassan tulee päivärahan myöntämistä ja epämis-

tä sekä takaisinperintää koskevassa asiassa antaa hakijalle kirjallinen päätös.

Työvoimatoimikunnan 3 §:n 3 momentin mukaan antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta.

35 §

Työttömyysturvaa koskeissa asioissa ovat muutoksenhakueliminä ensimmäisenä asteena työttömyysturvalautakunta ja ylimpänä asteena vakuutusosikeus.

Työttömyysturvalautakunnassa on puheenjohtaja, joka voi olla päätoiminen, sekä tarpeellinen määrä varapuheenjohtajia, lakimiesjäseniä, lääkärjäseniä ja työmarkkinajärjestöjen edustajia, jotka toimivat tuomarin vastuulla. Muille jäsenille kuin puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle määrätään henkilökohtaiset varajäsenet. Jos puheenjohtaja on päätoiminen ja hän on ennestään valtion virassa tai toimessa, vapautuu hän sen hoitamisesta siksi ajaksi, jona hän toimii puheenjohtajana.

Valtioneuvosto määrää puheenjohtajan, varapuheenjohtajat, muut jäsenet ja heidän varajäsenensä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Työmarkkinajäsenistä on puolet määrättävä työnantajayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja puolet työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja lakimiesjäsenien sekä näiden varajäsenien tulee olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita ja työttömyysturva-asioihin hyvin perehtyneitä. Lääkärijäsenen ja näiden varajäsenen tulee olla vakuutuslääketieteeseen perehtyneitä laillistettuja lääkäreitä. Lautakunta voi toimia jaostoihin jakaantuneena.

Työttömyysturvalautakunnan lopullinen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

Työttömyysturvalautakunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

Työttömyysturvalautakunnasta säädetään tarkemmin asetuksella.

36 §

Valitusaika

Joka on tyytymätön työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta työttömyysturvalautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä

sen jälkeen, kun valittaja sai tiedon sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan kirjallisesta päätöksestä.

Perusturvaa koskeva valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai ansioturvaa koskeva valitus asianomaiseen työttömyyskassaan, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä ja asian käsittelystä kertyneet asiakirjat lausuntoineen työttömyysturvalautakunnalle.

37 §

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Jollei valittaja muuta näytä, katsotaan hänen saaneen tiedon työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu hänen ilmoittamallaan osoitteella.

38 §

Muutoksenhaku työttömyysturvalautakunnan päätökseen

Työttömyysturvalautakunnan päätökseen saadaan hakea muutosta vakuutusosikeudelta 36 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

39 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan tämän lain mukaista etuutta koskeva lainvoimainen päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tahi on ilmeisesti lain vastainen, voi työttömyysturvalautakunta asianomaisen hakemuksesta tahi sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan esityksestä ja asianomaista kuultuaan poistaa sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee soveltuvin osin vakuutusosikeutta, jolla on oikeus asianomaisen hakemuksesta poistaa aikaisempi päätöksensä sekä ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi. Sama oikeus on vakuutusosikeudella myös työttömyysturvalautakunnan etuutta koskevassa asiassa antaman päätöksen osalta.

Jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo työttömyyskassan tai työttömyysturvalautakunnan ja kansaneläkelaitos vastaavasti sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyysturvalautakunnan päätöksen olevan 1 momentissa mainitulla tavalla virheellinen, on ministeriöllä ja vastaavasti kansaneläkelaitoksella oikeus saattaa asia vakuutus-

oikeuden ratkaistavaksi. Vakuutus oikeudella on oikeus asianomaista kuultuaan oikaista aikaisempi päätös tai poistaa se ja määrätä asia uudelleen käsiteltäväksi.

Tehtyään 1 momentissa mainitun esityksen sosiaalivakuutustoimikunta tai työttömyyskassa voi, kunnes työttömyysturvalautakunta on asian ratkaissut, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai suorittaa sen esityksensä mukaisin määrin. Niin ikään voi sosiaali- ja terveysministeriö ja kansaneläkelaitos 3 momentissa mainitussa tapauksessa, kunnes vakuutus oikeus on asian ratkaissut, väliaikaisesti määrätä etuuden maksamisen keskeytettäväksi tai sen maksettavaksi esityksensä mukaisin määrin.

Jos on kysymys evätyen edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, sosiaalivakuutustoimikunta, työttömyyskassa ja työttömyysturvalautakunta voi aiemman lainvoimaisen päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

Sosiaalivakuutustoimikunnan ja työttömyyskassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu, jollei asianomainen muutoksenhakuelin toisin määrää.

11 luku

Erinäiset säännökset

40 §

Päivärahat maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa.

Jos työttömyyspäivärahana maksettava erä päättyy 1 pennistä 50 penniin, on se tasoitettava lähinnä alempaan markkaan ja sen päättyessä 51 pennistä 99 penniin lähinnä ylempään markkaan.

Jos henkilölle työttömyyspäivärahana kuukaudelta maksettava erä olisi pienempi kuin peruspäiväraha, ei päivärahaa makseta.

41 §

Jos henkilö on saanut päivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdon- tai luopumiseläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun päivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksamista,

että eläke tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle.

42 §

Tätä lakia sovellettaessa puoliso on rinnastetaan myös sellainen henkilö, jonka kanssa hakija asuu avioliitonomaisissa olosuhteissa, jos yhdessä asuminen on kestänyt todistettavasti vuoden tai heillä on yhteinen lapsi.

43 §

Asetuksenantovaltuutus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta. Lisäksi voidaan asetuksella vahvistaa työttömyyskassojen noudatettaviksi sellaisia avustusoikeuden saamista koskevia ehtoja, jotka perustuvat kansainväliseen sopimukseen.

44 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985 ja sitä sovelletaan etuuksiin, jotka kohdistuvat aikaan lain voimaantulosta alkaen. Aikaisemmin myönnetty työttömyyskorvaus ja työttömyysavustus muunnetaan 1 päivästä tammikuuta 1985 lukien tämän lain mukaiseksi etuudeksi.

Laskettaessa 13, 15 ja 22 §:ssä tarkoitettuja määräaikoja otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa edeltänyt aika.

Jos henkilö tämän lain voimaan tullessa saa työttömyyskorvausta tai työttömyysavustusta aikaisemman lain perusteella, maksetaan hänelle niin kauan kuin työttömyys jatkuu yhdenjaksoisesti peruspäivärahaa tai ansioon suhteutettua päivärahaa veron ennakonpidätyksen jälkeen vähintään työttömyyskorvauksen tai työttömyysavustuksen suuruisena.

Tämän lain voimaan tullessa osa-aika- tai sivutyötä tekeviin sovelletaan 5 luvun säännöksiä siten, että päivärahaa maksetaan 22 §:n mukaan jokaiselle työttömyysetuutta saavalle henkilölle, jonka oikeus etuuteen on alkanut aiemman lain mukaisesti ennen tämän lain voimaantuloa ja myös henkilölle, jonka päivittäistä työaikaa on lyhennetty 14 §:ssä mainitulla tavalla aikaisin-

taan kuusi kuukautta ennen tämän lain voimaantuloa.

Tällä lailla kumotaan 23 päivänä maaliskuuta 1934 annettu laki valtakunnallisista työttömyyskassoista (125/34) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Työttömyyskassalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Työttömyyskassan tehtävä ja toimialue

Työttömyyskassa on keskinäisen vastuun perusteella toimiva yhteisö, jonka tarkoituksena on työttömyysturvalaissa (/) tarkoitetun ansiorvan järjestäminen jäsenilleen.

Työttömyyskassan toiminta-alueena on koko maa.

Työttömyyskassa ei saa harjoittaa muuta kuin rässä laissa tarkoitettua toimintaa. Se ei myöskään saa olla sellaisessa yhteydessä muunlaista toimintaa harjoittavaan yhdistykseen, järjestöön tai muuhun yhteenliittymään, jossa kassan itenäisyys tulisi rajoitetuksi.

2 §

Työttömyyskassan perustaminen

Työttömyyskassa perustetaan kassan säännöt sisältävällä sopimuskirjalla, jonka vähintään kymmenen kassan jäseneksi aikovaa Suomessa asuvaa Suomen kansalaista allekirjoittaa.

Säännöissä on mainittava ainakin:

1) kassan nimi, johon tulee sisältyä sana "työttömyyskassa", ja kunta, joka on kassan kotipaikka;

2) ne ammatit tai työalat, jotka kassan toiminta käsittää;

3) jäsenmaksujen laskemisen perusteet ja perimistapa sekä miten jäsenmaksujen suuruutta muutetaan ja milloin jäsenmaksu on maksettava;

4) millä edellytyksillä jäsen voidaan vapauttaa jäsenmaksujen suorittamisesta;

5) päivärahan saamisen ehdot ja mitä jäsenen tulee päivärahaa hakiessaan noudattaa;

6) miten kassan hallinto järjestetään ja miksi ajaksi jäsenet valitaan kassan hallintoelimiin sekä mitä asioita hallintoelimet käsittelevät;

7) mahdollisesta valtuuskunnasta, sen tehtävistä ja kokoonpanosta;

8) kenellä on oikeus kirjoittaa kassan nimi;

9) minkä ajan kuluessa tilikauden päätyttyä tilinpäätöksen tulee olla valmiina, miten kassan hallinto ja tilit tarkastetaan sekä milloin ja miten tilinpäätös vahvistetaan;

10) milloin kassan varsinainen kokous pidetään ja siellä käsiteltävät asiat;

11) millä tavalla kutsu kokoukseen ja muut tiedonannot toimitetaan kassan jäsenille;

12) miten kassan tasoitusrahasto muodostetaan sekä kuinka se käytetään ja sijoitetaan; sekä

13) miten kassan varat käytetään, jos kassa puretaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa työttömyyskassan säännöt.

2 luku

Jäsenyys ja jäsenmaksu

3 §

Jäsenyyden ehdot

Työttömyyskassan jäseneksi pääsee Suomessa asuva palkkatyöntekijä, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta ja joka työskentelee sellaisessa ammatissa tai sellaisella työalalla, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin.

Palkkatyöntekijänä pidetään sellaista palkansaajaa, jonka toimeentulon on katsottava perustuvan toiselle tehtävästä työstä saatavaan palkkatuloon.

Jäseneksi pääsemisen ja jäsenenä pysymisen ehtona ei saa olla, että jäseneksi pyrkivä tai jäsen kuuluu tai liittyy johonkin muuhun yhdistykseen, järjestöön tai yhteenliittymään.

Kassan tulee kohdella jäseniä yhdenvertaisesti.

Kassan jäsen ei saa samanaikaisesti olla jäsenenä toisessa työttömyyskassassa.

Jollei säännöissä ole toisin määrätty, on jäseneksi ottaminen kassan hallituksen asiana.

Jos työttömyyskassan jäsen kassasta erottuaan kuukauden kuluessa liittyy toiseen kassaan, jäsenen hyväksi lasketaan hänen työssäoloaikansa ja jäsenenäoloaikansa edellisessä kassassa.

4 §

Työttömyyskassan hallitus voi jäsentä kuultuaan antaa huomautuksen tai varoituksen taikka erottaa jäsenyydestään sen,

1) joka jäseneksi liittyessään on antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja;

2) joka vilpillisesti on ilmoittanut väärin tai salannut jonkin päiväraham saantiin tai sen suuruuteen vaikuttavan seikan; sekä

3) joka kieltäytyy noudattamasta kassan sääntöjä tai kassan hallituksen antamia ohjeita.

Jäsen, joka ei säännöissä määrätyn ajan kuluessa maksa jäsenmaksuaan, erotetaan kassasta.

Työttömyyskassa voi erottaa jäsenyydestään sen, joka on pysyvästi siirtynyt pois ammatista tai työalalta, joka kuuluu kassan toiminnan piiriin.

Päätökseen, jolla kassa on hylännyt jäseneksi pääsyn tai erottanut jäsenensä, voidaan hakea muutosta työttömyysturvalain (/) 10 luvun mukaisesti.

Eronneella tai erotetulla jäsenellä ei ole oikeutusta saada takaisin kassalle suorittamiaan maksuja.

3 luku

Kassan kokous ja edustajisto

5 §

Hallintoelimet

Työttömyyskassan hallintoelimiä ovat kassan kokous ja hallitus. Lisäksi kassalla voi olla valtuuskunta siten kuin 15 §:ssä säädetään.

6 §

Kassan kokous

Työttömyyskassan ylintä päätösvaltaa käyttää kassan kokous.

Kassan kokous on jäsenten kokous tai milloin säännöissä niin määrätään edustajiston kokous.

7 §

Kassan kokouksessa kullakin läsnä olevalla jäsenellä tai edustajiston jäsenellä on yksi ääni. Äänen mennessä tasan vaali ratkaistaan arvalla. Muissa asioissa tulee päätökseksi se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

8 §

Kassan varsinainen kokous

Työttömyyskassan varsinainen kokous on pidettävä säännöissä määrätyn välein vähintään joka viides vuosi.

Varsinaisessa kokouksessa on:

1) esitettävä kullakin toimintakaudelta hallituksen toimintakertomus ja tilintarkastajien lausunto;

2) vahvistettava kunkin vuoden tilinpäätös;

3) päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin hallinto ja tilit antavat aiheita;

4) päätettävä vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille;

5) määrättävä valtuuskunnan ja hallintoelinten jäsenten ja tilintarkastajien palkkiot;

6) toimitettava valtuuskunnan ja hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien vaali;

7) määrättävä jäsenmaksun perusteet; sekä

8) käsiteltävä muut kokouskutsussa käsiteltäviksi ilmoitetut asiat.

Muita kuin edellä mainittuja asioita ei saa ottaa kokouksessa lopullisesti päätettäväksi.

9 §

Esteellisyys

Kassan kokouksessa kukaan ei saa ottaa osaa sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen ja kassan välistä suhdetta tai muutoin hänen yksityistä etuaan.

Hallituksen jäsen ei saa ottaa osaa päätöksen tekemiseen tilinpäätöksen vahvistamisesta tai vastuuvapauden myöntämisestä eikä niiden tilintarkastajien valitsemiseen, joiden tehtävänä on tilintarkastuksen suorittaminen hänen toimikaudeltaan.

10 §

Kassan ylimääräinen kokous

Kassan ylimääräinen kokous on pidettävä;

1) kun kassan hallitus katsoo sen tarpeelliseksi;

2) kun sosiaali- ja terveysministeriö tai tilintarkastajat, jos heidän suorittamansa tilintarkastus antaa siihen aiheita, sitä vaativat, tai

3) kun vähintään kymmenesosa jäsenistä sitä kirjallisesti vaatii määrätyn asian käsittelemiseksi.

Jos kassan hallitus ilman laillista syytä kieltäytyy kutsumasta jäseniä kokoukseen, on valvontaviranomaisen toimitettava kutsu.

Kokouskutsussa on ilmoitettava käsiteltävät asiat. Muita kuin kokouskutsussa mainittuja asioita ei kokouksessa saa ottaa lopullisesti päätettäväksi.

4 luku

Hallitus ja valtuuskunta

11 §

Kassan hallitus

Työttömyyskassalla tulee olla hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Hallituksen jäseneksi ja varajäseneksi voidaan valita 18 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, joka on kassan jäsen.

12 §

Työttömyyskassan hallitus edustaa kassaa ja hoitaa ne kassan asiat, joita laissa tai kassan säännöissä ei ole määrätty kassan muiden hallintoelinten hoidettaviksi. Kassalla tulee olla vastuunalainen toimihenkilö. Lisäksi kassan säännöissä voidaan määrätä, saadaanko ja miten laajalti hallituksen tehtäviä antaa yhdelle tai useammalle hallituksen jäsenelle taikka hallitukseen kuulumattomalle kassan palveluksessa olevalle muulle toimihenkilölle. Säännöillä ei voida siirtää 13 §:n eikä 41 §:n 2 momentin mukaisia velvollisuuksia kassan toimihenkilöille.

Hallituksen jäsen ei saa ottaa osaa sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen ja kassan välistä suhdetta tai muutoin hänen yksityistä etuaan.

Haaste tai muu tiedoksianto katsotaan toimittuiksi kassalle, kun se laillisessa järjestyksessä on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle tai henkilölle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjoittaa kassan nimi.

13 §

Työttömyyskassan tilikautena on kalenterivuosi.

Hallituksen tulee kultakin tilikaudelta laatia tilinpäätös ja toimintakertomus sekä antaa ne tilintarkastajille viimeistään kuukautta ennen sitä kassan kokousta, jossa kysymys tilinpäätöksen vahvistamisesta on käsiteltävä. Hallituksen on

toimintakertomuksessa tehtävä esitys kassan ylijäämää tai alijäämää koskeviksi toimenpiteiksi.

Työttömyyskassan kirjanpidossa on sen lisäksi, mitä kirjanpitolaissa on säädetty, noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön antamia määräyksiä.

14 §

Hallituksen jäsenen ja kassan vastuunalaisen toimihenkilön vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen jäsen ja kassan vastuunalainen toimihenkilö ovat velvolliset korvaamaan vahingon, jonka he toimimalla vastoin lakia tai kassan sääntöjä tai sosiaali- ja terveysministeriön antamia ohjeita taikka muutoin tahallisesti tai tuottamuksellisesti ovat aiheuttaneet. Jos vahinkoon syyttäjä on useampia, he ovat vastuussa myös toistensa puolesta.

15 §

Valtuuskunta

Työttömyyskassan säännöissä voidaan määrätä, että kassan kokoukselle kuuluvia sekä hallituksen toiminnan valvomiseen liittyviä tehtäviä uskotaan kassan kokouksen valitsemalle valtuuskunnalle.

Hallituksen jäsen ei saa olla valtuuskunnan jäsen. Valtuuskunnan jäsenistä on voimassa, mitä hallituksen jäsenistä on säädetty.

5 luku

Hallinnon ja tilien tarkastaminen

16 §

Tilintarkastajat

Työttömyyskassan hallintoa ja tilejä tarkastamaan on kassan kokouksessa valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen ja taloudellisten asioiden tuntemus ja kokemus kuin kassan toiminnan laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi. Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Jos tilintarkastajaksi on valittu edellä mainittu yhteisö, ei tilintarkastajien varamiehiä tarvitse valita. Ainakin yhden tilintarkastajan tulee olla kauppakamarin tai Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Tilintarkastajan toimikausi jatkuu, kunnes uusi vaali on toimitettu.

Tilintarkastajaksi ei saa valita henkilöä, joka on kassan tai hallituksen jäsenen palveluksessa taikka

ka sellaisessa suhteessa kassaan, hallituksen jäsenen tai vastuunalaiseen toimihenkilöön, että se tekisi esteelliseksi hänet olemaan näiden asiassa tuomarina.

Tilintarkastaja voi erota toimestaan ilmoittamalla siitä hallitukselle, vaikka hänen toimikautensa ei ole päättynyt.

Tilintarkastajan voi erottaa toimestaan se, joka on hänet valinnut.

Jos tilintarkastajan toimi tulee kesken toimikautta avoimeksi taikka jos tilintarkastaja menettää kelpoisuutensa sanottuun toimeen eikä varatilintarkastajaa ole, hallituksen on huolehdittava siitä, että uusi tilintarkastaja valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

17 §

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajien on kultakin tilikaudelta annettava kassan kokoukselle tilintarkastuskertomus. Kertomus on annettava kassan hallitukselle neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, kuitenkin viimeistään kahta viikkoa ennen sitä kassan kokousta, jossa tilinpäätöksen vahvistamisesta on päätettävä.

Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto siitä, onko tilinpäätös laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti. Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausuma tuloslaskelman ja taaseen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä sekä toimintakertomuksiin sisältyvistä ehdoksista kassan ylijäämää tai alijäämää koskeviksi toimenpiteiksi.

18 §

Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus

Tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta on aiheuttanut kassalle. Jos tilintarkastajana on tilintarkastusyhteisö, vastaavat vahingosta yhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta.

6 luku

Rahoitus

19 §

Jäsenmaksut

Jäsenmaksut on määrättävä siten, että niitä yhdessä valtionosuuden ja työttömyyskassojen keskuskassan tukimaksun kanssa voidaan pitää

riittävinä kassan sitoumusten täyttämiseen. Jäsenmaksut vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö kassan tekemän esityksen pohjalta.

Jäsenmaksun vahvistamisen yleisistä perusteista säädetään tarkemmin asetuksella.

20 §

Tasoiutusrahasto

Työttömyyskassalla tulee olla tasoiutusrahasto. Vuotuinen ylijäämä siirretään tasoiutusrahastoon, kunnes sen määrä on sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman täyden määrän suuruinen.

Tasoiutusrahastosta säädetään erikseen asetuksella.

21 §

Tukikassa

Eri aloilla vallitsevan työttömyysrasituksen tasottamiseksi toimii keskinäisen vastuun pohjalla työttömyyskassojen tukikassa, johon kaikki kassat kuuluvat. Kassat suorittavat jäsenmaksuna tukikassalle sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman markkamäärän jäsentä kohti vuodessa siten, että tukikassan varat riittävät 19 §:n vaatimaan ja 22 §:n 2 momentin mukaiseen tasoiutukseen. Tukikassan jäsenmaksu voidaan vahvistaa enintään kymmenesosaksi kassojen jäsenten keskimääräisestä jäsenmaksusta ja se on vahvistettava enimmäismääräiseksi aina, milloin valtion 22 §:n mukaista lisäosuutta joudutaan käyttämään tai ilmeinen vaara siihen on olemassa.

Työttömyyskassojen tukikassan sääntöjen hyväksymisestä sekä hallinnosta ja valvonnasta on voimassa, mitä työttömyyskassoista on tässä laissa säädetty.

Tukikassasta säädetään erikseen asetuksella.

22 §

Jos työttömyyskassan tilinpäätös osoittaa vajeusta, käytetään sen täyttämiseen tasoiutusrahastosta enintään 50 prosenttia.

Jos tilinpäätös osoittaa 1 momentissa tarkoitetun tasoiutusrahaston enimmäiskäytön jälkeen edelleen vajeusta, saadaan kassan vajeus täyttää 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun tukikassan varoista. Tukikassan varoja voidaan yhden kalenterivuoden aikana käyttää enintään puolet niiden määrästä kassojen vajeusten suhteessa.

Jos kassan vajeusta ei voida täyttää 1 ja 2 momentissa mainitulla tavalla, vajeus täytetään valtion varoista kassalle myönnettävällä lisäosuuksella.

23 §

Työttömyyskassan varoja ei saa käyttää muihin tarkoituksiin kuin työttömyysturvalain perusteella maksettavien työttömyyspäivärahojen ja tarpeellisten hallintokulujen suorittamiseen.

7 luku

Valtionosuus

24 §

Valtionosuus

Kun työttömyyskassan säännöt on vahvistettu, on kassalla siltä ajalta, jona sen jäsenmäärä on vähintään 3 000, oikeus saada valtionosuus. Jäsenmäärän ollessa alle 3 000 alennetaan valtionosuutta suhteessa jäsenmäärään.

Valtionosuus kohdistuu kassan maksamiin työttömyyspäivärahoihin ja hallintokuluihin.

25 §

Valtionosuus on 48 prosenttia sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymistä työttömyyskassan maksamista päivärahoista.

26 §

Hallintokuluihin kohdistuvana valtionosuutena maksetaan:

1) työttömyysturvalain (/) 18 §:ssä säädettyä peruspäivärahaa vastaava määrä kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, kuitenkin niin, että sinä vuonna, jolloin työttömyyskassan säännöt on ensi kerran vahvistettu, ja sitä seuraavana vuonna on valtionosuus kaksinkertainen ja

2) 0,35 prosenttia niistä kassan viimeksi kuluksen kalenterivuoden aikana maksamista työttömyyspäivärahoista, joihin suoritetaan valtionosuus.

Hallintokuluihin kohdistuva valtionosuus ja 31 §:ssä tarkoitettu työttömyyskassojen keskuskassan tukimaksu eivät yhteensä kuitenkaan saa olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista.

27 §

Valtionosuus maksetaan kultakin kalenterivuodelta. Siitä selvityksestä, joka työttömyyskassan tulee antaa valtionosuuden määräämistä varten, säädetään asetuksella.

28 §

Työttömyyskassalle voidaan sen hakemuksesta suorittaa valtionosuutta etukäteen. Siitä selvityksestä, joka työttömyyskassan tulee esittää hakies-

saan valtionosuutta etukäteen, säädetään asetuksella.

8 luku

Työttömyyskassojen keskuskassa ja tukimaksu

29 §

Työttömyyskassojen keskuskassa

Työttömyyskassojen tukena toimii työttömyyskassojen keskuskassa.

Keskuskassan säännöt vahvistaa ja sen ylintä päätösvaltaa käyttävän toimielimen jäsenet nimittää valtioneuvosto työnantajien edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta.

Keskuskassalle tässä laissa asetettujen velvollisuuksien täyttämistä valvoo sosiaali- ja terveysministeriö.

30 §

Keskuskassa maksaa työttömyyskassalle, jolla on oikeus saada täyttä valtionosuutta, 47 prosenttia työttömyyskassan maksamista työttömyyspäivärahoista. Tukimaksua ei kuitenkaan suoriteta sellaisista päivärahoista, joiden osalta työttömyyskassalla ei ole oikeutta valtionosuuteen. Valtionosuuden ollessa 24 §:n mukaisesti alennettu, alennetaan tukimaksua samassa suhteessa.

31 §

Keskuskassa maksaa työttömyyskassalle hallintokuluihin kohdistuvana tukimaksuna yhtä suuren markkamäärän kuin mitä valtio 26 §:n 1 momentin nojalla suorittaa sanottuihin kuluihin kohdistuvana osuutena.

Valtionosuuden ollessa 24 §:n mukaisesti alennettu alennetaan tukimaksua samassa suhteessa.

32 §

Työttömyyspäivärahoihin ja hallintokuluihin kohdistuva tukimaksu maksetaan kultakin kalenterivuodelta yhden kuukauden kuluessa siitä, kun keskuskassalle on esitetty tukimaksun laske- mista varten tarvittavat tiedot.

Tukimaksua voidaan suorittaa etukäteen 1 momentissa sanotun ajan kuluessa soveltaen vastaavasti mitä 28 §:ssä on säädetty valtionosuuden etukäteen suorittamisesta.

9 luku

Työttömyysvakuutusmaksu

33 §

Työnantaja, joka tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaan on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, on velvollinen maksamaan työttömyysvakuutusmaksun, joka peritään tapaturmavakuutuslain mukaisesta vakuutuksesta, lukuun ottamatta sanotun lain 57 §:ssä tarkoitettuja vakuutuksia, maksuunpannun vakuutusmaksun lisämaksuna.

Vakuutusyhtiöllä on oikeus vuoden alussa tai sen aikana alkavalta vakuutukselta kantaa työttömyysvakuutusmaksun ennakkoa. Vakuutusmaksu määrätään kalenterivuositain tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen vakuutuskauden päättyttyä.

Työnantaja, joka on laiminlyönyt tapaturmavakuutuslaissa säädetyn vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen suorittamaan työttömyysvakuutusmaksun mainitun lain 36 §:n nojalla maksuunpannun vakuutusmaksun lisämaksuna. Lisämaksun maksuunpanossa noudatetaan sanotun lainkohdan säännöksiä.

Työttömyysvakuutusmaksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä.

34 §

Työttömyysvakuutusmaksu

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain työttömyysvakuutusmaksun siten, että keskuskassa voi suoriutua tämän lain mukaisista velvoitteista. Maksu määrätään sen työpalkkojen määrän perusteella, jonka mukaan työnantajan tapaturmavakuutusmaksu määräytyy.

35 §

Vakuutusmaksujen tilittäminen

Työttömyysvakuutusmaksuna kertyneet varat suoritetaan keskuskassalle. Varojen tilittämisestä samoin kuin keskuskassan suoritettavien maksuunpano-, perimis- ja tilityskulujen korvaamisperusteista on voimassa, mitä niistä keskuskassan ja Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto r.y:n välillä sopimuksella määrätään. Jollei tällaista sopimusta ole, on noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön antamia ohjeita.

36 §

Valitus

Edellä 33 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta työttömyysvakuutusmaksun ja sen ennakon maksuunpanosta voidaan valittaa noudattaen, mitä tapaturmavakuutuslain 53 a §:n 3 momentissa ja 53 b §:n 1 momentissa on säädetty.

10 luku

Työttömyyskassan rekisteröiminen

37 §

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää työttömyyskassarekisteriä.

38 §

Sen jälkeen kun työttömyyskassan säännöt on vahvistettu, työttömyyskassa on viipymättä ilmoitettava rekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus työttömyyskassarekisteriin on tehtävä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tämän ilmoituksen allekirjoittaa työttömyyskassan hallituksen puheenjohtaja.

39 §

Jos rekisteriin ilmoittaminen on tapahtunut säädetyllä tavalla, työttömyyskassan rekisteriin merkitseminen on viipymättä toimitettava. Työttömyyskassa on oikeustoimikelpoinen sen jälkeen, kun se on merkitty työttömyyskassarekisteriin.

Jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei rekisteröimistä lain mukaan voida toimittaa, eikä rekisteröinnin estettä poisteta, on asiasta annettava perusteltu päätös. Päätöksen ohella on asiakirjat palautettava kassalle.

Kassan rekisteröiminen toimitetaan maksuttomasti.

40 §

Työttömyyskassarekisteriin on merkittävä:

- 1) työttömyyskassan nimi ja kotipaikka;
- 2) ne ammatit tai työalat, jotka kassan toiminta käsittää;
- 3) milloin säännöt ja niihin tehdyt muutokset on vahvistettu ja kassa merkitty rekisteriin;
- 4) hallituksen jäsenten ja kassan vastuunalaisen toimihenkilön nimet ja heidän asuinkuntansa; sekä
- 5) kuka tai ketkä ovat oikeutetut kirjoittamaan kassan nimen.

41 §

Jos 40 §:ssä sanotuissa tiedoissa tapahtuu muutos, on siitä viipymättä tehtävä sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla ilmoitus työttömyyskassarekisteriin. Jos rekisteriin tehtävän muutoksen perusteena on sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama sääntöjen muutos, on sosiaali- ja terveysministeriön viran puolesta merkittävä se rekisteriin ilman eri ilmoitusta.

Kun työttömyyskassan toiminta lakkaa, on ilmoittamisesta huolehtiminen sen velvollisuutena, joka siihen aikaan oli kassan hallituksen jäsenenä. Muun muutoksen ilmoittamisesta on velvollinen huolehtimaan jokainen, joka muutoksen jälkeen on hallituksen jäsenenä.

Jos kassa asetetaan konkurssitilaan taikka sen velkojille haetaan julkinen haaste, on tuomioistuimen viipymättä lähetettävä tieto julkisesta haasteesta sosiaali- ja terveysministeriölle rekisteriin merkitsemistä varten. Konkurssista tehdyt merkinnät on poistettava, jos konkurssi on rauennut.

11 luku

Työttömyyskassan selvitys- ja konkurssitila sekä purkaminen

42 §

Jos on syytä otaksua työttömyyskassan joutuneen sellaiseen tilaan, ettei se kykene täyttämään sitoumuksiaan, kassan hallituksen tulee laatia viipymättä tilinpäätös ja toimintakertomus ja antaa ne tilintarkastajien tutkittaviksi. Tilintarkastajien tulee viipymättä antaa hallitukselle tilintarkastuskertomus. Jos tilintarkastus osoittaa kassan joutuneen edellä mainittuun tilaan, on hallituksen viipymättä kutsuttava kassan kokous koolle ja ilmoitettava asiasta sosiaali- ja terveysministeriölle. Jollei hallitus toimita kutsua kassan kokoukseen tai ilmoita asiaa sosiaali- ja terveysministeriölle, ovat laiminlyöntiin syyllystyneet hallituksen jäsenet vastuussa kaikesta siitä vahingosta, joka viivytyksen johdosta on syntynyt.

Jollei kassan hallitus ole laatinut 1 momentissa tarkoitettua tilinpäätöstä ja toimintakertomusta, vaikka on syytä otaksua, ettei kassa kykene täyttämään sitoumuksiaan, tulee sosiaali- ja terveysministeriön määrätä hallitus viipymättä laatimaan tilinpäätös ja toimintakertomus ja antamaan ne tilintarkastajien tutkittaviksi. Jollei hallitus noudata kehoitusta, on sosiaali- ja terveysministeriön teetettävä tilinpäätös ja toimintakertomus ja muutoinkin meneteltävä niin kuin hallituksen olisi ollut meneteltävä. Hallituksen jäsenet ovat

vastuussa kaikesta siitä vahingosta, joka on syntynyt sen johdosta, ettei sosiaali- ja terveysministeriön kehoitusta noudatettu.

43 §

Kun kassan kokouksessa tehdään päätös kassan selvitystilaan asettamista sen johdosta, ettei kassa kykene täyttämään sitoumuksiaan, on samalla valittava yksi tai useampi selvitysmies toimittamaan kassan selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä lisäksi yhden selvitysmiehen. Kullekin selvitysmiehelle on valittava varamies. Selvitysmiesten ja heidän varamiestensä tulee olla Suomen kansalaisia. Milloin erityistä syytä on, voidaan selvitysmiesten vaali siirtää kahden viikon kuluessa ilman eri kutsua pidettävään jatkokokoukseen. Samalla on päätettävä jatkokokouksen ajasta ja paikasta. Jollei selvitysmiestä ole valittu, tulee sosiaali- ja terveysministeriön kutsua kassan kokous toimittamaan vaali.

Jos työttömyyskassa puretaan muulla kuin 1 momentissa mainitulla perusteella, suorittaa viimeksi valittu hallitus purkamisesta johtuvat toimet, jollei kassa ole valinnut yhtä tai useampaa selvitysmiestä toimittamaan kassan selvitystä. Päätös selvitystilaan asettamisesta ja selvitysmiesten vaalista on viipymättä ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle.

44 §

Selvitysmiesten oikeuksista ja velvollisuuksista on, mikäli jäljempänä ei toisin säädetä, soveltuvin kohdin voimassa, mitä kassan hallituksesta on säädetty.

45 §

Työttömyyskassan joutumisesta selvitystilaan sekä selvitysmiesten asettamisesta ja kassan nimen kirjoittamisesta selvitystilan aikana on selvitysmiesten kahden viikon kuluessa tehtävä ilmoitus työttömyyskassarekisteriin. Jollei ilmoitusta tässä ajassa tehdä, ovat laiminlyöntiin syypäät vastuussa siitä vahingosta, joka viivytyksestä on aiheutunut.

46 §

Selvitystilassa olevan kassan nimeen on lisättävä sana "selvitystilassa".

Joka selvitystilan alkamisen jälkeen kirjoittaa kassan nimen ilman 1 momentissa mainittua lisäystä, vastaa, jollei asiakirjasta muutoin käy ilmi, että kassa on selvitystilassa, siten syntyneen sitoumuksen aiheuttamasta vahingosta. Sama

koskee henkilöitä, jotka yhdessä mainituin tavoin kirjoittavat kassan nimen.

47 §

Kun selvitysmiehet on asetettu, kassan hallituksen tulee viipymättä laatia ja selvitysmiehille antaa tilinpäätös ja toimintakertomus siltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ei vielä ole laadittu. Selvitysmiesten tulee toimittaa annettu tilinpäätös ja toimintakertomus heti tilintarkastajille.

Kun tilintarkastajat ovat antaneet tilintarkastuskertomuksensa, selvitysmiesten tulee esittää tilinpäätös, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus viipymättä kassan kokoukselle siinä tarkoituksessa kuin 8 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa on sanottu.

48 §

Selvitysmiesten tulee viipymättä hankkia julkinen haaste kassan velkojille sekä, niin pian kuin se ilmeistä vahinkoa aiheuttamatta käy päinsä, muuttaa rahaksi kassan omaisuus.

Kultakin kalenterivuodelta selvitysmiesten on kolmen kuukauden kuluessa sen päättymisestä tehtävä tili toimestaan. Jollei selvitystä ole kahden vuoden kuluessa loppuun saatettu, on heidän samalla ilmoitettava, mistä syystä se on viivästynyt.

49 §

Työttömyyskassa ei saa selvitystilan aikana jatkaa 1 §:ssä mainitun toiminnan harjoittamista. Tämän estämättä se saa kuitenkin maksaa työttömyyspäivärahaa siltä osin kuin työttömyys kohdistuu selvitystilan alkamista edeltäneeseen aikaan sekä periä vastaavaan aikaan kohdistuvan jäsenmaksun.

Kassan ollessa selvitystilassa sen jäsenet voivat edellä 3 §:n 5 momentin estämättä olla jäsenenä myös toisessa kassassa.

50 §

Kun työttömyyskassan selvitys on saatettu päätökseen, tulee selvitysmiesten antaa kassan kokoukselle toimestaan tili. Kun tilinpäätös ja toimintakertomus on kassan kokouksessa vahvistettu, tehdään kassan kokouksessa päätös siitä, onko kassa purettava vai ei. Selvitysmiesten on ilmoitettava työttömyyskassarekisteriin kassan purkamisesta tai selvitystilan päättymisestä ja kassan toiminnan jatkamisesta.

Edellä 1 momentissa mainittu tilinpäätös ja toimintakertomus sekä sanotussa momentissa

mainitun kassan kokouksen pöytäkirja on säilytettävä kymmenen vuoden ajan sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla.

51 §

Selvitysmiesten antamaa kertomusta saa siihen tyytymätön moittia kassan kotipaikan alioikeudessa. Moitekanne on pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun tili esitettiin kassan kokoukselle.

52 §

Kun työttömyyskassa on joutunut konkurssitilaan, tuomioistuimen tulee siitä ja paikalletulo-päivästä viipymättä tehdä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle. Tuomioistuimen tulee niin ikään, jos sosiaali- ja terveysministeriö tekee siitä esityksen, määrätä uskotuksi mieheksi ja toimitsijamieheksi yksi valvontaviranomaisen ehdottama henkilö valittujen lisäksi. Heistä on voimassa, mitä uskotuista miehistä ja toimitsijamiehistä on konkurssia koskevassa lainsäädännössä säädetty.

12 luku

Työttömyyskassan sulautuminen

53 §

Työttömyyskassa (sulautuva kassa) voi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen työttömyyskasaan (vastaanottava kassa) siten, että sulautuvan kassan varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle kassalle.

Sulautumista koskeva sopimus on kummankin kassan kokouksen hyväksyttävä. Päätös on sulautuvan kassan osalta pätevä vain, jos sitä on kannattanut äänten enemmistö, joka vaaditaan asetettaessa kassa selvitystilaan. Sulautumisesta voidaan päättää, vaikka sulautuva kassa on asetettu selvitystilaan.

Seuraavat asiakirjat on vähintään kahden viikon ajan ennen kassan kokousta pidettävä kassan toimistossa jäsenten nähtävinä sekä asetettava nähtäviksi kassan kokouksessa:

- 1) sulautumista koskeva sopimus;
- 2) hallituksen selostus niistä seikoista, joilla voi olla merkitystä harkittaessa sulautumista;
- 3) vastaanottavan kassan säännöt ja niitä koskeva sulautumisesta johtuva mahdollinen muutosehdotus;
- 4) jäljennökset viimeistä tilinpäätöstä koskevista asiakirjoista; sekä
- 5) tilintarkastajien lausunto.

54 §

Mitä 53 §:ssä on sulautumisesta sanottu, on soveltuvin osin noudatettava myös sellaisesta sulautumisesta, jossa kaksi tai useampia työttömyyskassoja yhtyy perustamalla uuden työttömyyskassan.

Edellä 1 momentissa mainitussa tapauksessa sulautumissopimus korvaa perustamiskirjan. Sopimuksen tulee sisältää ehdotus uuden kassan säännöiksi.

55 §

Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kassat ovat hyväksyneet sulautumista koskevan sopimuksen niiden on haettava sosiaali- ja terveysministeriön suostumus sopimukseen ja vahvistus sulautumisen vaatimalle kassan sääntöjen muutokselle sekä, jos kysymys on 54 §:ssä tarkoitettua sulautumisesta, uuden kassan säännöille.

Sulautumista koskevasta hakemuksesta on ministeriön, jollei se katso, että hakemus on enemmittä selvityksittä hylättävä, kuulutettava virallisessa lehdessä ja annettava siitä tieto sulautuvan kassan jäsenille säännöissä määrättyllä tavalla sekä kehoitettava niitä, jotka tahtovat tehdä muistutuksia hakemusta vastaan, esittämään ne ministeriölle sen määräämässä ajassa, joka saa olla enintään kaksi kuukautta.

Ministeriön on annettava suostumuksensa, jollei 1 momentissa tarkoitettu toimenpide loukkaa kassan jäsenten tai vaaranna saamamiesten etua.

Jollei suostumusta ole määräajassa haettu tai, jos se on eväty, on sulautuminen rauennut.

56 §

Kuukauden kuluessa siitä, kun sosiaali- ja terveysministeriö on antanut suostumuksensa sulautumiseen ja 54 §:ssä tarkoitettua sulautumisessa vahvistanut uuden kassan säännöt, kassojen on tehtävä tästä ilmoitus rekisteröimistä varten. Jollei ilmoitusta ole määräajassa tehty tai jos rekisteröiminen on eväty, on sulautuminen rauennut.

57 §

Sulautuminen katsotaan tapahtuneeksi, kun siitä on tehty merkintä työttömyyskassarekisteriin.

13 luku

Työttömyyskassojen valvonta

58 §

Työttömyyskassojen valvontaviranomainen on sosiaali- ja terveysministeriö.

Valvontaviranomaisella on oikeus olla läsnä kassan ja sen hallintoelinten kokouksissa sekä saada tarkastettavakseen kassan toimintaa koskevat asiakirjat.

59 §

Jos työttömyyskassaa ei hoideta työttömyysturvalain ja tämän lain sekä niiden nojalla annettujen asetusten ja kassan sääntöjen mukaisesti tai jos kassan hoidossa on muutoin epäkohtia, jotka vaativat korjaamista, tulee sosiaali- ja terveysministeriön kehottaa kassan hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin tarpeellisten muutosten aikaansaamiseksi ja määrätä kohtuullinen aika, jonka kuluessa toimenpiteet on suoritettava.

Jos kassan hallitus ei noudata 1 momentissa tarkoitettua kehoitusta tai jos käy ilmeiseksi, ettei kassa kykene täyttämään sitoumuksiaan, tulee sosiaali- ja terveysministeriön kehottaa kassan hallitusta viipymättä esittämään asia kassan kokoukselle.

Jos kassa ei ryhdy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi, sosiaali- ja terveysministeriö voi edellä 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa toistaiseksi evätä kassalta valtionosuuden.

Jos sosiaali- ja terveysministeriö on evännyt työttömyyskassalta valtionosuuden, koskee sanottu kielto myös työttömyyskassojen keskuskassan tukimaksua.

14 luku

Erinäiset säännökset

60 §

Sen estämättä, mitä 24 §:ssä on säädetty, on työttömyyskassalla, jonka säännöt on vahvistettu ennen tämän lain voimaantuloa, oikeus saada täysi valtionosuus.

Kassojen, joiden säännöt on vahvistettu ennen tämän lain voimaantuloa, tulee säilyttääkseen oikeuden valtionosuuteen saattaa sääntönsä tämän lain vaatimuksia vastaaviksi viiden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

61 §

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

62 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

3.

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain 17 b §:n 1 momentti, 20 §:n 8 ja 9 kohta sekä 22 §:n 1 momentin 22 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 17 b §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1097/83), 20 §:n 8 ja 9 kohta 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (111/82) ja 22 §:n 1 momentin 22 kohta 14 päivänä huhtikuuta 1976 annetussa laissa (312/76), sekä

lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 5 päivänä helmikuuta 1982 annetulla lailla, uusi 10 kohta seuraavasti:

17 b §

Ansiotuloksi katsotaan:

1) palkkatulo ja siihen verrattava henkilökohmainen tulo,

2) 20 §:n 8, 9 ja 10 kohdassa tarkoitetut tulot,

3) 22 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu eläke ja perhe-eläke,

4) aikaisempaan virka- tai työsuhteeseen taikka siihen liittyvään vakuutukseen perustuva eläke ja perhe-eläke,

5) yrittäjä- tai luottamusmiestoimintaan perustuva eläke ja perhe-eläke,

6) maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/69), luopumiseläkelaisissa (16/74), yrittäjien eläkelaisissa (468/69), työntekijäin eläkelain (395/61) 1 b §:ssä ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu eläke ja perhe-eläke,

7) metsässä tapahtuneen hankintakaupan tai muun siihen verrattavan myynnin yhteydessä verovelvollisen tekemän työn arvo,

8) verovelvollisen porotalouden hyväksi tekemän työn arvo, sekä

9) työvoimatoimiston myöntämä nuorten harjoitteluraha.

20 §

Veronalaista tuloa on muun ohessa:

8) kansaneläkelain (347/56) mukainen pohjaosa ja lisäosa,

9) päivä- ja äitiysraha sekä eläke ja muu korvaus tulojen tai elatuksen vähentymisestä, joka suoritetaan sairausvakuutuslain (364/63) tai pakollisen tapaturma- tai liikennevahinkoturvan nojalla, sekä

10) työttömyysturvalain (/) nojalla maksettavat etuudet sekä työllisyyskoulutuksesta annetussa laissa (31/76) tarkoitettu koulutustuki.

22 §

Veronalaiseksi tuloksi ei katsota:

22) sosiaalihuoltolain (710/82) mukaista toimeentulotukea, irtolaislaissa (57/36) tarkoitettua palkkiorahaa, lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain (122/77) mukaista elatustukea, haudausavustusta, äitiysavustusta, lapsilisää, hoitotukea, invalidirahaa, rintamasotilaseläkettä, ylimääräistä sotaeläkettä, asevelvollisen päivärahaa, sotilasavustuslain (566/48) mukaista sotilasavustusta, kotiuttamisrahalain (910/77) mukaista kotiuttamisrahaa, reserviläispalkkaa, erorahain (947/78) mukaista erorahaa ja valtion virkamiesten erorahasta annetun valtioneuvoston päätöksen (1075/77) mukaista erorahaa, työnvälityslain (246/59) mukaan työntekijälle valtion varoista suoritettua korvausta, oppisopimuslaissa (422/67) tarkoitettuja oppilaan valtion varoista saamia taloudellisia etuja eikä metsäoppilaitoksista annetun lain (141/64) nojalla myönnettäviä avustuksia,

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1985 toimitettavassa verotuksessa.

Lakimääräinen työttömyyskorvaus ja valtakun-

nallisista työttömyyskassoista annetussa laissa (125/34) tarkoitettu työttömyysavustus, joka maksetaan 1 päivää tammikuuta 1985 edeltäneeltä ajalta, eivät ole veronalaista tuloa.

Helsingissä 30 päivänä maaliskuuta 1984

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Vappu Taipale*

